

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY TUŁOWICE

na lata 2014–2020

OPRACOWANIE
Urząd Gminy Tułowice

WSPÓŁPRACA
GRUPA ERGO SP. Z O.O., UL. STRZEGOMSKA 3B/3C L. 91, 53-611 WROCŁAW

GMINA TUŁOWICE | UL. SZKOLNA 1, 49-130 TUŁOWICE
tel. 77 460 01 43, 77 460 01 57, email: tulowice@tulowice.pl

WSTĘP

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUŁOWICE to najważniejszy dokument programowy, w oparciu o który samorząd realizuje obowiązek prowadzenia polityki rozwoju lokalnego. W obliczu nowej perspektywy budżetowania środków unijnych, która generuje zmiany w możliwościach finansowania działań rozwojowych, a także faktu, że raz sformułowane strategie należy systematycznie dostosowywać do stale zmieniających się uwarunkowań, oddajemy w Państwa ręce dokument nowej strategii rozwoju, której głównym celem jest stworzenie realnych podstaw planu rozwoju gminy Tułowice w okresie 2014-2020.

Aktualna Strategia Rozwoju Gminy Tułowice została opracowana w oparciu o perspektywę wizji regionu w 2020 roku, podkreślając jego specyfikę i wskazując na indywidualne rozwiązania, odpowiednie do jego charakterystyki, wyzwań i potrzeb. Przedłożona Strategia będzie zatem dokumentem pomocnym przy realizacji wyznaczonych perspektywicznych kierunków rozwoju regionu, dążeniu do osiągnięcia najważniejszych celów i kierunków działania uprzednio przyjętych do realizacji w granicach gminy Tułowice w wyznaczonym okresie siedmiu lat, a także skutecznym i efektywnym zarządzaniu gminą z punktu wielopoziomowego jej rozwoju. Niemniej jednak jest to dokument programowy, który określa cele rozwoju i stwarza ramy dla przyszłych projektów, ale nie wskazuje precyzyjnie, co i z jakich środków zostanie zrealizowane. Takie podejście zgodne jest z zasadami przygotowywania dokumentów strategicznych, w których wskazuje się kluczowe obszary interwencji i budowania przewag. Natomiast w celu wskazania szczegółowych zadań do realizacji ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie oraz źródeł finansowania, należy stworzyć właściwe dokumenty wykonawcze.

Prezentowany dokument pomyślnie przeszedł proces konsultacji społecznych, które odbywały się na terenie gminy Tułowice. W zorganizowanym w tym celu spotkaniu, a także badaniach elektronicznych, uczestniczyli mieszkańcy gminy, samorządowcy, przedsiębiorcy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych. Doświadczenia i wnioski zdobyte podczas konsultacji miały na celu otwarcie dyskusji na temat kierunków rozwoju gminy Tułowice, wytyczenie wizji, celów a także zaproponowanie konkretnych rozwiązań, które następnie po ich weryfikacji i analizie zostały uwzględnione w niniejszym dokumencie. Proces tworzenia zapisów strategicznych wsparty był również rzetelnymi analizami oraz wnioskami i sugestiami napływającymi od partnerów społecznych, przedstawicieli władz gminy, a także ekspertów poszczególnych dziedzin społeczno-gospodarczych.

Dzięki zaangażowaniu w proces budowy Strategii Rozwoju Gminy Tułowice społeczności lokalnej i funkcjonujących w jej granicach podmiotów, dokument ten wyraża interes publiczny postrzegany przede wszystkim z poziomu lokalnego, a sprawy regionalne rozważa w głównej mierze względem nich w zakresie stosunku nadrzędnego. Z tego też względu prezentowany dokument nie tylko nawiązuje do poprzedniej strategii gminy Tułowice, celem zachowania ciągłości i spójności lokalnej polityki rozwoju, ale także koresponduje ze strategicznymi dokumentami ogólnymi i sektorowymi wyższego rzędu.

METODOLOGIA

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUŁOWICE NA LATA 2014-2020 powstała w wyniku wielomiesięcznej pracy interdyscyplinarnej grupy złożonej z przedstawicieli Gminy Tułowice oraz zewnętrznych ekspertów firmy Grupa Ergo Sp. z o.o.

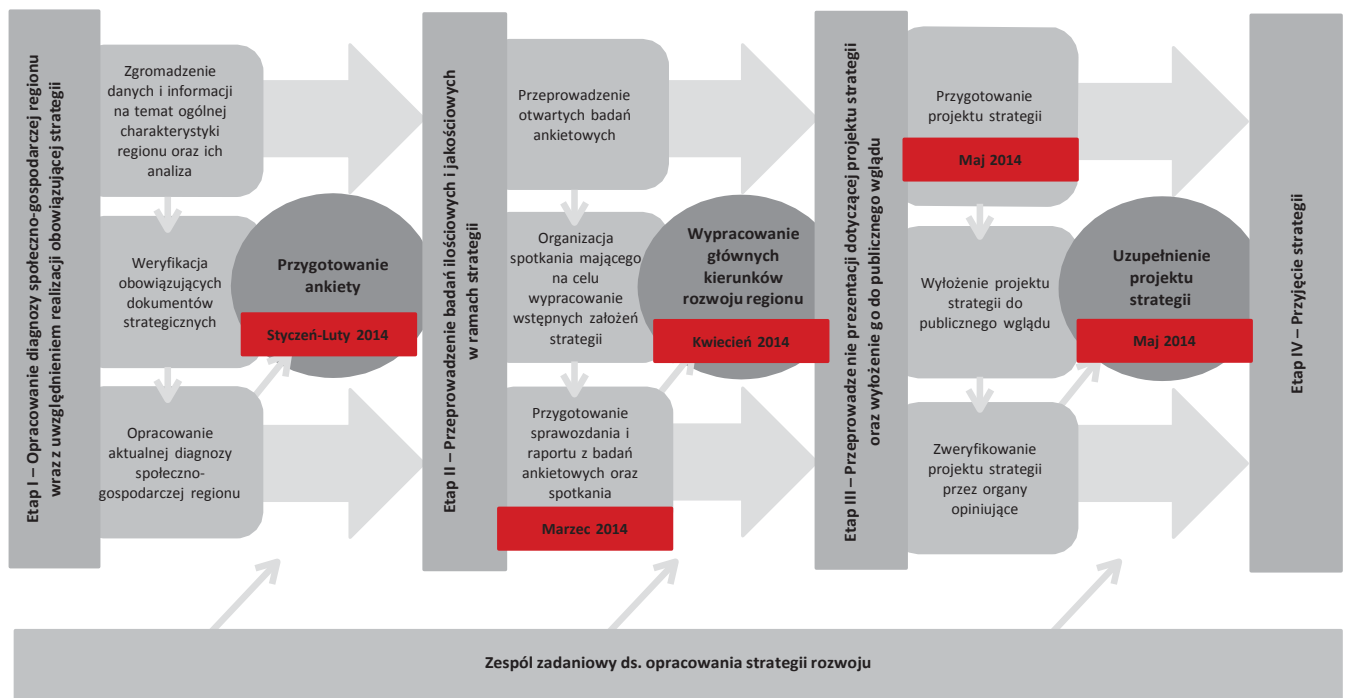
PRACE NAD STRATEGIĄ OBEJMOWAŁY NASTĘPUJĄCE ETAPY:

1. Opracowanie formularzy ankietowych i przeprowadzenie badania ilościowego wśród mieszkańców, przedsiębiorców oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych.
2. Opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej.
3. Opracowanie analiz SWOT-TOWS.
4. Organizacja spotkania warsztatowego celem wypracowania wstępnych założeń strategicznych.
5. Opracowanie kierunków rozwoju gminy Tułowice.
6. Przeprowadzenie elektronicznych konsultacji społecznych i wyłożenie projektu strategii do publicznego wglądu.
7. Uzupełnienie projektu i przyjęcie strategii.

Przedstawioną ścieżkę procesu budowy niniejszej strategii rozwoju obrazuje poniższy diagram oraz umieszczony pod nim opis wyjaśniający istotę przyjętej metodologii pracy nad dokumentem.

Rysunek 1. Harmonogram prac

Dokument składa się z części programowej, stanowiącej najważniejszy rezultat procesu budowania Strategii Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020, zawierającej wizję, misję, kierunki rozwoju, pola strategiczne i operacyjne oraz otwarty katalog kierunków działań. Część programowa zawiera również wskaźniki realizacji strategii, opis finansowania, analizę koherentności strategii z innymi dokumentami strategicznymi oraz szczegółową procedurę monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii.

Integralnym elementem strategii są załączniki:

- Załącznik nr 1. Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy Tułowice.
- Załącznik nr 2. Analiza SWOT.
- Załącznik nr 3. Sprawozdanie ze spotkania warsztatowego.
- Załącznik nr 4. Raport z badania ankietowego.

Wskazane w strategii kierunki rozwoju, pola strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań znajdują swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonej szerokiej analizie stanu aktualnego gminy Tułowice oraz zasobów, jakimi dysponuje jej samorząd. Założenia strategii w pełni wpisują się w wizję i cele strategiczne rozwoju regionu opolskiego oraz ogólne kierunki rozwoju dla Polski.

Dla każdego z trzech wypracowanych kierunków rozwoju gminy w okresie 2014-2020 została przeprowadzona szczegółowa diagnoza obecnej sytuacji, wraz ze wskazaniem istoty zachodzących procesów i zjawisk, a także ich uwarunkowań. Diagnoza ta została przeprowadzona na etapie opracowywania analizy społeczno-gospodarczej gminy Tułowice (stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszej strategii) w oparciu o weryfikację danych zastanych (tzw. desk research), na podstawie których prowadzone było dalsze wnioskowanie na potrzeby strategii. Podsumowanie ustaleń dla każdej części diagnozy społeczno-gospodarczej stanowi analiza SWOT (która została zaprezentowana w niniejszej strategii w formie załącznika nr 2). Ocena korelacji pomiędzy silnymi i słabymi stronami oraz szansami rozwojowymi i zagrożeniami zidentyfikowanymi w danym obszarze stanowiła punkt wyjścia dla sformułowania wyzwań cząstkowych dla tegoż obszaru. Na tej podstawie w dalszej kolejności zostały sformułowane wyzwania rozwojowe gminy w okresie 2014-2020. Zgodnie z przyjętym porządkiem logicznym dokumentu wyznaczony został również system wskaźników, który pomocny będzie na etapie cyklicznej weryfikacji stopnia osiągnięcia przyjętych w strategii założeń, zgodnie z procedurą monitoringu, ewaluacji i aktualizacji, będącej integralnym elementem wdrażania niniejszej strategii.

Budując Strategię Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020 przyjęto zasadę, że wszystkie zidentyfikowane kierunki działania powinny co do zasady odnosić się bezpośrednio do realnych możliwości funkcjonowania i kompetencji samorządu gminnego. Jest to klasyczne podejście instytucjonalne. Niemniej jednak, w wyniku konsultacji społecznych z mieszkańcami, przedsiębiorcami i przedstawicielami organizacji pozarządowych do poszczególnych pól strategicznych dodano pola operacyjne oraz kierunki działań, które mają charakter obszarowy i wykraczają poza bezpośrednie strefy kompetencji samorządu gminnego. Tym samym należy mieć na uwadze, że realizacja celów obszarowych tylko w ograniczonym stopniu zależna jest od działań Gminy Tułowice.

WIZJA ROZWOJU GMINY TUŁOWICE

Mając na względzie dobro wspólnoty lokalnej gminy Tułowice, sformułowano wizję oraz misję Gminy Tułowice:

Wizja:

Gmina Tułowice w 2020 r. to przestrzeń dla rozwoju gospodarczego, dla silnie zintegrowanej społeczności w efekcie rozwoju małej przedsiębiorczości oraz bazy turystyczno-rekreacyjnej, bliskiej regionalnych tradycji ceramicznych.

Misja:

Gmina Tułowice regionem gospodarczo-rolniczym z uwzględnieniem funkcji turystyczno-kulturalnej - rozwoju tradycji ceramicznych, stanowiących podstawę rozwoju społeczno-gospodarczego.

KIERUNKI ROZWOJU, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Tabela 1. Matryca kierunków rozwoju oraz pól strategicznych i operacyjnych

Kierunek rozwoju	Cele strategiczne	Cele operacyjne
A. Wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego i instytucji sfery społecznej	I. Podniesienie jakości edukacji i sportu	I.1. Uatrakcyjnienie warunków korzystania ze sfery edukacji i oświaty
		I.2. Wzrost oferty sportowo-rekreacyjnej w regionie
	II. Polepszenie jakości służby zdrowia i opieki społecznej	II.1. Podjęcie działań wspierających opiekę zdrowotną i społeczną
		III.1. Stworzenie warunków przyjaznych do zamieszkania z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej
III. Dogodne warunki życia mieszkańców poprawa bezpieczeństwa publicznego	III.2. Poprawa bezpieczeństwa publicznego	
	IV. Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej	IV.1. Wzrost dostępności i jakości świadczenia usług publicznych
IV.2. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego		
B. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej regionu	I. Wspieranie przedsiębiorczości związanej z innowacjami	I.1. Stwarzanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości
		I.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej mieszkańców
	II. Rozwój kultury i turystyki na bazie potencjału Gminy	II.1. Podjęcie działań wspierających kulturę na terenie Gminy
		II.2. Pomoc w rozwoju funkcji turystycznej w regionie

C. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i układu komunikacyjnego oraz utrzymanie wysokiej czystości środowiska naturalnego	III. Podniesienie jakości stanu infrastruktury sieciowej	I.1 Modernizacja i rozbudowa infrastruktury sieciowej
	II. Poprawa układu transportowo-komunikacyjnego	II.1. Rozwijanie i modernizacja sieci dróg wraz z infrastrukturą okołodrogową (oświetlenie, chodniki, ścieżki pieszo-rowerowe, parkingi, przystanki)
		II.2. Poprawa istniejącej oraz uruchomienie nowej komunikacji transportowej wewnątrz oraz na zewnątrz gminy
	III. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego przy zwiększonym nacisku na utrzymanie wysokiej czystości środowiska naturalnego	III.4. Promowanie rozwiązań korzystających z odnawialnych źródeł energii
		III.2. Uporządkowanie gospodarki odpadami
		III.3. Wspieranie działań ograniczających zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, zasobów wodnych oraz gleby
		III.4 Promowanie regionalnych oraz naturalnych i ekologicznych wyrobów rolno-spożywczych

Źródło: Opracowanie własne

KIERUNEK ROZWOJU:

Wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego i instytucji sfery społecznej

We współczesnym świecie, w obliczu coraz silniejszej globalnej konkurencji, rozwój kapitału ludzkiego poprzez zdobywanie wysokich kompetencji i kwalifikacji dostosowanych do wyzwań zmieniającej się rzeczywistości stanowi jeden z nieodzownych warunków szybkiego rozwoju gospodarczego i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a co za tym idzie, sprzyja poprawie jakości życia obywateli.

Konieczne jest zatem stymulowanie interakcji pomiędzy podmiotami życia społeczno-gospodarczego, przy jednoczesnym podnoszeniu efektywności ich działań. Z tego też względu Gmina Tułowice, uznając kapitał społeczny za istotny czynnik rozwoju regionu, dostrzega konieczność zmian w sferze społecznej poprzez poszukiwanie dróg wzmocnienia i upodmiotowienia różnego rodzaju społeczności tak, aby stały się one zdolne do samoorganizacji, rozwoju i tworzenia dóbr wspólnych. W tym celu, w okresie 2014-2020, nacisk w prowadzonej polityce rozwoju lokalnego przez Gminę Tułowice w ramach obszaru kapitał ludzki zostanie położony na takie obszary jak: **podniesienie jakości edukacji i sportu; polepszenie jakości służby zdrowia i opieki społecznej; dogodne warunki życia mieszkańców i poprawa bezpieczeństwa publicznego; wzmocnienie potencjału administracji samorządowej**, które to obszary jednocześnie stanowią będą cele strategiczne podejmowanych we wskazanym okresie czasu działań.

Wyżej wskazanym celom strategicznym przypisano poszczególne cele operacyjne, a dalej kierunki działania mające zostać obrane przez Gminę Tułowice w okresie 2014-2020.

W ramach akcji w zakresie podniesienia jakości edukacji i sportu planuje się podjęcie działań mających na celu **uatrakcyjnienie warunków korzystania ze sfery edukacji i oświaty**, a także **wzrost oferty sportowo-rekreatywnej w regionie**. Uwzględnienie takich celów operacyjnych w polityce rozwoju lokalnego Gminy Tułowice do roku 2020 wynika z faktu, że w regionie tym istnieje z jednej strony silna potrzeba dostosowania edukacji do potrzeb lokalnego rynku pracy, z drugiej natomiast chęć kształtowania w społeczności lokalnej zdrowego stylu życia opartego na aktywności fizycznej. Tym samym niezbędne jest wsparcie rozwoju bazy materialnej, w tym wyposażanie w nowoczesny sprzęt oraz materiały dydaktyczne placówek funkcjonujących w publicznym systemie oświaty na poziomie podstawowym i gimnazjalnym. Konieczne są również dalsze inwestycje w samą bazę lokalową ośrodków edukacyjnych, poprawy przystosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych

oraz uzupełniania niedostatków infrastruktury sportowej. Nowoczesna edukacja na poziomie podstawowym i gimnazjalnym na terenie gminy Tułowice wdrażana będzie również poprzez wspieranie organizacji oraz wzrostu jakości oferty zajęć pozalekcyjnych, zarówno tych w zakresie edukacji, jak i sportu. Ponadto efektywny rozwój edukacji i sportu wymaga podniesienia poziomu kompetencji kadr nauczycielskich i trenerskich, w tym poziomu szkoleń i kursów przygotowawczych dla nauczycieli w zakresie stosowania technik cyfrowych w programach nauczania.

W ramach działań w zakresie polepszenia jakości służby zdrowia i opieki społecznej, planuje się podjęcie działań mających na celu **wsparcie opieki zdrowotnej i społecznej**. Rozwój ochrony zdrowia na poziomie lokalnym powinien być ściśle skorelowany z cywilizacyjnym aspektem ochrony zdrowia, w tym z zagrożeniami epidemiologicznymi i demograficznymi wynikającymi z postępującego procesu starzenia się społeczeństwa. Zmiany w strukturze demograficznej gminy Tułowice wymuszają dostosowanie priorytetów ochrony zdrowia do warunków funkcjonowania społeczeństw starzejących się. W celu zagwarantowania wysokich standardów zdrowotnych populacji, w tym stanowiącej zasoby rynku pracy, niezbędny jest rozwój programów profilaktycznych skoncentrowanych na zmniejszaniu zachorowalności na choroby cywilizacyjne (w tym: nowotwory, choroby układu sercowo-naczyniowego, cukrzyca, otyłość), jak również wdrażanie programów edukacyjnych i akcji promocyjnych na rzecz zdrowego stylu życia oraz regularnego korzystania z badań profilaktycznych i upowszechnianie zachowań prozdrowotnych. Zwiększenie efektywności opieki zdrowotnej wymagać będzie również poprawy dostępności mieszkańców gminy Tułowice do publicznej służby zdrowia, w tym do świadczeń wykonywanych w poradniach specjalistycznych, a także dalszych inwestycji w samą bazę lokalową ośrodka zdrowia. Ponadto systematyczne podnoszenie jakości świadczeń medycznych jest ściśle skorelowane z zasobami kapitału ludzkiego służby zdrowia. Z kolei wzrost jakości i standardów opieki społecznej w gminie Tułowice uzależniony jest od rozszerzenia spektrum oferowanych form i instrumentów pomocowych, w tym przede wszystkim w takim zakresie jak: przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, a także stworzenie szerokiej oferty wsparcia, integracji i aktywizacji osób starszych oraz niepełnosprawnych.

W ramach działań w zakresie stworzenia dogodnych warunków życia mieszkańców i poprawy bezpieczeństwa publicznego, planuje się obranie kierunków mających na celu **stworzenie warunków przyjaznych do zamieszkania z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej**, a także **poprawę bezpieczeństwa publicznego**. Aby zagwarantować powodzenie realizacji zaplanowanych wyżej wskazanych celów operacyjnych w ramach obszaru kapitału ludzkiego i instytucji sfery społecznej, kluczowe znaczenie powinny stanowić działania ukierunkowane na wypracowanie przemyślanej koncepcje zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców terenu gminy Tułowice, a przede wszystkim wzrost ich poczucia bezpieczeństwa. W tym celu samorząd gminny będzie koncentrował swoje działania na rozwoju infrastruktury monitoringu zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych oraz alarmowaniu mieszkańców o nadchodzącym bądź zaistniałym zagrożeniu, a także doposażaniu wszystkich służb bezpieczeństwa publicznego funkcjonujących w jej granicach. Ponadto wsparcie Gminy Tułowice w dalszym ciągu ukierunkowane będzie na prowadzenie różnego rodzaju działań i programów profilaktycznych dostosowanych do występujących na jego terenie zagrożeń, w tym m.in. na zapobieganie takim zjawiskom jak: przemoc w rodzinie, przestępczość i demoralizacja nieletnich, alkoholizm i narkomania czy wszelkiego rodzaju zagrożenia w sieci (cyber-zagrożenia), które wydają się w dobie postępu technologicznego istotną problematyką.

W ramach działań w zakresie wzmocnienia potencjału administracji samorządowej, planuje się podjęcie działań mających na celu **wzrost dostępności i jakości świadczenia usług publicznych**, a także **rozwój społeczeństwa obywatelskiego**. Tym samym w ramach planowania rozwoju strategicznego gminy Tułowice zadbano o zapewnienie przestrzeni do rozwoju nowoczesnej administracji publicznej. Analiza zasobów samorządu gminnego wskazuje na konieczność rozwoju systemów i narzędzi zarządzania administracją publiczną, w tym przede wszystkim wdrażania usług e-administracji oraz stymulowania partycypacji społecznej w życiu publicznym. Szczególnie istotne jest wykorzystanie w administracji publicznej nowoczesnych kanałów komunikacji z otoczeniem oraz umożliwienie mu szerszej partycypacji w procesach zachodzących w instytucjach publicznych. Wykorzystanie ICT ma na celu usprawnienie procesu załatwiania spraw administracyjnych, obsługi mieszkańców, lokalnych przedsiębiorców, turystów i inwestorów w zakresie ochrony zdrowia, edukacji czy kultury etc. Co więcej, z punktu widzenia działalności publicznej i realizacji zadań ustawowych, ocenia się, że warunkiem zrównoważonego rozwoju gminy, nie tylko jako całości, ale także jako struktury różnego typu form organizacyjnych, jest budowanie powiązań kooperacyjnych i współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, a także instytucjami ekonomii społecznej, w tym organizacjami pozarządowymi czy spółdzielniami socjalnymi.

CELE STRATEGICZNE:

- I. Podniesienie jakości edukacji i sportu.
- II. Polepszenie jakości służby zdrowia i opieki społecznej.
- III. Dogodne warunki życia mieszkańców i poprawa bezpieczeństwa publicznego.
- IV. Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej.

CELE OPERACYJNE:

- I.1. Uatrakcyjnienie warunków korzystania ze sfery edukacji i oświaty.
- I.2. Wzrost oferty sportowo-rekreacyjnej w regionie.
- II.1. Podjęcie działań wspierających opiekę zdrowotną i społeczną.
- III.1. Stworzenie warunków przyjaznych do zamieszkania z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej.
- III.2. Poprawa bezpieczeństwa publicznego.
- IV.1. Wzrost dostępności i jakości świadczenia usług publicznych.
- IV.2. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

KIERUNEK ROZWOJU:

Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej regionu

Postępująca globalna konkurencja wymusza, oprócz rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego, równoległą konieczność zmiany filozofii działania i kultury organizacyjnej w sferze gospodarczej. Rozwojowi gospodarczemu regionów sprzyja bowiem otwartość biznesowa i zawodowa, skłonność do kooperacji oraz wchodzenia we wspólne przedsięwzięcia inwestycyjne. Zwłaszcza że na poziomie gminy odejście od sztywnego podziału zadań i współdziałanie w otwartych sieciach sprzyjają sukcesom i rozwojowi przedsiębiorczości. W tym celu, w okresie 2014-2020 nacisk w prowadzonej polityce rozwoju lokalnego przez Gminę Tułowice w ramach obszaru gospodarki zostanie położony na takie obszary jak: **wspieranie przedsiębiorczości związanej z innowacjami**, a także, **rozwój kultury i turystyki na bazie potencjału gminy**, które to obszary jednocześnie stanowią będące cele strategiczne podejmowanych we wskazanym okresie czasu działań.

Wyżej wskazanym celom strategicznym przypisano poszczególne cele operacyjne, a dalej kierunki działania do realizacji w gminie Tułowice w okresie 2014-2020.

W ramach działań w zakresie wspierania przedsiębiorczości związanej z innowacjami, planuje się obranie kierunków mających na celu **stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości** oraz **zwalczanie bezrobocia i wspieranie aktywizacji zawodowej mieszkańców**. Z uwagi na konieczność stworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości zaplanowano z jednej strony stymulowanie współpracy samorządu gminnego z przedsiębiorcami. Ocenia się, że działania te będą ukierunkowane w szczególności na wsparcie rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności o charakterze innowacyjnym oraz w obszarze lokalnych produktów rolno-spożywczych. Z drugiej strony wsparciem należy objąć także działania w obszarze organizacji kursów i szkoleń skierowanych do przedsiębiorców, w tym w zakresie pozyskiwania środków z funduszy pomocowych, rozwoju umiejętności, wykorzystania nowoczesnych technologii cyfrowych i umiejętności językowych. W kontekście zmian demograficznych, przesuwania dolnej granicy wieku emerytalnego oraz rosnącego wpływu osób starszych na kondycję rynku pracy, niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych osób starszych, promowanie i prowadzenie szkoleń oraz społecznych kampanii informacyjnych skierowanych do pracodawców w zakresie przeciwdziałania wykluczeniom spowodowanym wiekiem czy wspieranie tworzenia miejsc pracy związanych z zaspokajaniem potrzeb osób starszych. W kontekście poziomu bezrobocia, w tym w szczególności bezrobocia strukturalnego lub dotyczącego wybrane grupy społeczne, wdrażane będą rozwiązania przyczyniające się do aktywizacji zawodowej mieszkańców, w szczególności poprzez: wsparcie osób zakładających własną działalność gospodarczą czy stworzenie systemu informacyjnego dotyczącego potrzeb i aktualnych trendów panujących na lokalnym rynku pracy. W ramach działań w zakresie rozwoju kultury i turystyki na bazie potencjału gminy, planuje się obranie kierunków mających na celu **wspieranie kultury na terenie gminy** oraz **próby nadania regionowi funkcji turystycznych**. Ocenia się, że zasoby o potencjale turystycznym zlokalizowane na terenie gminy Tułowice oparte na bogatej i ciekawej historii, korzystnym położeniu geograficznym, gdzie krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne, a region otoczony jest lasami, z czystą wodą, nieskażonym powietrzem i glebą, predestynują rejon do rozwoju turystyki weekendowej, głównie aktywnej, ale także kulturowej. Co więcej, zlokalizowane na terenie gminy zasoby powinny stanowić dla samorządu impuls do wykreowania konkurencyjnej oferty turystycznej w postaci rozwoju istniejącego produktu turystycznego, jakim są bogate

zbiory ceramiki. Wskazany potencjał gminy Tułowice obliguje samorząd do ponadlokalnej współpracy na rzecz wykorzystania walorów regionu, ale także do uzupełniania niedostatków infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. Zwłaszcza że samorząd gminy Tułowice ma ograniczone zasoby infrastruktury turystycznej, potrzeba osiągnięcia wysokiej skuteczności realizacji działań na rzecz jej rozwoju jest głęboko zakorzeniona w podejściu sieciowym i wspólnych przedsięwzięciach dysponentów zasobów turystycznych. Ponadto istotnym elementem turystyki XXI wieku będzie niewątpliwie cyfryzacja zasobów oraz zwiększenie dostępności informacji turystycznej poprzez wykorzystanie ICT.

CELE STRATEGICZNE:

- I. Wspieranie przedsiębiorczości związanej z innowacjami.
- II. Rozwój kultury i turystyki na bazie potencjału gminy.

CELE OPERACYJNE:

- I.1. Stwarzanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości.
- I.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej mieszkańców.
- II.1. Podjęcie działań wspierających kulturę na terenie gminy.
- II.2. Pomoc w rozwoju w regionie funkcji turystycznych.

KIERUNEK ROZWOJU:

Poprawa stanu infrastruktury technicznej i układu komunikacyjnego oraz utrzymanie wysokiej czystości środowiska naturalnego

Wskazany w dwóch pierwszych kierunkach rozwoju gminy Tułowice wzrost społeczno-gospodarczy wymaga odpowiedniej infrastruktury i na odwrót, dobrze funkcjonująca infrastruktura jest niezbędna dla zapewnienia wzrostu społeczno-gospodarczego. Dlatego też ostatnim kierunkiem rozwoju gminy Tułowice w okresie 2014-2020 jest infrastruktura techniczna i środowisko naturalne, gdyż dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna sprzyja właściwemu rozwojowi niemal wszystkich dziedzin życia gospodarczego i społecznego. Zwłaszcza że gmina Tułowice, między innymi ze względu na jej korzystne położenie oraz walory przyrodnicze, ma możliwość dynamicznego rozwoju, jeżeli wyposażenie w infrastrukturę techniczną osiągnie wysoki poziom. Należy mieć jednak na względzie fakt, że rozwój infrastruktury technicznej powinien zmierzać w kierunku znacznego zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego. W tym celu, w okresie 2014-2020, nacisk w prowadzonej polityce rozwoju lokalnego przez Gminę Tułowice w ramach obszaru gospodarki zostanie położony na takie obszary jak: **podniesienie jakości stanu infrastruktury sieciowej; poprawę układu transportowo-komunikacyjnego; zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego przy zwiększonym udziale korzystania z odnawialnych źródeł energii**, które to obszary jednocześnie stanowią będą cele strategiczne podejmowanych we wskazanym okresie czasu działań.

Wyżej wskazanym celom strategicznym przypisano poszczególne cele operacyjne, a dalej kierunki działania do realizacji w gminie Tułowice w okresie 2014-2020.

W ramach działań w zakresie podniesienia jakości stanu infrastruktury sieciowej, planuje się obranie kierunków mających na celu **modernizację i rozbudowę infrastruktury sieciowej**. Nowoczesna i sprawna infrastruktura sieciowa gminy zapewnia dobre warunki do inwestowania i podnoszenia standardu życia społeczności lokalnej. Z tego też względu Gmina Tułowice, w ramach realizacji zadań ciągłych, planuje modernizację i rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej, gazowej oraz teleinformatycznej, gdyż ich istnienie oraz sprawność są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa gminy.

W ramach działań w zakresie poprawy układu transportowo-komunikacyjnego, planuje się obranie kierunków mających na celu **rozwijanie i modernizację sieci dróg wraz z infrastrukturą okołodrogową (oświetlenie, chodniki, ścieżki pieszo-rowerowe, parkingi, przystanki)**, a także **poprawę istniejącej oraz uruchomienie nowej komunikacji transportowej wewnątrz oraz na zewnątrz gminy**. Ocenia się, że dla dążenia do pełniejszego wykorzystania potencjału położenia geograficznego gminy Tułowice oraz możliwości, jakie tworzy układ powiązań drogowych na jej terenie, kluczowy będzie rozwój dróg lokalnych zmierzający do wsparcia budowy połączeń sieci dróg na poziomie regionalnym, rozbudowy infrastruktury okołodrogowej oraz towarzyszącej. W tym zakresie Gmina Tułowice będzie podejmowała takie działania jak: podniesienie jakości infrastruktury kolejowej i drogowej, okołodrogowej, towarzyszącej, czy transportu zbiorowego. Ponadto komunikację na terenie gminy Tułowice, oprócz sieci dróg i kolei, zapewnia również infrastruktura teleinformatyczna, a rozwój cywilizacyjny obliguje samorządy do przywiązywania większej uwagi w zakresie wykorzystania narzędzi ICT w przestrzeni publicznej.

W ramach działań w zakresie zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska naturalnego przy zwiększonym udziale korzystania z odnawialnych źródeł energii, planuje się obranie kierunków mających na celu **promowanie rozwiązań korzystających z odnawialnych źródeł energii, uporządkowanie gospodarki odpadami**, a także **wspieranie działań ograniczających zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, zasobów wodnych oraz gleby**. Ograniczenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych, zmniejszenia stopnia degradacji środowiska naturalnego oraz globalnie przyczyni się do realizacji polskich zobowiązań akcesyjnych w zakresie zwiększania udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Niestety, niekorzystne warunki gminy Tułowice w zakresie możliwości wykorzystywania odnawialnych źródeł energii stoją na przeszkodzie, aby gmina partycypowała w procesie budowy bezpieczeństwa energetycznego kraju. Niemniej jednak szansą w tym zakresie są próby wykorzystywania przez samorząd gminy energii słonecznej, chociażby w oświetleniu miejsc publicznych. Jednakże niekorzystne warunki do korzystania z OZE nie są jedyną barierą dla gminy. Kolejną są wysokie koszty inwestycji, które w dalszym ciągu postrzegane są jako rozwiązania innowacyjne, a nie tradycyjne. Co więcej, efektywność realizacji zielonych projektów wymaga nie tylko zaangażowania środków finansowych, ale także zmiany mentalności społecznej poprzez transfer wiedzy w zakresie wykorzystywania ekoinnowacyjnych technologii i kształtowanie postaw proekologicznych. Z tego też względu promocja wykorzystania technologii niskoemisyjnych oraz produkcji i dystrybucji OZE została zaprogramowana dwutorowo. Planuje się wdrożenie projektów inwestycyjnych zmierzających do oświetlenia miejsc publicznych lampami solarnymi. Równoległe będą prowadzone działania miękkie zwiększające świadomość mieszkańców gminy w zakresie ochrony środowiska i ekologii oraz promocji lokalnego rolnictwa.

CELE STRATEGICZNE:

- I. Podniesienie jakości stanu infrastruktury sieciowej.
- II. Poprawa układu transportowo-komunikacyjnego.
- III. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego przy zwiększonym udziale korzystania z odnawialnych źródeł energii.

CELE OPERACYJNE:

- I.1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury sieciowej.
- II.1. Rozwijanie i modernizacja sieci dróg wraz z infrastrukturą okołodrogową (oświetlenie, chodniki, ścieżki pieszo-rowerowe, parkingi, przystanki).
- II.2. Poprawa istniejącej oraz uruchomienie nowej komunikacji transportowej wewnątrz oraz na zewnątrz gminy.
- III.1. Promowanie rozwiązań korzystających z odnawialnych źródeł energii.
- III.2. Uporządkowanie gospodarki odpadami.
- III.3. Wspieranie działań ograniczających zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, zasobów wodnych oraz gleby.
- III.4. Promowanie naturalnych i ekologicznych wyrobów rolno-spożywczych.

ZADANIA I WSKAŹNIKI DO REALIZACJI

Wskaźniki realizacji mają na celu wspomóc proces monitoringu i ewaluacji strategii. Przyjęto metodę "0", co oznacza, że w pierwszej kolejności badana będzie bezwzględna wartość wypracowanych produktów strategii. Następnie w stosunku do wskaźników, dla których na koniec 2014 roku możliwe będzie ustalenie wartości referencyjnych, należy dokonać porównania r/r.

Opracowano cztery grupy wskaźników, przy czym zaznacza się, że katalog ten nie jest zamknięty i może zostać w toku monitoringu i ewaluacji rozszerzony o dodatkowe. Pierwsza grupa to wskaźniki ogólne, odnoszące się do liczby projektów zrealizowanych ze środków zewnętrznych i wartości środków zewnętrznych pozyskanych na potrzeby wdrażania uwzględnionych w strategii kierunków działania. Ponieważ tego rodzaju finansowanie będzie główną siłą napędową realizacji strategii, monitorowanie i ewaluacja wskaźników ogólnych jest niezwykle istotne z perspektywy wczesnego ostrzeżenia o braku postępów i możliwości reakcji on-going.

Tabela 2. Wskaźniki ogólne

Wskaźniki	Rok							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Wartość środków finansowych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez samorząd gminny								
Liczba projektów zrealizowanych ze środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez samorząd gminny								
Wartość środków finansowych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez inne podmioty niż samorząd gminny								
Liczba projektów zrealizowanych ze środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez inne podmioty niż samorząd gminny								

Źródło: Opracowanie własne

W oparciu o analizę istniejącego stopnia rozwoju kapitału ludzkiego oraz instytucji sfery społecznej gminy Tułowice, przy uwzględnieniu niezbędnych potrzeb w tym zakresie i możliwości dostępu do środków finansowych, wyznacza się następujące kierunki działania:

- I.1.1. Budowa i remont obiektów oświatowych przeznaczonych na potrzeby żłobka, przedszkola i szkół.
- I.1.2. Zapewnienie bazy edukacyjnej odpowiadającej potrzebom.
- I.1.3. Dopuszaenie bazy obiektów oświatowych w niezbędny sprzęt oraz pomoce dydaktyczne.
- I.1.4. Podniesienie jakości kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań:
 - wzmocnienie potrzeby efektywnego uczenia się,
 - dbanie o rozwój różnych form zajęć pozalekcyjnych zgodnie z potrzebami uczniów,
 - promowanie w środowisku uczniów zdolnych,
 - efektywne uczenie się języków obcych,
 - dostęp do komputerów i sieci internetowej,

- udział w projektach edukacyjnych,
 - wzmacnianie kompetencji cyfrowych w zakresie nowoczesnych technologii.
- I.1.5. Zapewnienie możliwości podnoszenia kwalifikacji wśród kadry pedagogicznej.
- I.1.6. Doposażenie księgozbioru biblioteki szkolnej.
- I.1.7. Wzrost bezpieczeństwa dzieci i młodzieży poprzez zapewnienie dojazdu do szkół.
- I.2.1. Budowa nowych oraz remont i modernizacja istniejących miejsc spędzania czasu wolnego, w tym:
- budowa Centrum Rekreacji i Sportu na terenach za stadionem „Unii”.
 - rewitalizacja parku przy willi Schlegelmilchów, ul. Świerczewskiego i nad „Ścinawą”,
 - budowa centralnego miejsca rekreacyjnego w Tułowicach z ławkami, pergolami, zielenią i fontanną,
 - budowa w miarę możliwości basenu odkrytego,
 - budowa w miarę możliwości lodowiska,
- II.1.1. Remont obiektów służby zdrowia oraz opieki społecznej.
- II.1.2. Doposażenie w niezbędny sprzęt.
- II.1.3. Zapewnienie opieki zdrowotnej mieszkańcom gminy na poziomie zabezpieczającym podstawowe potrzeby – dofinansowanie działalności Caritasu
- II.1.4. Pomoc w zwiększeniu dostępności do publicznej służby zdrowia.
- II.1.5. Pomoc w stworzeniu oferty dodatkowych usług oraz organizacja działań wspierających profilaktykę i wczesne wykrywanie chorób.
- II.1.6. Utworzenie świetlicy dla seniorów oraz stworzenie szerokiej oferty wsparcia, integracji i aktywizacji osób starszych.
- II.1.7. Rozwój świetlic środowiskowych jako placówek wspierających funkcje opiekuńczo-wychowawcze rodziny.
- II.1.8. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego.
- II.1.9. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.
- III.1.1. Budowa budynków komunalnych, socjalnych i chronionych.
- III.1.2. Rewitalizacja i termomodernizacja budynków komunalnych, socjalnych i chronionych.
- III.1.3. Estetyzacja i zagospodarowanie przestrzeni publicznej pod miejsca spędzania czasu wolnego, w tym: parki, place zabaw, boiska.
- III.1.4. Poprawa wyposażenia służb publicznych, w tym modernizacja remiz wraz z zakupem nowego sprzętu ppoż
- III.1.5. Tworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa przeciwpożarowego i przeciwpowodziowego. Zamontowanie monitoringu na terenie gminy Tułowice.
- III.2.1. Cyfryzacja usług publicznych.
- IV.1.1. Podejmowanie działań zmierzających do wzmocnienia partycypacji obywatelskiej w kreowaniu lokalnej polityki rozwoju.
- IV.1.2. Podejmowanie działań wspierających funkcjonowanie instytucji ekonomii społecznej.

Tabela 3. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju "Kapitał Ludzki"

Wskaźniki	Rok							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
CEL STRATEGICZNY:								
I. Podniesienie jakości edukacji i sportu								
CEL OPERACYJNY:								
I.1. Uatrakcyjnienie warunków korzystania ze sfery edukacji i oświaty								
Liczba placówek edukacyjno-oświatowych [szt.]:								
nowo wybudowanych								
poddanych remontowi i modernizacji								
Liczba oferowanych zajęć pozaszkolnych [szt.]								
Liczba komputerów w szkołach z dostępem do internetu [szt.]								
Liczba uczniów przypadających na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do internetu [os.]								
CEL STRATEGICZNY:								
I. Podniesienie jakości edukacji i sportu								
CEL OPERACYJNY: I.2.								
Wzrost oferty sportowo-rekreacyjnej w gminie								
Liczba miejsc spędzania czasu wolnego [szt.]:								
nowo wybudowanych								
poddanych remontowi i modernizacji								
CEL STRATEGICZNY:								
II. Polepszenie jakości służby zdrowia i opieki społecznej								
CEL OPERACYJNY:								
II.1. Podjęcie działań wspierających opiekę zdrowotną i społeczną oraz zapewniających równy dostęp do infrastruktury publicznej dla wszystkich mieszkańców gminy								
Liczba podjętych działań z zakresu promocji zdrowego stylu życia oraz działań wspierających profilaktykę i wczesne wykrywanie chorób [szt.]								
CEL STRATEGICZNY:								
III. Dogodne warunki życia mieszkańców i poprawa bezpieczeństwa publicznego								
CEL OPERACYJNY:								
III.1. Stworzenie warunków przyjaznych do zamieszkania z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej								
Liczba mieszkań oddanych do użytkowania [szt.]								
Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców								

Liczba nowo powstałych mieszkań komunalnych, socjalnych i chronionych (łącznie) [szt.]							
Liczba budynków komunalnych, socjalnych i chronionych poddanych rewitalizacji i/lub termomodernizacji [szt.]							
Liczba nowo powstałych miejsc spędzania czasu wolnego [szt.]							
CEL STRATEGICZNY: III. Dogodne warunki życia mieszkańców i poprawa bezpieczeństwa publicznego							
CEL OPERACYJNY: III.2. Poprawa bezpieczeństwa publicznego							
Liczba podjętych działań z zakresu poprawy bezpieczeństwa publicznego [kwoty wydatkowanych środków]							
CEL STRATEGICZNY: IV. Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej							
CEL OPERACYJNY: IV.1. Wzrost dostępności i jakości świadczenia usług publicznych							
Liczba usług publicznych możliwych do załatwienia on-line [szt.]							
CEL STRATEGICZNY: IV. Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej							
CEL OPERACYJNY: IV.2. Kreowanie społeczeństwa obywatelskiego							
Liczba dokumentów poddanych konsultacjom społecznym [szt.]							
Liczba zorganizowanych spotkań w ramach konsultacji społecznych [szt.]							
Liczba funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych [szt.]							

Źródło: opracowanie własne

W oparciu o analizę istniejącego poziomu atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy Tułowice, przy uwzględnieniu niezbędnych potrzeb w tym zakresie i możliwości dostępu do środków finansowych, wyznacza się następujące kierunki działania:

- I.1.1. Wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej i patriotyzmu poprzez stworzenie Centrum Historii Ceramiki w Tułowicach:
 - budowa interaktywnego muzeum z bogatymi zbiorami ceramiki, projekcja filmów i wystawą zdjęć ceramiki, ekspozycją wzorcowni Fabryki Porcelitu Stołowego oraz prywatnych zbiorów R. Schlegelmilcha,
 - organizacja warsztatów ceramicznych,
 - wyposażenie sali audiowizualnej wykorzystywanej do celów edukacyjnych i kulturalnych.
- I.1.2. Poprawa jakości infrastruktury kulturalnej poprzez remont sali widowiskowej Tułowickiego Ośrodka Kultury z uwzględnieniem bazy noclegowej na poddaszu.
- I.1.3. Modernizacja ośrodka kultury.

- I.1.4. Aktywizacja mieszkańców wokół promocji tradycji i kultury regionu poprzez organizację imprez kulturalnych.
- I.1.5. Pomoc w miarę potrzeb przy powstawaniu kół gospodarstw wiejskich.
- I.2.1. Poprawa infrastruktury dla turystów i przyjezdnych, w tym m.in. stworzenie zaplecza sanitarnego, miejsc parkingowych.
- I.2.2. Poprawa krajobrazu gminy, w tym terenów zielonych.
- I.2.3. Stworzenie dobrze oznakowanych tras turystycznych, w tym na terenach leśnych.
- I.2.4. Pomoc przy rozwijaniu agroturystyki, bazy noclegowej oraz gastronomicznej.
- I.2.5. Organizacja masowych imprez rekreacyjnych.

- II.1.1. Wsparcie rozwoju MŚP, w szczególności o charakterze innowacyjnym.
- II.1.2. Oferowanie różnorodnych instrumentów wspierających rozwój przedsiębiorczości.
- II.2.1. Stworzenie platformy współpracy między przedsiębiorcami, JST oraz instytucjami otoczenia biznesu.

Tabela 4. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju "Gospodarka"

Wskaźniki	Rok							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
CELE STRATEGICZNE:								
II. Rozwój kultury i turystyki na bazie potencjału gminy								
CELE OPERACYJNE:								
II.2. Pomoc w rozwoju w regionie funkcji turystycznych								
Liczba osób korzystających z noclegów na terenie gminy [os.]								
Liczba podjętych działań informacyjno-promocyjnych [szt.]								
CELE STRATEGICZNE:								
I. Wspieranie przedsiębiorczości związanej z innowacjami								
CELE OPERACYJNE:								
I.1. Stwarzanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości								
Liczba nowo zarejestrowanych na terenie gminy MŚP [szt.]								
CELE STRATEGICZNE:								
I. Wspieranie przedsiębiorczości związanej z innowacjami								
CELE OPERACYJNE:								
I.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej mieszkańców								
Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]								
Wskaźnik zatrudnienia [%]								
CELE STRATEGICZNE:								
II. Rozwój kultury i turystyki na bazie potencjału gminy								
CELE OPERACYJNE:								
II.1. Podjęcie działań wspierających kulturę na terenie gminy								
Liczba zorganizowanych imprez/ wydarzeń kulturalnych oraz innych form integracji, aktywizujących społeczność lokalną [szt.]								

Źródło: opracowanie własne

W oparciu o analizę istniejącego stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną, stopnia rozwoju układu komunikacyjnego oraz stanu środowiska naturalnego gminy Tułowice, przy uwzględnieniu niezbędnych potrzeb w tym zakresie i możliwości dostępu do środków finansowych, wyznacza się następujące kierunki działania:

- I.1.1. Dalszy rozwój gazyfikacji gminy.
- I.1.2. Dalsze uzbrajanie gminy w sieć wodno-kanalizacyjną.
- I.1.3. Modernizacja i rozbudowa sieci teleinformatycznej.
- II.1.1. Modernizacja i budowa ciągów pieszo-rowerowych na terenie gminy.
- II.1.2. Budowa i remont dróg gminnych.
- II.1.3. Budowa parkingów oraz brukowanie miejsc parkingowych.
- II.1.4. Budowa i remont oświetlenia ulic.
- II.1.5. Poprawa oznakowania w ruchu drogowym na drogach gminnych.
- II.1.6. Przejęcie od kolei i lasów państwowych przez gminę Tułowice ulicy Kolejowej w Szydłowie.
- II.2.1. Pomoc w zwiększeniu intensywności kursowania połączeń komunikacyjnych, zarówno autobusowych, jak i kolejowych.
- III.1.1. Rozwój oświetlenia solarowego ulic i ścieżek w gminie.
- III.2.1. Uzupełnienie ilości pojemników na chodnikach.
- III.3.1. Dalsza termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.
- III.4.1. Podejmowanie działań zwiększających świadomość mieszkańców gminy w zakresie ochrony środowiska i ekologii.
- III.5.1. Rozbudowa cmentarza.

Tabela 5. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju "Infrastruktura techniczna"

Wskaźniki	Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	CEL STRATEGICZNY I.							
Poprawa stanu infrastruktury technicznej i układu komunikacyjnego								
CEL OPERACYJNY I.1. Podniesienie jakości stanu infrastruktury sieciowej								
Liczba gospodarstw podłączonych do sieci [szt.]:								
wodociągowej								
kanalizacyjnej								
gazowej								
teleinformatycznej								
Długość wybudowanej sieci [km]:								
wodociągowej								
kanalizacyjnej								
gazowej								
teleinformatycznej								
Długość zmodernizowanej sieci [km]:								
wodociągowej								
kanalizacyjnej								
gazowej								
teleinformatycznej								

CEL STRATEGICZNY							
II. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i układu komunikacyjnego							
CEL OPERACYJNY II.1. Podniesienie jakości stanu dróg i poprawa układu transportowo-komunikacyjnego							
Długość dróg [km]:							
wyremontowanych							
wybudowanych							
Długość chodników [km]:							
wyremontowanych							
wybudowanych							
Długość ciągów pieszo-rowerowych [km]:							
wyremontowanych							
wybudowanych							
Liczba elementów infrastruktury okołodrogowej (w tym: oświetlenie, parkingi) [szt.]:							
wybudowanych							
zmodernizowanych							
Liczba kursów autobusowych w ciągu doby [szt.]							
Liczba połączeń kolejowych w ciągu doby [szt.]							
CEL STRATEGICZNY							
III. Utrzymanie wysokiej czystości środowiska naturalnego							
CEL OPERACYJNY III.3. Wspieranie działań ograniczających zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, zasobów wodnych oraz gleby,							
Ilość emisji zanieczyszczeń do środowiska [kg/rok]							
CEL STRATEGICZNY							
III. Utrzymanie wysokiej czystości środowiska naturalnego							
CEL OPERACYJNY III.1. Promowanie rozwiązań korzystających z odnawialnych źródeł energii							
Ilość wdrożonych rozwiązań wykorzystujących OZE [szt.]							
CEL STRATEGICZNY							
III. Utrzymanie wysokiej czystości środowiska naturalnego							
CEL OPERACYJNY III.2. Uporządkowanie gospodarki odpadami							
Liczba działań dotyczących usprawnienia gospodarki odpadami [szt.]							

Źródło: opracowanie własne

FINANSOWANIE

Niniejsza strategia określa podstawowe cele i kierunki działań Gminy Tułowice w okresie 2014-2020. Przed samorządem stoi więc perspektywa pozyskiwania odpowiednich środków finansowych na realizację zamierzonych, zaplanowanych we wskazanym czasie działań. Budżet gminy z uwagi na stale rosnącą ilość zadań własnych, niejednokrotnie nie wystarcza na realizację wszystkich zakładanych celów i osiągnięcie zamierzonych standardów. W związku z tym koniecznością staje się sięgnięcie do innych, zewnętrznych źródeł finansowania.

Podstawowe źródła finansowania kierunków działań przewidzianych w ramach STRATEGII ROZWOJU GMINY TUŁOWICE NA LATA 2014-2020, to:

- środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy;
- krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:
 - środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej w ramach Perspektywy Finansowej na lata 2014-2020 (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności),
 - środki finansowe transferowane w ramach Mechanizmów Finansowych Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
 - inne zagraniczne środki finansowe,
 - krajowe środki finansowe,
 - inne źródła finansowania;
- komercyjne instrumenty finansowe, w tym:
 - pożyczki i kredyty bankowe,
 - leasing finansowy,
 - inne;
- fundusze innych uczestników procesu wdrażania strategii, w tym sektora prywatnego.

Jednym z najważniejszych źródeł pozyskiwania środków finansowania działań strategicznych będą środki z funduszy unijnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności). Ocenia się, że samorzady województwa opolskiego oraz inne obiekty gospodarcze i organizacje pozarządowe w latach 2014-2020 będą mogły otrzymać w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 kwotę 887 416 658 euro z funduszy europejskich oraz 56 643 617 euro rezerwy wykonania. Program składa się z 10 osi priorytetowych – spośród których największe środki zaplanowano na zrównoważony transport na rzecz mobilności mieszkańców.

KOHERENTNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Potrzeba aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Tułowice oparta była o wiele istotnych przesłanek. Wśród nich na pierwszy plan wysuwa się wymóg dostosowania zapisów dokumentu do nowej sytuacji społeczno-gospodarczej, w której gmina, a także jej makrootoczenie (powiat opolski, województwo opolskie i Polska) znalazły się na początku drugiej dekady XXI wieku. Ponadto niebagatelne znaczenie dla rozwoju polskich regionów ma funkcjonowanie Polski w strukturach Unii Europejskiej i wynikające z niego korzyści (m.in. możliwości pozyskiwania funduszy strukturalnych na rozwój lokalny), ale także zobowiązania, których spełnienie scedowano ze szczebla centralnego na jednostki samorządu terytorialnego. Czas, który upłynął od uchwalenia poprzedniej Strategii Rozwoju Gminy Tułowice, charakteryzuje także diametralna zmiana sposobu prowadzenia polityki rozwoju regionalnego na szczeblu centralnym.

Tym samym, Strategia Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020 jest nie tylko dokumentem spójnym wewnątrz, ale również wykazuje wysoki poziom spójności ze strategicznymi dokumentami ogólnymi i sektorowymi wyższego rzędu.

Okres realizacji Strategii Rozwoju Gminy Tułowice przyjęto na siedem lat (2014-2020), adekwatnie do czasu obowiązywania Strategii Rozwoju Kraju 2020, Strategii Sprawne Państwo 2020 czy Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. Zatem strategia dla Gminy Tułowice została sformułowana w ścisłej korelacji zarówno z nimi, jak i z pozostałymi aktualnie obowiązującymi dokumentami o charakterze planistycznym szczebla regionalnego, krajowego i międzynarodowego:

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020

Strategia Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020 w pełni koresponduje z logiką interwencji Strategii Rozwoju Kraju 2020 na poziomie celu strategicznego oraz obszarów strategicznych i celów operacyjnych. W Strategii Rozwoju Gminy Tułowice zaakcentowano konieczność zrównoważonego rozwoju. Uwzględniono rozwój narzędzi podnoszących jakość i bezpieczeństwo życia mieszkańców oraz bardzo mocno podkreślono znaczenie endogenicznych potencjałów, w tym rolniczego i turystycznego. Powyższe główne zmienne strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020 czynią programowane działania rozwojowe dla gminy koherentnymi ze Strategią Rozwoju Kraju 2020.

STRATEGIA SPRAWNE PAŃSTWO 2020

Strategia Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020 w pełni koresponduje z logiką interwencji Strategii Sprawne Państwo 2020. Jednym z głównych dążeń Strategii Rozwoju Gminy Tułowice jest zwiększenie udziału mechanizmów kooperacyjnych, które pozwoliłyby odejść od sztywnego i hierarchicznego modelu zarządzania w samorządzie w kierunku współzarządzania, tj. sieciowego świadczenia usług przez administrację publiczną i podmioty zewnętrzne, takie jak organizacje pozarządowe. Mechanizmy ewaluacji zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Tułowice pozwolą na wprowadzenie rozwiązań zwiększających partycypację społeczności lokalnej w procesie realizacji strategicznych działań Gminy. Powyższe główne zmienne strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020 czynią programowane działania rozwojowe dla gminy koherentnymi ze Strategią Sprawne Państwo 2020.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO DO 2020 ROKU

W Strategii Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020 duży nacisk położono na rozwój narzędzi dostosowujących edukację do potrzeb rynku pracy, promocję kształcenia pozaszkolnego, podjęcie działań mających na celu zagospodarowanie czasu wolnego, rozwój infrastruktury komunikacyjnej, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, przeciwdziałanie skutkom negatywnych zmian demograficznych i wykluczeniu społecznemu, zainicjowanie mechanizmów współpracy, a także wsparcie informatyzacji i cyfryzacji. Tym samym Strategia Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020 w pełni koresponduje z logiką interwencji Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku wykazując wysoką spójność ze wszystkimi dziesięcioma celami strategicznymi uwzględnionymi w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku.

STRATEGIA ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ NA LATA 2014-2020

Gmina Tułowice, będąc członkiem Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska, wypełnia założenia Strategii Rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020. Tym samym Strategia Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020, której główną ideą jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy, w pełni wpisuje się w cele współpracy Partnerów w ramach Aglomeracji Opolskiej, w tym w takie jej obszary funkcjonowania jak: planowanie strategiczne i przestrzenne; rozwój gospodarczy i wspólne działania na rzecz pozyskiwania inwestorów; transfer nowych technologii z centrów naukowych Opola do podmiotów gospodarczych Aglomeracji; transport zbiorowy; ochrona zasobów przyrodniczych; ochrona środowiska; ochrona przeciwpowodziowa; oświata, kultura, sport i turystyka.

SYSTEM MONITORINGU, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII

Cel systemu

Celem niniejszego systemu jest określenie sposobu funkcjonowania procesu monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju jednostki samorządu terytorialnego.

Podstawowe zasady

Podstawą skutecznego wdrażania założeń strategii rozwoju jest system informacji o zjawiskach i procesach społeczno-gospodarczych zachodzących na obejmowanym przez nią terenie. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. **Głównymi obszarami monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii są zatem wyznaczone cele jej realizacji oraz przypisane im wskaźniki, a dalej zadania.** Istotą prowadzenia monitoringu tychże obszarów jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrealizowane. Jest nią również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości. Dlatego też kluczowym elementem monitorowania, ewaluacji i aktualizacji jest wypracowanie takich **technik zbierania informacji**, które będą jak najbardziej miarodajnie odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Zatem **monitoring, ewaluacja i aktualizacja** będzie skutecznym systemem wdrażania założeń strategicznych tylko wówczas, gdy będzie kierował się następującymi **zasadami**:

- **zasada wiarygodności** - informacja musi być wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych; niedokładne dane w systemie monitorowania oznaczają powstanie ryzyka podjęcia niewłaściwych działań korygujących;
- **zasada aktualności** - informacje powinny być gromadzone, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, co umożliwia podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji strategii;
- **zasada obiektywności** - monitorowanie prowadzone w oparciu o analizę wskaźników porównawczych daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny niezakłóconej subiektywnością wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów i dążeń;
- **zasada koncentracji na punktach strategicznych** - monitorowanie powinno skupiać się przede wszystkim na tych obszarach życia społeczno-gospodarczego, w których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia największych odchyłeń, mogących wywoływać zahamowania w realizacji założeń strategii lub ich zatrzymanie;
- **zasada realizmu** - monitorowanie musi być zgodne z realiami realizowanych zadań; dana jednostka wdrażając strategię powinna dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów;
- **zasada koordynacji informacji** - monitorowanie musi być prowadzone w taki sposób, aby było skoordynowane z tokiem prowadzonych prac i jednocześnie nie wpływało na ich zahamowanie oraz nie przeszkadzało w realizacji podejmowanych działań; informacje płynące z prowadzonego monitoringu powinny docierać do wszystkich zainteresowanych tak, aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji mających znaczenie strategiczne;
- **zasada elastyczności** - proces monitorowania musi być bardzo elastyczny i zapewniający szybkie reagowanie na zachodzące zmiany; także w przypadku zmian i korekt należy modyfikować system oceny w sposób dostosowany do zmieniających się oczekiwań w przyszłości.

Narzędzia monitoringu, ewaluacji i aktualizacji

Dla miarodajnej oceny realizacji przyjętych założeń strategii potrzebne są konkretne dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. Dzięki tym wskaźnikom można określić poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych informacji statystycznych mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian oraz świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji, a analiza ich wartości pozwala ocenić na ile podejmowane działania są zgodne z zakładanymi celami.

Źródłem pochodzenia danych, które stanowią zobrazowanie stopnia przyjętych w strategii założeń, mogą być: **jednostka własna, informacje ogólnodostępne, jak i sfera benchmarkingu.**

Ideą mierników opartych na **danych wewnętrznych jednostki** jest stworzenie narzędzia do pozyskiwania wiarygodnych i miarodajnych informacji przy minimalnym zaangażowaniu jej pracowników. W tym zakresie należy korzystać z materiałów przekazywanych obowiązkowo do GUS, urzędu wojewódzkiego, ministerstwa itp.

Osobną grupę danych stanowią **ogólnodostępne informacje** publikowane w Banku Danych Lokalnych na stronach internetowych Głównego Urzędu Statystycznego, których pozytywną stroną jest zakres oraz obiektywizm, zaś negatywną – fakt ich publikacji z rocznym opóźnieniem. Mając jednakże na uwadze fakt, że zarządzanie strategiczne jest procesem rozłożonym w czasie, należy uznać źródło GUS jako cenny materiał do globalnej oceny podjętych działań.

Kolejnym narzędziem służącym do oceny efektów realizacji strategii może być **porównanie osiągniętych wyników z innymi jednostkami.** Taka sposobność może prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów, których wspólnym mianownikiem jest wydajność, ponieważ benchmarking jest swojego rodzaju badaniem porównawczym polegającym na zestawianiu procesów i działań stosowanych przez własną jednostkę do tych, preferowanych przez inne, uważane za najlepsze w danej dziedzinie, gdzie wynik dokonywanej analizy służy jako podstawa doskonalenia.

W oparciu o informacje własne jednostki oraz te ogólnodostępne, możliwym jest szybkie reagowanie na negatywne efekty podejmowanych działań w ramach strategii rozwoju, co przy założeniu, że uda się pozyskać do współpracy inne jednostki z zakresu benchmarkingu, daje szansę na dostęp do kompletu informacji zarządczej, umożliwiającej nie tylko ocenę wewnętrznej zmiany, ale również zobjektywizowanie pozyskanej informacji w odniesieniu do globalnej sytuacji danej jednostki.

Koordynator prac:

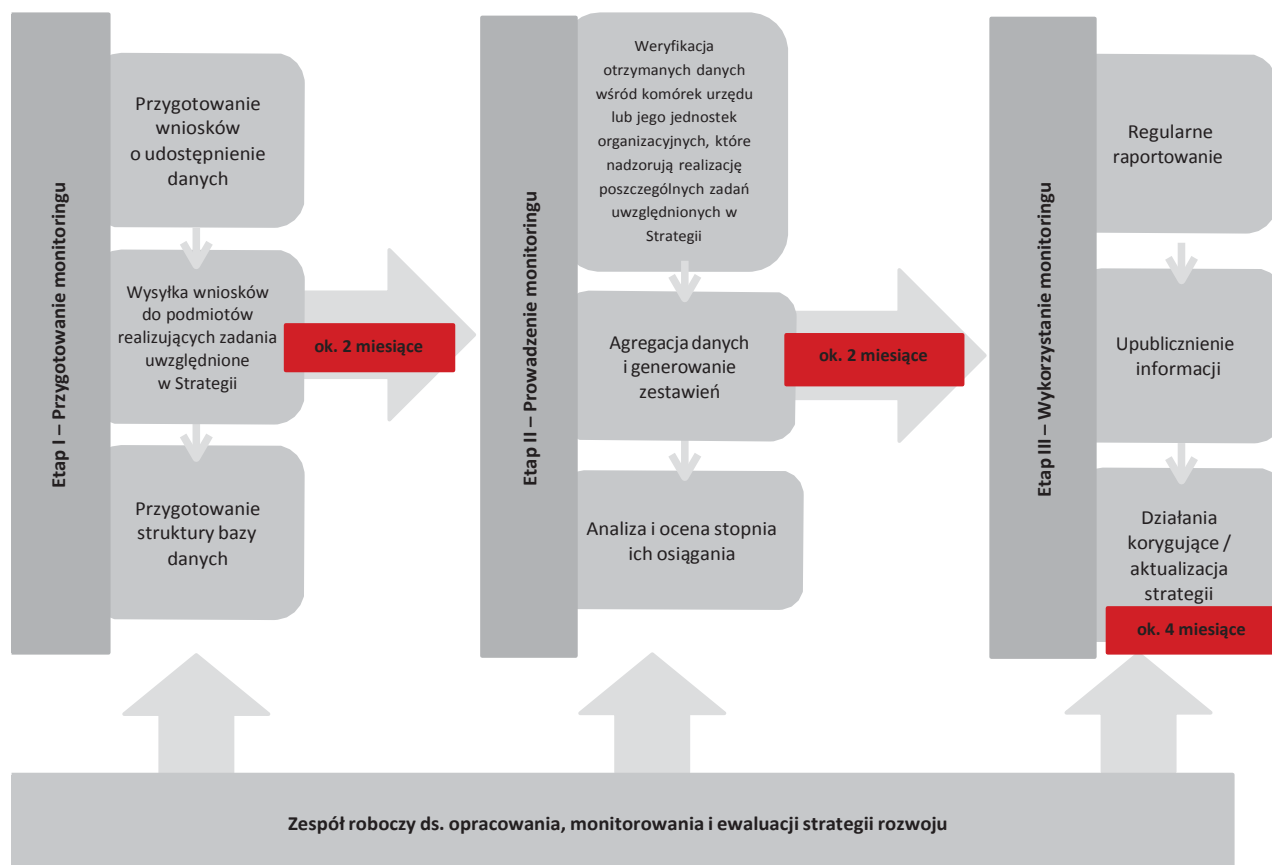
- odpowiada za obsługę administracyjną procesu monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii rozwoju;
- koordynuje prace związane z monitoringiem, ewaluacją i aktualizacją dokumentu strategicznego;
- Informuje Lidera o zaobserwowanych opóźnieniach i nieprawidłowościach w realizacji zadań i działań strategii rozwoju;
- podaje do publicznej wiadomości (poprzez zamieszczenie na stronie internetowej urzędu) analizy i raporty powstałe w toku monitorowania i ewaluacji realizacji strategii rozwoju.

Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu:

- opracowują procedurę monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju, w razie potrzeby dokonują aktualizacji i zmian procedury;
- biorą czynny udział w procesie monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii rozwoju;
- w porozumieniu z realizatorami zadań wskazanych w strategii rozwoju opracowują zestaw wskaźników monitorujących postępy w jej realizacji;
- informują odpowiednie komórki organizacyjne urzędu oraz jednostki organizacyjne i inne podmioty będące realizatorami zadań wskazanych w strategii rozwoju o terminie przekazywania danych o postępie realizacji tychże zadań oraz wartości wskaźników monitoringowych;
- pozyskują, gromadzą i analizują dane w zakresie monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii rozwoju;
- przygotowują informacje i raporty służące monitorowaniu i ewaluacji postępów realizacji strategii rozwoju, przedstawiają je do zatwierdzenia Liderowi i Radzie;
- analizują i uwzględniają w przygotowanych opracowaniach ewentualne uzasadnione uwagi zgłaszane przez mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli NGO, jednostek organizacyjnych lub innych podmiotów, na które Strategia Rozwoju Lokalnego ma wpływ.

Tak wyznaczony zespół zajmujący się strategią rozwoju powinien współpracować w tym zakresie ze sobą w oparciu o niżej wskazany schemat postępowania, w ramach którego szczegółowy plan działania został opisany w **szczegółowym opisie postępowania**:

Rysunek 3. Schemat procesu monitoringu Strategii Rozwoju Lokalnego

Prawidłowo przeprowadzony proces monitoringu strategicznego w oparciu o wyżej wskazany schemat postępowania powinien przynieść korzyści w postaci:

- pozyskiwania danych pozwalających dokonać oceny postępu w realizacji strategii i jej wpływu na rozwój jednostki;
- efektywnej realizacji zadań zapisanych w strategii;
- osiągania założonych rezultatów;
- identyfikacji ewentualnych opóźnień lub nieprawidłowości w realizacji zadań i działań;
- podejmowania działań naprawczych;
- wniosków z systematycznie prowadzonego procesu monitorowania dokumentu strategicznego, które mogą być podstawą do aktualizacji obowiązującej strategii;
- wniosków z prowadzonego monitoringu, które mogą być również podstawą do przyjęcia założeń rozwoju strategicznego w następnym okresie.

Aby było to możliwe, Zespół roboczy powinien w dorocznie przygotowywanych raportach monitoringowych z efektów realizacji strategii **poddawać weryfikacji**:

- **efektywność wdrażania strategii rozwoju** (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe włożone w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów);
- **skuteczność** (czy realizowane działania przyczyniają się do osiągnięcia wyznaczonych celów);
- **adekwatność / odpowiedniość** (czy realizowane działania są adekwatne do potrzeb).

Wyniki z przygotowanych w oparciu o wyżej wskazane zasady dorocznych raportów monitoringowych powinny stanowić podstawę ewaluacji przyjętych w strategii założeń, gdyż monitorowanie to sposób mierzenia tego, co się dzieje, natomiast ewaluacja pozwala nam stwierdzić, co to oznacza.

Zgodnie z podziałem według kryterium momentu przeprowadzania badania wyróżniamy następujące rodzaje ewaluacji:

- **ewaluacja ex-ante** - przeprowadzana w fazie wstępnej, gdy dokonywana jest analiza przyjętych rozwiązań pod kątem potencjalnej zdolności osiągnięcia efektów i poprawności konstrukcji wszystkich elementów projektu;
- **ewaluacja mid-term** - przeprowadzana w połowie okresu funkcjonowania; jest narzędziem służącym podnoszeniu jakości i trafności programowania; daje możliwość modyfikowania pewnych założeń programu w trakcie jego realizacji w przypadku gdyby miało się okazać, że zmiana warunków społeczno-gospodarczych spowodowała dezaktualizację diagnozy, będącej punktem wyjścia dla realizowanego programu;
- **ewaluacja ex-post** - po zakończeniu wdrożenia.

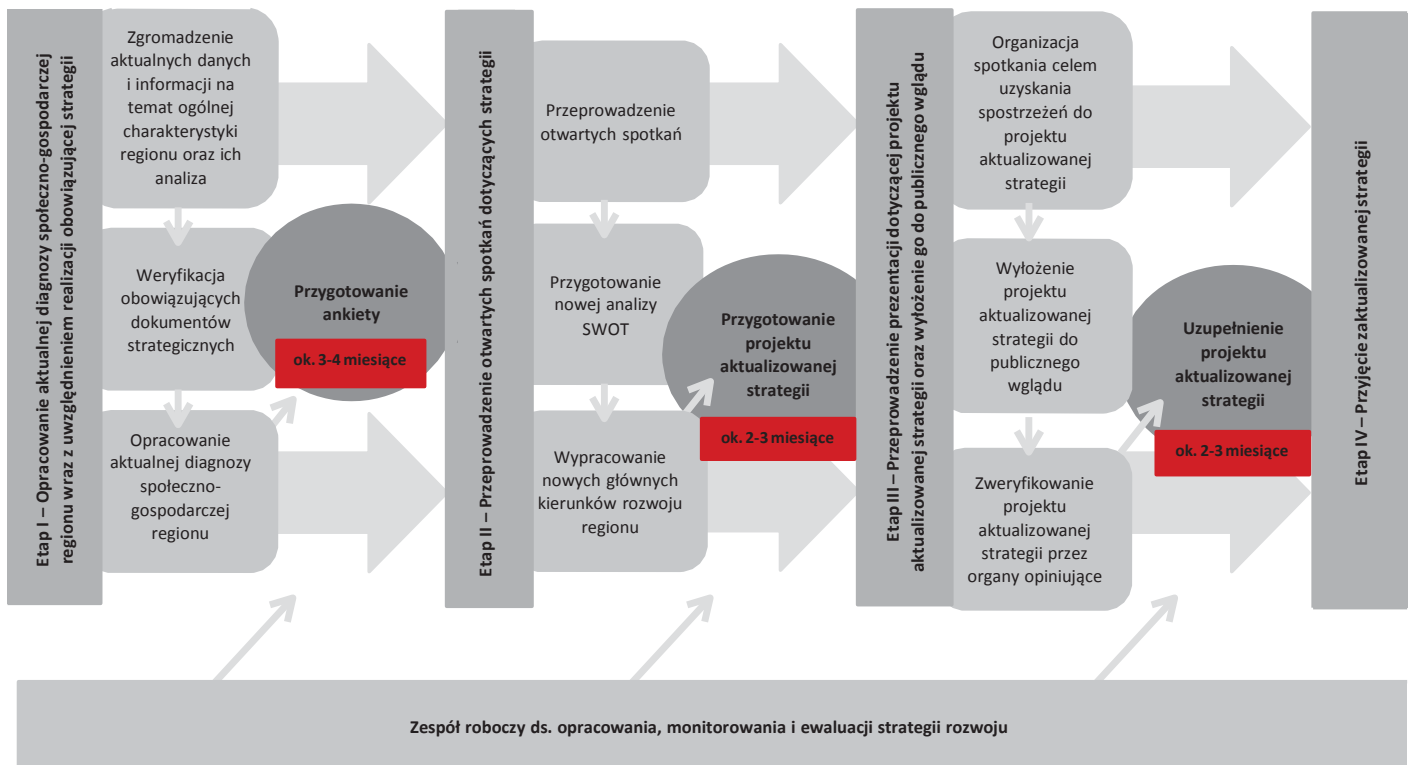
Raporty monitoringowe, a także opracowane na ich podstawie raporty ewaluacyjne przyjętych w strategii założeń, powinny stanowić punkt wyjścia do aktualizacji strategii po zakończeniu okresu, na jaki została ona opracowana, uwzględniającej bieżącą sytuację danej jednostki oraz jej nowe potrzeby. Jednocześnie należy przy tym zaznaczyć, że każdy program realizacji strategii zawierający listę zadań do wykonania i projekty realizacyjne należy traktować jako dokument otwarty, z możliwością jego sukcesywnego uzupełniania.

Tym samym, **z uwagi na fakt, że raz sformułowane strategie należy systematycznie dostosowywać do stale zmieniających się uwarunkowań, zachodzi potrzeba aktualizacji ich treści i struktury, które ulegają zmianie zarówno w kontekście instytucjonalnym, jak i społeczno-gospodarczym.** Zasadnicze znaczenie mają zmiany, jakie zachodzą w polityce krajowej oraz unijnej w zakresie celów, sposobu ich definiowania, a także sposobu ich operacjonalizacji. **Aktualizacja strategii musi zatem następować w kontekście wydłużenia horyzontu czasowego, uaktualnienia diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz analizy SWOT, poddania weryfikacji celów, wskaźników, a dalej zadań, dalszej koncentracji i bardziej adekwatnego powiązania z bieżącym ustawodawstwem krajowym i unijnym oraz polskimi i unijnymi dokumentami strategiczno-programowymi, stworzenia nowych ram finansowych czy przeglądu systemu realizacji i monitorowania strategii.**

Optymalny schemat procesu aktualizacji Strategii Rozwoju Lokalnego przedstawia poniższy diagram:

Rysunek 4. Schemat procesu aktualizacji Strategii Rozwoju Lokalnego

Terminy

Terminy przekazywania dokumentów stanowiących narzędzia monitoringu i ewaluacji uczestnikom procesu przedstawia poniższa tabela:

Tabela 6. Terminy dotyczące przekazywania dokumentów stanowiących narzędzia monitoringu i ewaluacji uczestnikom procesu

Dokument	Częstotliwość opracowywania	Uczestnicy procesu monitorowania, ewaluacji i aktualizacji realizacji strategii rozwoju			Podanie informacji do publicznej wiadomości
		Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu i Koordynator prac	Lider	Rada	
Raport monitoringowy o stanie realizacji strategii rozwoju	Jednorazowo, każdego roku obowiązywania strategii	do kwietnia roku następującego po okresie monitorowania	maj	czerwiec	czerwiec
Śródkresowy raport ewaluacyjny o stanie realizacji strategii rozwoju	Jednorazowo, nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji strategii	do października roku następującego po okresie ewaluacji	listopad	grudzień	grudzień
Końcowy raport ewaluacyjny o stanie realizacji strategii rozwoju	Jednorazowo, najpóźniej w rok po zakończeniu realizacji strategii	do października roku następującego po okresie ewaluacji	listopad	grudzień	grudzień

Źródło: opracowanie własne

Monitoring realizacji strategii rozwoju oparty jest zazwyczaj m.in. na danych publikowanych przez Urząd Statystyczny (w formie roczników statystycznych, biuletynów statystycznych ukazujących się kwartalnie oraz komunikatów o sytuacji społeczno-gospodarczej ukazujących się miesięcznie) oraz danych własnych pochodzących z poszczególnych komórek urzędu lub jego jednostek organizacyjnych. Z uwagi na prace służb statystycznych i częstotliwość ukazywania się wyników, monitoring strategii odbywa się zatem w trybie rocznym, uwzględniającym opóźnienie wynikające z czasu publikacji danych statystycznych, gdzie ostateczny raport z jego przeprowadzenia powinien być upubliczniony w czerwcu każdego następnego roku po okresie monitoringu.

Z kolei w połowie okresu realizacji strategii powinna zostać wykonana analiza celów strategicznych oraz ewaluacja śródkresowa (mid-term), z przeprowadzenia której ostateczny raport powinien być upubliczniony w grudniu następnego roku po okresie realizacji ewaluacji. Po zakończeniu okresu trwania strategii rozwoju powinna natomiast nastąpić ewaluacja końcowa (ex-post) – z przeprowadzenia której ostateczny raport powinien być upubliczniony w grudniu następnego roku po okresie realizacji tejże ewaluacji, a wyniki przedstawione we właściwym raporcie powinny stanowić podstawę aktualizacji strategii na kolejne lata.

Szczegółowy opis postępowania

Szczegółowy plan postępowania przy okazji Roczego Raportu Monitoringowego o stanie realizacji strategii rozwoju, powinien przedstawiać się w następujący sposób:

Tabela 7. Szczegółowy plan postępowania przy okazji przygotowania Roczego Raportu Monitoringowego

Lp.	Realizator	Opis czynności	Termin
1.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Sporządzają pisemny wniosek do realizatorów zadań wskazanych w Strategii Rozwoju Lokalnego o przekazanie informacji o postępie rzeczowym i finansowym tychże zadań oraz wartości osiągniętych w danym roku kalendarzowym wskaźników Wniosek zawiera miejsce na wskazanie zadań oraz przypisanych im wskaźników, za nadzór nad realizacją których odpowiedzialna jest dana komórka organizacyjna urzędu lub jego jednostki organizacyjnej	Luty każdego kolejnego roku obowiązywania Strategii
2.	Koordinator prac	Podpisuje wniosek.	Niezwłocznie
3.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Przekazują wnioski realizatorom zadań wskazanych w Strategii	Niezwłocznie
4.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Dodatkowo pozyskują informacje od mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli NGO, jednostek organizacyjnych lub innych podmiotów, na które Strategia Rozwoju Lokalnego ma wpływ, zgodnie ze schematem procesu monitoringu zawartym we właściwej procedurze	Styczeń - luty każdego następnego roku obowiązywania Strategii
5.	Podmioty realizujące zadania wskazane w Strategii Rozwoju Lokalnego	Przekazują sporządzone informacje we wnioskach do Zespołu roboczego ds. opracowania, monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju (drogą elektroniczną lub pisemnie)	14 dni od daty otrzymania wniosku
6.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	W przypadku wątpliwości co do pozyskanych informacji lub przekazania informacji niepełnych zwracają się z prośbą o ich uzupełnienie	Marzec - kwiecień każdego następnego roku obowiązywania Strategii

6.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Na podstawie informacji przekazanych przez realizatorów zadań wskazanych w strategii, a także informacji od mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli NGO, jednostek organizacyjnych lub innych podmiotów, na które Strategia Rozwoju Lokalnego ma wpływ, przygotowują roczny Raport o Stanie Realizacji Strategii, zawierający informacje na temat przebiegu realizacji zadań ujętych w SRL oraz wartości osiągniętych w danym roku wskaźników (produktu i rezultatu), zgodnie ze schematem procesu monitoringu zawartym we właściwej procedurze	Marzec - kwiecień każdego następnego roku obowiązywania Strategii
7.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Przedstawiają roczny Raport o Stanie Realizacji Strategii Liderowi	Pierwszy tydzień maja każdego następnego roku obowiązywania Strategii
8.	Lider	Opiniuje przedłożony materiał	Po otrzymaniu raportu
9.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	W razie konieczności uzupełniają materiał / uwzględniają uwagi wniesione przez Lidera oraz ponownie przekazują do zaopiniowania Liderowi	Niezwłocznie po otrzymaniu uwag
10.	Lider	Zatwierdza roczny Raport o Stanie Realizacji Strategii	Po otrzymaniu uzupełnionego raportu - jednak nie później niż do końca maja każdego następnego roku obowiązywania Strategii
11.	Koordynator prac	Przekazuje zatwierdzony przez Lidera dokument w celu wprowadzenia na sesję Rady zgodnie z ramowym planem sesji Rady na dany rok	14 dni przed planowaną sesją Rady
12.	Rada	Przyjmuje roczny Raport o Stanie Realizacji Strategii	W trakcie sesji Rady
13.	Koordynator prac	Umieszcza zatwierdzoną wersję raportu na stronie internetowej urzędu	Niezwłocznie po sesji - jednak nie później niż do końca czerwca każdego następnego roku obowiązywania Strategii
14.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Sporządzają propozycję działań korygujących założenia Strategii	Wrzesień - październik każdego następnego roku obowiązywania Strategii
15.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	Przedstawiają propozycję działań korygujących założenia Strategii Liderowi	Pierwszy tydzień listopada każdego następnego roku obowiązywania Strategii

16.	Lider	Opiniuje przedłożony materiał	Po otrzymaniu propozycji działań korygujących
17.	Przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu	W razie konieczności uzupełniają materiał / uwzględniają uwagi wniesione przez Lidera oraz ponownie przekazują do zaopiniowania Liderowi	Niezwłocznie po otrzymaniu uwag
18.	Lider	Zatwierdza propozycję działań korygujących założenia Strategii	Po otrzymaniu uzupełnionych propozycji działań korygujących - jednak nie później niż do końca listopada każdego następnego roku obowiązywania Strategii
19.	Koordynator prac	Przekazuje zatwierdzony przez Lidera dokument w celu wprowadzenia na sesję Rady zgodnie z ramowym planem sesji Rady na dany rok	14 dni przed planowaną sesją Rady
20.	Rada	Przyjmuje propozycję działań korygujących założenia Strategii	W trakcie sesji Rady
21.	Koordynator prac	Umieszcza zatwierdzoną wersję propozycji działań korygujących założenia Strategii na stronie internetowej urzędu	Niezwłocznie po sesji - jednak nie później niż do końca grudnia każdego następnego roku obowiązywania Strategii

Źródło: opracowanie własne

Przy okazji Śródkresowego i Końcowego raportu ewaluacyjnego o stanie realizacji strategii rozwoju, szczegółowy plan postępowania powinien przedstawiać się w analogiczny sposób, z zastrzeżeniem zachowania proceduralnych ram czasowych przedstawionych w dziale Terminy.

ZAKOŃCZENIE

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUŁOWICE jest dokumentem długoplanowym, przyjętym na okres siedmiu lat, który określa najważniejsze priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego do realizacji na obszarze jednostki w okresie 2014-2020. Dokument ten stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju lokalnego w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania się do standardów europejskich i krajowych, które od czasu przyjęcia dotychczasowej Strategii Rozwoju Gminy Tułowice uległy diametralnej zmianie.

Nowo zaprojektowana strategia rozwoju prezentuje zatem określoną propozycję pożądanych kierunków przekształceń gminy Tułowice w postaci celów rozwoju, pól strategicznych i operacyjnych oraz głównych kierunków działania, realizowanych na rzecz tworzenia jak najlepszych warunków dla trwałego rozwoju gospodarczego oraz wydatnego wzrostu poziomu życia mieszkańców, zgodnie z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego w okresie 2014-2020. W związku z tym, w ramach dokumentu opracowano katalog kierunków działania, do których zmierzać powinna Gmina Tułowice we wskazanym okresie czasu. Nie zamyka to oczywiście drogi do wypracowania i realizowania innych kierunków działań i rozwiązań. Niemniej jednak podstawą zmian, korekt i modyfikacji powinny być wyłącznie względy merytoryczne, wynikające ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych (szans i zagrożeń rozwojowych tkwiących w otoczeniu gminy – prawnych, finansowych, społecznych, gospodarczych, międzynarodowych) oraz wewnętrznych (silnych i słabych stron) rozwoju gminy.

Uaktualniona strategia rozwoju, oprócz swojego zasadniczego celu jakim jest wskazanie kierunków rozwoju, stanowi również doskonałą płaszczyznę integrującą władze i społeczność gminy Tułowice wokół jej najważniejszych problemów i szans rozwojowych jakie niesie współczesny świat. Dokument ten nie ogranicza się jednak w swych zapisach wyłącznie do zadań realizowanych bezpośrednio przez gminne władze samorządowe, proponując równolegle partycypację w wyznaczonych w strategii kierunkach działania innym podmiotom funkcjonującym w granicach gminy Tułowice, celem rozwijania sieci powiązań publiczno-prywatnych na rzecz wdrażania wspólnej polityki rozwoju lokalnego. Tak realizowana kooperacja stanowi jeden z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej, zwłaszcza w kontekście nadchodzącego okresu programowania 2014-2020, gdzie nacisk położony jest na realizowanie wspólnej polityki rozwoju lokalnego w kontekście terytorialnym, mającej na celu współpracę samorządów na rzecz maksymalnego wykorzystania wspólnych atutów i rozwiązywania problemów poszczególnych obszarów danego województwa.

Należy przy tym zaznaczyć, że mimo iż samorząd gminny nie jest jedynym beneficjentem niniejszej strategii, to za wdrażanie koncepcji zawartych w jej ramach odpowiedzialna jest Rada Gminy, która w oparciu o integralny element dokumentu STRATEGII ROZWOJU GMINY TUŁOWICE NA LATA 2014-2020, jakim jest procedura monitoringu, ewaluacji i aktualizacji, powinna dokonywać okresowych przeglądów stanu realizacji przyjętych koncepcji strategicznych oraz ich korekty lub uaktualnień całości lub części właściwego dokumentu, celem zagwarantowania realizacji polityki rozwoju lokalnego gminy Tułowice w sposób ciągły i spójny.

ZAŁĄCZNIKI

- Załącznik nr 1. Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy Tułowice.
- Załącznik nr 2. Analiza SWOT.
- Załącznik nr 3. Sprawozdanie ze spotkania warsztatowego.
- Załącznik nr 4. Raport z badania ankietowego.

ZAŁĄCZNIK NR 1. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY TUŁOWICE

1. Położenie

1.1. Lokalizacja

Gmina Tułowice położona jest w centralnej części województwa opolskiego, w powiecie opolskim. Powstała w 1992 roku z wydzielonych obszarów gmin Niemodlin i Łambinowice. W skład gminy wchodzi 6 sołectw: Tułowice, Skarbiszowice, Szydłów, Goszczowice, Ligota Tułowicka oraz Tułowice Małe.

Mapa 1. Położenie gminy Tułowice w powiecie opolskim

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tułowice w latach 2007-2013

Gmina Tułowice graniczy:

- **od północy** z gminą Dąbrowa i gminą Komprachcice,
- **od południa** z gminą Korfantów i gminą Łambinowice,
- **od zachodu** z gminą Niemodlin,
- **od wschodu** z gminą Prószków.

Gmina ma charakter leśno-rolniczy. Według regionalizacji fizyczno-geograficznej cały obszar gminy leży w mezoregionie Równiny Niemodlińskiej. Należy on do makroregionu Nizina Śląska, podprowincji Niziny Środkowopolskiej. Mezoregion Równiny Niemodlińskiej położony jest pomiędzy Doliną Nysy Kłodzkiej i Pradolina Wrocławska na północy, zachodzie i wschodzie, od południa zaś sąsiaduje z Płaskowyżem Głubczyckim i Kotliną Raciborską. Charakterystycznymi cechami tego mezoregionu jest przewaga terenów piaszczystych oraz bardzo duża lesistość. Przez obszar gminy przepływa rzeka Ścinawa Niemodlińska – najważniejszy prawobrzeżny dopływ Nysy Kłodzkiej.

Istotnym atutem dla rozwoju gminy jest jej położenie na szlaku między Górnym a Dolnym Śląskiem, jak również autostrada A4 Berlin – Kijów (bliskość węzła autostradowego Prądy) oraz stosunkowo bliskie sąsiedztwo Opola, położonego w odległości ok. 28 km. W bezpośrednim sąsiedztwie Tułowic znajdują się również mniejsze ośrodki miejskie – Niemodlin i Korfantów.

1.2. Własność gruntów

Ogólna powierzchnia gminy Tułowice wynosi 8125 ha. Stanowi to 5,12% powierzchni powiatu opolskiego, 0,86% województwa opolskiego oraz 0,03% powierzchni Polski.

Zdecydowana większość gruntów gminy Tułowice (76,66%) jest w posiadaniu Skarbu Państwa. Drugą dużą grupę właścicieli stanowią osoby fizyczne (15,83%), pozostałe zaś podmioty posiadają niewielki udział własnościowy jej gruntów.

Tabela 1. Własność terenów gminy Tułowice (stan na 01.01.2013)

Kategorie gruntów	ha	%
Grunty SP z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	6119	75,31%
Grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste	110	1,35%
Grunty spółek SP, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	0	0,00%
Grunty gmin i związków międzygminnych państwowych i innych państwowych osób prawnych	131	1,61%
Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	3	0,04%
Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	0	0,00%
Grunty osób fizycznych	1286	15,83%
Grunty spółdzielni	314	3,86%
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	4	0,05%
Wspólnoty gruntowe	0	0,00%
Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	17	0,21%
Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0,00%
Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	11	0,14%
Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0,00%
Grunty będące przedmiotem własności i władania osób niewymienionych wcześniej	129	1,59%
Powierzchnia wyrównawcza	1	0,01%
Łączna powierzchnia	8125	100%

Źródło: Wydział Geodezji i Kartografii Starostwa Powiatowego w Opolu

1.3. Zagospodarowanie terenu

Cechą charakterystyczną gminy Tułowice jest wysoki wskaźnik lesistości. Lasy zajmują aż 71% ogólnej powierzchni gminy. Obszar gruntów leśnych zajmujący niemal 70% obszaru gminy wpływa na jej charakter i jednoznacznie przesądza sposób jej rozwoju w przyszłości. Jest to podstawa do planowania zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej. Drugą grupą co do zajmowanej powierzchni są użytki rolne - 22,33% (przeważają w tym grunty orne - 64,5%).

Tabela 2. Zagospodarowanie terenów gminy Tułowice (stan na 01.01.2013)

Użytki rolne [ha]							Grunty leśne [ha]	Pozostałe [ha]	Łączna pow. [ha]
grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska	grunty rolne zabudowane	grunty pod stawami	grunty pod rowami			
1170	8	397	39	29	153	18	5823	488	8125

Źródło: Wydział Geodezji i Kartografii Starostwa Powiatowego w Opolu

Uwzględniając istniejące funkcje oraz zakładane w studium kierunki rozwoju przestrzennego, zakłada się następującą strukturę funkcjonalną:

- wieś gminna Tułowice - wielofunkcyjny ośrodek rozwoju (funkcja przemysłowa, mieszkaniowa, usługowa);
- wieś Ligota Tułowicka - funkcja przemysłowo-rolnicza;
- wieś Szydłów - funkcja mieszkaniowa;
- pozostałe wsie - funkcja rolnicza (dominująca).

1.4. Tereny inwestycyjne

Na terenie gminy Tułowice utworzona została podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej "Starachowice" i składa się z dwóch obszarów o łącznej powierzchni 16,726 ha. Tereny podstrefy są dobrze wyposażone w infrastrukturę techniczną, na którą składają się:

- energia elektryczna,
- gaz,
- energia cieplna,
- woda do celów przemysłowych i socjalnych,
- sieć odprowadzania ścieków,
- sieć telekomunikacji stacjonarnej,
- dobrze rozwinięty system dróg wewnętrznych, umożliwiający dojazd do obiektów zlokalizowanych na terenie strefy.

Tereny oferowane inwestorom obejmują zarówno obszary zabudowane obiektami przemysłowymi - hale produkcyjne, budynki magazynowe, biurowe - jak też obszary wyposażone w infrastrukturę techniczną, ale bez budynków.

2. Zasoby naturalne

2.1. Klimat

Gmina cechuje się łagodnymi warunkami klimatycznymi. Jest to wynik położenia obszaru w centralnej części Niziny Śląskiej, która należy pod tym względem do najłagodniejszych obszarów w Polsce. Klimat regionu charakteryzuje się przewagą wpływu oceanicznego nad kontynentalnym.

Gmina leży w opolskiej (nadodrzańskiej) krainie klimatycznej. Gminę charakteryzuje wiele danych, głównie termicznych, sprzyjających rolnictwu. Zalicza się do nich:

- najdłuższy okres bezzimnia (temp. powyżej 0°C), trwający zazwyczaj dłużej niż 294 dni;
- liczbę dni w roku z temperaturą poniżej 0°C, mieszczącą się w przedziale od 60 do 75;
- najdłużej trwający okres gospodarczy (średnio ok. 261 dni), który zaczyna się pod koniec pierwszej dekady marca, a kończy wraz z ostatnimi dniami listopada;
- okres wegetacyjny, rozpoczynający się pod koniec marca i trwający na ogół około 227 dni, a więc do końca pierwszej dekady listopada;
- okres dojrzewania trwa ok. 110 dni – lato (powyżej 15°C) zaczyna się pod koniec maja, a kończy w pierwszych dniach września;
- średnia roczna temperatura wynosi ok. 9°C, przy czym najchłodniejszym miesiącem w roku jest styczeń (ze średnią temperaturą -1°C), a najcieplejszym lipiec (ze średnią temperaturą 18°C);
- roczne sumy usłonecznienia faktycznego gminy wynoszą około 1500 h;
- opady w gminie wahają się między 500 a 700 mm, liczba dni z opadem śnieżnym należy do najniższych w Polsce;
- dominującymi kierunkami wiatru jest kierunek zachodni i południowy, średnia roczna prędkość wiatru dochodzi do 3 m/s; charakterystyczną cechą gminy jest występowanie cisz atmosferycznych, których udział wynosi około 10%.

2.2. Zasoby wodne

Gmina Tułowice położona jest w opolskim regionie hydrogeologicznym z głównymi poziomami wód podziemnych w trzeciorzędzie i czwartorzędzie. Poniżej występują wody szczelinowo-porowe w utworach górnokredowych.

Pod obszarem gminy Tułowice zalegają 3 zbiorniki wód podziemnych GZWP:

- Subzbiornik Paczków Niemodlin (ok. 5% całkowitej powierzchni zbiornika) – gromadzącego wody w triasowych utworach porowych;
- Zbiornik Krapkowice-Strzelce Opolskie (ok. 50% całkowitej powierzchni zbiornika) – gromadzącego wody w triasowych utworach szczelinowo-porowych;
- Dolina Kopalna Lasy Niemodlińskie (ok. 3% całkowitej powierzchni zbiornika) – gromadzącego wody w czwartorzędowych utworach porowych.

Wszystkie objęte są Obszarem Wysokiej Ochrony wód podziemnych (OWO).

Wysokie zasoby stosunkowo dobrej i łatwo dostępnej wody zbiorników wód podziemnych sprawiają, że gminie Tułowice nie grozi jej deficyt. Konieczne jest jednak podjęcie silnych starań, które zapobiegą degradacji tych wód. Utrwalać należy działania zmierzające do całkowitego i kompleksowego rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej.

Obszar charakteryzuje się bogatym systemem wód powierzchniowych – płynących i stojących. Składają się na niego liczne rzeki i potoki, zgrupowania stawów, torfowiska, starorzecza, niewielkie oczka wodne, tereny zalewowe oraz rozbudowana sieć kanałów i rowów melioracyjnych.

Rzeki obszaru należą do typowo nizinnych, o niwalno-fluwialnym reżimie zasilania. Największą gęstością systemu hydrograficznego charakteryzuje się część doliny Ścinawy Niemodlińskiej z otoczeniem w okolicach Tułowic. Oceniając udział poszczególnych zlewni w odwadnianiu gminy, można powiedzieć, że największy obszar należy do zlewni Ścinawy Niemodlińskiej, w niewielkim stopniu Prószkowskiego Potoku. Teren gminy nie jest zagrożony powodzią.

Charakterystyczną cechą rzeki Ścinawy i potoków na terenie gminy jest ich południkowy przebieg. Odprowadzają one wody z południa na północ. Przebieg ten jest charakterystyczny dla rzek południowej części Opolszczyzny. Rzeka odwadnia kompleksy leśne przez dużą liczbę strumieni i rowów do niej wpływających przez dwa główne ciek wodne: Wytokę, będącą prawobrzeżnym dopływem Ścinawy Niemodlińskiej, oraz Prószkowski Potok, prowadzący swoje wody bezpośrednio do rzeki Odry. Ścinawa Niemodlińska w całym swym przebiegu prowadzi wody zanieczyszczone w stopniu nie mieszczącym się nawet w III klasie czystości.

Jeśli chodzi o wody stojące, to stanowią je głównie stawy, m.in. Ławnik, Pustelnik, Hutnik oraz inne mniejsze. Większość stawów powstała w sposób sztuczny w wyniku eksploatacji rudy darniowej, z której wytapiano żelazo. Stawy, poza produkcyjną, spełniają również inną ważną funkcję - wpływają na kształtowanie mikroklimatu poprzez zwiększenie wilgotności gleby i powietrza oraz uatrakcyjniają walory krajobrazu miejscowego, służąc rekreacji i wędkowaniu. Oprócz stawów stojące wody powierzchniowe gminy reprezentowane są przez starorzeczka Ścinawy Niemodlińskiej o powierzchniach jednostkowych do 1 ha oraz zbiorniki wyrobisk surowców ilastych w Szydłowie i Goszczowicach. Istotną cechą reżimu hydrologicznego gminy są torfowiska niskie i tereny trwale podmokłe, które zajmują największe powierzchnie: w lasach na południe i północ od Szydłowa, przy stawach w zachodniej części gminy, w dolinie Ścinawy Niemodlińskiej w okolicach Tułowic.

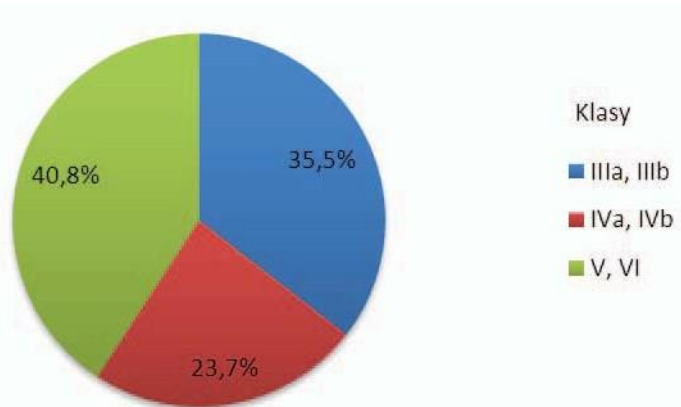
2.3. Gleby

Na terenie gminy dominują głównie gleby piaszczyste lub słabo gliniaste wytworzone na stanowiących większość obszarową piaskach wodnolodowcowych.

Gleby w gminie nie posiadają wysokiego potencjału do produkcji rolnej. W składzie mechanicznym utworów budujących wierzchnią warstwę i stanowiącą skałę macierzystą dla gleb gminy, przeważają utwory fluwiogłajalne osadzone w okresie topnienia lądolodu zlodowacenia środkowopolskiego.

W typologii gleb występujących na terenie gminy zaznacza się zdecydowana przewaga gleb typu bielcowego przy niewielkim udziale gleb brunatnych. W dolinie Ścinawy Niemodlińskiej występują mady, którym towarzyszą torfy i gleby mułowo-torfowe. W obniżeniach terenowych spotyka się czarne ziemie zdegradowane.

Wykres 1. Klasy bonitacyjne gruntów ornych w gminie Tułowice

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tułowice na lata 2007-2013

Gleby gminy Tułowice są mało korzystne do uprawy rolniczej, a zwłaszcza rolnictwa intensywnego. Charakteryzują się zróżnicowanym poziomem wód gruntowych z przewagą terenów bagnistych o wysokim poziomie tych wód. Tereny te znajdują się wzdłuż rzeki Ścinawy i jej dopływu Młynówki. Wysoki poziom wód kształtuje się zwłaszcza na terenach zalegania gleb pochodzenia organicznego, które użytkowane są w większości jako użytki zielone, bowiem stwarzają duże trudności w uprawie. W większości tereny rolne gminy są prawidłowo zmeliorowane lecz nie są należycie utrzymane.

2.4. Surowce mineralne

Na terenie gminy Tułowice występują złoża bazaltu, surowca ilastego i piasku.

Ciągnący się wąskim pasmem - w obrębie Rutek i Ligoty Tułowickiej - komin bazaltu posiada erupcję typu li-nearnego, jest stromo wyklinowany i przykryty cienkim nakładem. Stanowi fragment trzeciorzędowej formacji bazaltowej, jakiej wystąpienia rozrzucone są w Polsce od Nysy Łużyckiej po Górę św. Anny, w formie wulkanicznych żył, kominów i pokryw. Złoże bazaltu eksploatowane jest na potrzeby budowy dróg. Kolejną kopalnią eksploatowaną w gminie są złoża iłów i piasków. Złoża w Szydłowie i Skarbiszowicach są eksploatowane przez zakłady ceramiczne dla potrzeb budownictwa.

Na terenie gminy Tułowice znajdują się następujące tereny i obszary górnicze:

- "Ligota Tułowicka I" - eksploatacja bazaltu ze złoża "Ligota Tułowicka",
- "Rutki III" - eksploatacja bazaltu ze złoża "Rutki",
- "Jadwiga" - eksploatacja surowca ilastego ze złoża "Szydłów-2".

We wsi Skarbiszowice znajduje się złoże surowca ilastego. Teren i obszar górniczy "Skarbiszowice III" został wykreślony z rejestru obszarów górniczych.

2.5. Obszary zielone

Gmina Tułowice należy do najcenniejszych przyrodniczo gmin województwa opolskiego.

Lasy na terenie gminy stanowią północno-wschodnią część pradawnej Puszczy Niemodlińskiej, największego na Opolszczyźnie kompleksu leśnego po lewobrzeżnej stronie rzeki Odry, o łącznej powierzchni przekraczającej 34 tys. ha. Zbiorowiska leśne uległy silnemu przekształceniu, bowiem naturalne drzewostany wycięto, a na ich miejsce od początku XIX wieku wprowadzono sosnę, rzadziej świerk i modrzew, a spośród gatunków nierodzących sosnę wejmutkę, daglezie i dęba czerwonego.

Na terenie obrębu tułowickiego Nadleśnictwa Tułowice wyodrębniono 12 typów siedliskowych. Największą powierzchnię zajmują bory mieszane świeże i bory mieszane wilgotne oraz las mieszany świeży. Najmniejszy udział w powierzchni leśnej stanowią olsy.

Znaczna część lasów gminy Tułowice predystynowana jest do rozwoju turystyki czynnej i zdrowotnej.

Lesistość w gminie Tułowice jest bardzo wysoka i wynosi ok. 71%, w związku z czym znacznie przewyższa wskaźnik lesistości dla powiatu opolskiego (ok. 45%), województwa opolskiego (ok. 27%) oraz Polski (ok. 29%).

Lasy w gminie Tułowice zajmują powierzchnię 5799,2 ha. Lasy Publiczne Skarbu Państwa obejmują 98,9% powierzchni ogólnej lasów. Pozostała część przypada w udziale właścicielom prywatnym (1,1%). W ogólnej powierzchni lasów dominują lasy ochronne (47,4% powierzchni lasów) i las z drzewostanem do 40 lat (28,9%). Najmniejszą powierzchnię lasów stanowią lasy wpisane do rejestru zabytków (0,01%) oraz lasy wchodzące w skład rezerwatu przyrody (0,09%).

Tereny gminy są czyste ekologicznie, bez przemysłu uciążliwego dla środowiska. Na obszarze gminy Tułowice do obiektów ochrony powierzchniowej zaliczyć można Rezerwat Złote Bagna (w Szydłowie), którego przedmiotem ochrony jest mało zniekształcone torfowisko wysokie z ciekawą szatą roślinną oraz bogatą awifauną. Cała gmina należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu "Bory Niemodlińskie". Ponadto na terenie gminy planuje się utworzenie:

- rezerwatu Stawy Tułowickie (rezerwat faunistyczny, który miałby obejmować 4 stawy: Olszowy, Pustelnik, Zofia i Łoża);
- użytku ekologicznego Rosiczka (obszar o dużych walorach hydrogeologicznych i florystycznych);
- użytku ekologicznego Ławnik (jeden z lepiej zachowanych ekosystemów wodnych o dużych walorach faunistycznych, florystycznych i krajobrazowych);
- zespołu przyrodniczo-krajobrazowego łąki nad Ścinawą (obszar łąkowy o dużej bioróżnorodności).

2.6. Odnawialne źródła energii

Na terenie gminy Tułowice brak jest możliwości wykorzystywania energii odnawialnej:

- po analizie warunków terenowych i odległości od elementów infrastruktury, stwierdzono brak możliwości wykorzystania energii wiatru;
- brak warunków do wykorzystania energii wodnej;
- przedsięwzięcie budowy biogazowni zostało oprotestowane przez mieszkańców.
- pewne możliwości stwarza wykorzystanie energii słonecznej na terenach inwestycyjnych (za dawną fabryką porcelitu), jednakże inwestorzy borykają się z trudnościami z tytułu obszarów chronionych, głównie Borów Niemodlińskich (może to spowodować zaprzestanie starań o umieszczenie kolektorów słonecznych).

3. Ludność

3.1. Procesy demograficzne

Gminę Tułowice zamieszkuje 5280 osób. Stanowi to 3,96% mieszkańców powiatu opolskiego, 0,52% ludności województwa opolskiego oraz 0,01% mieszkańców Polski.

Tabela 3. Liczba ludności i gęstość zaludnienia gminy Tułowice w porównaniu z powiatem i województwem opolskim oraz Polską (stan na rok 2012)

Wyszczególnienie	gmina Tułowice	powiat opolski	woj. opolskie	Polska
Liczba ludności	5280	133 291	1 010 203	38 533 299
Gęstość zaludnienia	65	84	107	123

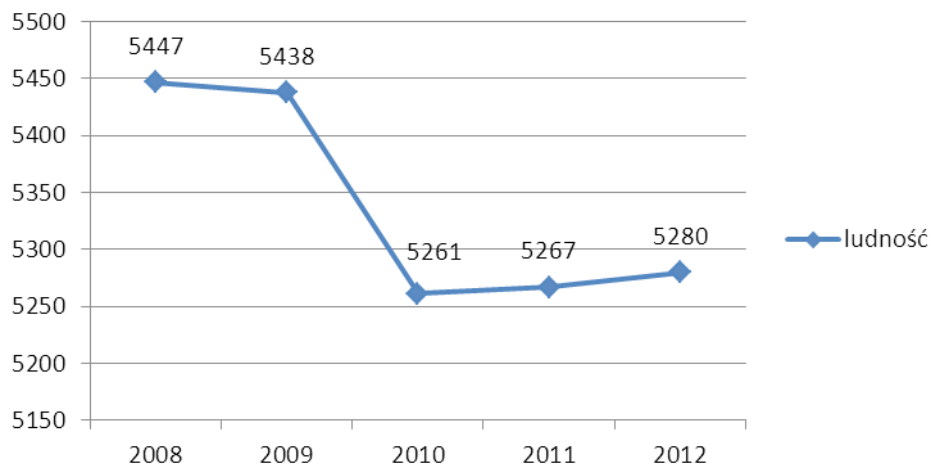
Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Najludniejszą miejscowością w gminie są Tułowice – siedziba władz gminy. Liczba mieszkańców tej miejscowości stanowi około 76% wszystkich mieszkańców gminy. Najmniej ludną miejscowością jest Ligota Tułowicka (ok. 3,3%) oraz Tułowice Małe (ok. 3,4%).

Gęstość zaludnienia w gminie jest stała i wynosi 65 os./km². Wskaźnik ten jest zdecydowanie niższy niż jego odpowiednie wartości dla powiatu, województwa i kraju.

Zmiana liczby ludności na przestrzeni lat 2010-2012 przyjmowała tendencję wzrostową, jednakże zmiany nie są znaczne. Szczegółowy trend liczby ludności przedstawia wykres.

Wykres 2. Liczba ludności w gminie Tułowice w latach 2008-2012

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Korzystnym wskaźnikiem wpływającym na wzrost liczby mieszkańców jest przyrost naturalny. Jego wartość jest dodatnia i osiąga wysokie wartości (4,4 w 2012 r.) w porównaniu z powiatem opolskim (-0,5), województwem opolskim (-1,2) oraz z całym krajem, gdzie przyrost naturalny wynosi 0.

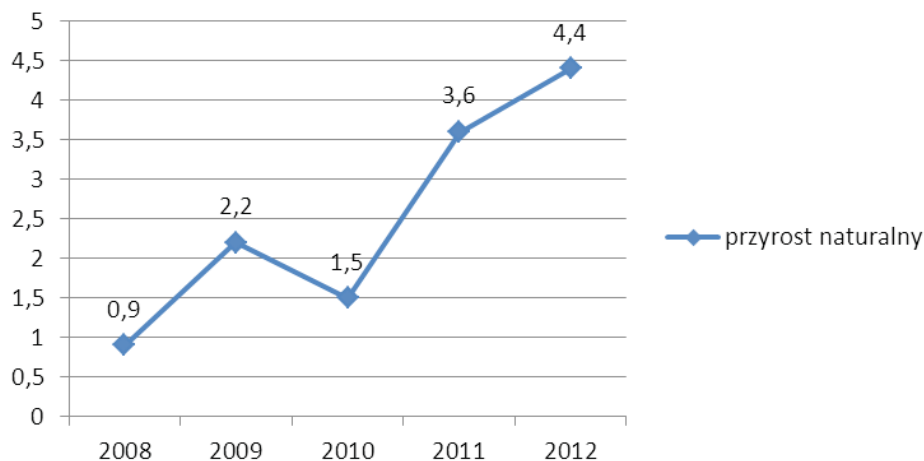

Tabela 4. Liczba urodzeń i zgonów w gminie Tułowice w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
urodzenia	47	46	53	56	64
zgony	42	34	45	37	41

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Tułowice w latach 2008-2012

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Niekorzystnym zjawiskiem są migracje ludności. Ludność gminy Tułowice migruje w szczególności z powodów ekonomicznych, w poszukiwaniu miejsc pracy. Wskaźnik migracji na przestrzeni lat 2008-2012 przyjmował wartości ujemne.

Struktura wiekowa ludności gminy pogarsza się od 2011 roku. Przyczynia się do tego ciągły wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (liczba ta przewyższa ludność w wieku przedprodukcyjnym) oraz spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Zjawisko to może mieć poważne negatywne konsekwencje w przyszłości.

Wykres 4. Struktura wiekowa ludności w gminie Tułowice w latach 2008-2012

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W roku 2012 ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 14,1% ogólnej liczby mieszkańców gminy Tułowice, ludność w wieku produkcyjnym 70,7%, a ludność w wieku poprodukcyjnym 15,2%. Prawie 85% tułowian w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym – tzn., że jesteśmy społeczeństwem młodym.

4. Infrastruktura społeczna

4.1. Edukacja

Podstawową bazę oświatową gminy tworzą: duże, nowoczesne, bardzo dobrze wyposażone przedszkole, Gminny Zespół Szkół w Tułowicach (Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II, Publiczne Gimnazjum im. Prymasa Stefana Wyszyńskiego) oraz Zespół Szkół (liceum profilowane, pod zarządem Starostwa Powiatowego w Opolu). Wszystkie obiekty zlokalizowane są w Tułowicach. Należy podkreślić, że z punktu widzenia zarządzania finansami gminy, posiadanie tak małej ilości placówek edukacyjnych jest korzystne. Trudno wyobrazić sobie jakiegokolwiek dalsze zmiany w obecnym systemie prowadzenia zadań oświatowych.

Przedszkole Publiczne w Tułowicach zostało wybudowane przez Zakłady Porcelitu Stołowego "Tułowice" w 1977 roku. Przedszkole posiada duży zagospodarowany i ogrodzony plac zabaw. W przedszkolnym ogrodzie jest dużo drzew i krzewów ozdobnych, które podnoszą walory estetyczne obiektu. W budynku przedszkolnym znajdują się: pięć sal, szatnia, sala teatralna, duży hol - wykorzystywany jako sala gimnastyczna, kuchnia, pomieszczenia gospodarcze, sanitarne oraz administracyjne. Przedszkole dysponuje 140 miejscami. W roku szkolnym 2013/2014 do przedszkola uczęszczało 138 dzieci.

Gminny Zespół Szkół w Tułowicach stwarza szanse rozwoju uzdolnień dzieci i młodzieży. Szkoła zapewnia opiekę i nadzór nad indywidualnym rozwojem uczniów. Jest miejscem ogólnej współpracy i zrozumienia. W zakresie organizacji przebiegu kształcenia, wychowania i opieki, uwzględniano w placówce tematykę realizacji programu wychowawczego, profilaktyki oraz zagadnień bezpieczeństwa i współpracy szkoły ze środowiskiem, Radą Rodziców i Samorządem Uczniowskim. Zajęcia prowadzone są w wyremontowanym budynku (z nowymi toaletami, szafkami uczniowskimi, wykładziną na dolnym korytarzu, nową posadzką w dolnym holu, poszerzonym chodnikiem, nowymi ławkami i blatami). Szkoła na bieżąco wzbogaca swoją bazę o nowoczesne środki dydaktyczne i nowe wyposażenie, w tym tablice multimedialne. W dobrze wyposażonych pracowniach wykorzystuje się profesjonalny sprzęt multimedialny. W szkole nauczane są dwa języki obce: angielski i niemiecki. W celu podniesienia jakości kształcenia, wdrożono program komputeryzacji szkoły (e-szkoła) i wprowadzono e-dzienniki. W szkole działa bezprzewodowy internet, z kioskiem internetowym na zewnątrz. Aby poprawić jakość samodzielnej pracy na zajęciach, unowocześniono większość sal lekcyjnych poprzez wyposażenie je w nowe jednoosobowe ławki, a pozostałe odnowiono.

W szkole realizowane są projekty rozwijające kompetencje uczniów:

- "ZROZUMIEĆ ŚWIAT" - rozwijanie kompetencji matematyczno-przyrodniczych z wykorzystaniem programów i oprzyrządowania komputerowego dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych, w ramach środków unijnych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki;
- "LICZYMY NA SUKCES DZIĘKI INDYWIDUALIZACJI" - wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, dotyczy klas I-III SP);
- "Edukacja ku przyszłości" PG;
- "Żyj smacznie i zdrowo" PG;
- "Ekonomia na co dzień";
- "Owoce w szkole";
- "Szkłanka mleka";
- Kampania "Postaw na Rodzinę - Smaki Życia";
- Fascynujący świat nauki i technologii dla SP.

Wychodząc naprzeciw współczesności, na bieżąco aktualizowana jest szkolna strona internetowa, a w ramach koła dziennikarskiego redagowana jest gazetka szkolna "LOLEK". Dodatkowo biblioteka szkolna udostępnia zbiory uczniom we wszystkie dni nauki.

W szkole działa świetlica, umożliwiająca uczniom uczestniczenie w interesujących zajęciach oraz wykonywanie prac domowych. Różnorodność zajęć przeciwdziała monotonii i nudzie oraz daje możliwość wykazania się w różnych dziedzinach. Podczas zajęć poruszane są problemy społeczne, cywilizacyjne, prowadzone są pogadanki z zakresu ekologii, zagrożeń współczesnego świata, kultury słowa i bycia, zdrowego trybu życia. Działalność świetlicy pomaga między innymi w uzupełnianiu braków w wychowaniu oraz przysposabia do życia w zespole. Dla wyciszenia emocji zajęcia popołudniowe prowadzone są metodą treningu autogennego.

W placówce znajduje się gabinet pedagoga szkolnego i gabinet pielęgniarstwa, duża sala gimnastyczna oraz mniejsza. Uczniowie korzystają również z zespołu boisk sportowych "ORLIK". Kadra pedagogiczna posiada wyższe wykształcenie, wielu nauczycieli ukończyło studia podyplomowe i kursy kwalifikacyjne oraz zdobyło stopień awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego. Działania pedagogów związane ze wzbogaceniem warsztatu pracy wynikają zarówno z chęci doskonalenia swojej pracy i podnoszenia jakości pracy szkoły, jak również są odpowiedzią na indywidualne potrzeby uczniów.

Uczniowie biorą udział w różnych konkursach i turniejach sprawnościowych, sportowych, tematycznych i przedmiotowych na szczeblu szkolnym, powiatowym, wojewódzkim, ogólnopolskim oraz międzynarodowym z różnymi osiągnięciami. Ponadto biorą również aktywny udział w akcjach organizowanych lokalnie, jak i ogólnopolskich. Są to m.in.: Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, Góra Grosza, happeningi uliczne "Ulicami Tułowic", "Spójrz inaczej", "Zachowaj trzeźwy umysł", "Archipelag skarbów", Palma Wielkanocna, "Podziel się owocem", zbiórka makulatury i żołądki, dokarmianie zwierząt i inne akcje, w tym charytatywne. Ważnym działaniem wychowawczym szkoły jest umożliwienie uczniom pomocy potrzebującym przez organizowanie WOLONTARIATU. Szkoła promuje wzajemną pomoc, zwrócenie się ku drugiemu człowiekowi i akcje charytatywne, w tym np.: akcja "ŻONKIL, hospicjum to też życie" wspierająca Domowe Hospicjum dla Dzieci w Opolu, zbiórki dla Domu Matki i Dziecka w Opolu-Grudziecach, Kolędowanie czy Dzień Babci i Dziadka w Zakładzie Opieki Leczniczej w Opolu, pomoc dla schroniska dla zwierząt "Mali Bracia św. Franciszka" w Opolu poprzez tzw. "wirtualną adopcję" wybranego zwierzątka. Dla uczniów z dysfunkcjami rozwojowymi organizuje się zajęcia gimnastyki korekcyjnej, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia z pedagogiem, terapię logopedyczną. Rozwijają się zainteresowania uczniów w ramach zajęć kół zainteresowań, zajęć pozalekcyjnych w ramach realizacji artykułu 42. Karty Nauczyciela i zajęć prowadzonych społecznie. Od lat kontynuowana jest międzynarodowa wymiana dydaktyczno-sportowa z uczniami z gminy Wendeburg w Niemczech, a także z uczniami z gminy Bela pod Pradziadem w Czechach. Planowana jest również wymiana z uczniami z Ukrainy. W roku szkolnym 2013/2014 do szkoły uczęszczało 387 uczniów - (SP 245, PG 142).

Tabela 5. Liczba uczniów w placówkach oświatowych gminy Tułowice w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Przedszkole	140	140	131	125	140
Szkoła podstawowa	277	287	272	278	256
Gimnazjum	144	139	156	135	150

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Liczba uczniów w placówkach oświatowych zmienia się nieznacznie. Ze względu na dodatni przyrost naturalny przewiduje się, że sytuacja ta w przyszłości nie ulegnie dużym zmianom.

Dodatkowym atutem gminy Tułowice w zakresie możliwości edukacyjnych jest bliskość Opola - regionalnego ośrodka uniwersyteckiego z dobrą bazą szkolnictwa średniego i wyższego. Umożliwia to młodzieży z terenu gminy Tułowice podejmowanie nauki w stolicy Opolszczyzny.

4.2. Kultura i sztuka

Do instytucji kultury na terenie gminy Tułowice zaliczamy Tułowicki Ośrodek Kultury. Działalność Tułowickiego Ośrodka Kultury jest wielopoziomowa, skierowana przede wszystkim na:

- propagowanie i rozbudzanie zainteresowań różnymi formami działalności kulturalnej mieszkańców gminy,
- kultywowanie tradycji i eksponowanie wyrobów pracy twórczej mieszkańców gminy,
- organizowanie wszechstronnej edukacji kulturalnej społeczeństwa oraz upowszechnianie kultury, a także rozwijanie zamiłowania do rozrywki i rekreacji,
- upowszechnianie czytelnictwa i dostępu do informacji internetowej.

Ośrodek organizuje działalność w trzech obiektach:

- Tułowice, ul. Świerczewskiego 8 - siedziba, pracownia, studio piosenki, biblioteka;
- Tułowice, ul. Świerczewskiego 6 - sala widowiskowa;
- Sztyków, ul. Kościelna - filia biblioteki w Tułowicach.

W Ośrodku kultury działają zespoły, grupy artystyczne i rekreacyjne:

- zespół chórny "Szumiący Bór";
- zespół wokalnoinstrumentalny "Szydłowianki";
- Studio piosenki:
 - zespoły wokalnoinstrumentalne oraz rockowe;
 - soliści;
- dziecięce zespoły taneczne;
- aerobik i callanetics dla kobiet w Tułowicach;
- zajęcia ogólnorozwojowe w siłowni dla kobiet;
- siłownia ogólnie dostępna dla kobiet i mężczyzn;
- pracownia plastyczna;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Tułowicach z Filią w Szydłowie.

Przy Ośrodku Kultury skupieni są tułowiccy twórcy ludowi zrzeszeni w Stowarzyszeniu Twórców Ludowych, którzy są trzonem imprez folklorystycznych organizowanych w TOK. Także przy TOK-u działa Klub Seniora liczący około 20 osób. Ponadto Ośrodek Kultury współpracuje z Kołem Weteranów Wojennych i Byłych Więźniów Politycznych oraz Zarządem Ogródków Działkowych, z którymi organizuje otwarte imprezy dla mieszkańców gminy. Na terenie wszystkich sołectw w świetlicach wiejskich. Ośrodek Kultury próbuje prowadzić działalność kulturalną we współpracy z Radami Sołectkimi poszczególnych sołectw.

Działalność Ośrodka Kultury wpływa na promocję gminy i stanowi jej rozpoznawalną tożsamość na tle pozostałych gmin województwa opolskiego.

Tułowicki Ośrodek Kultury ma wiele potrzeb inwestycyjnych. Konieczne jest m.in. przeprowadzenie kapitalnego remontu podłogi w sali widowiskowej TOK i zaplecza, remont wnętrza siedziby TOK, budowa chodnika, a także doposażenie pomieszczenia kuchni przy sali widowiskowej w niezbędne urządzenia – w celu należytego sprawowania swojej funkcji.

W 2012 roku zorganizowano w gminie Tułowice łącznie 99 imprez (w tym najwięcej prelekcji, spotkań i wykładów). Wzięło w nich udział 14 442 osoby (najwięcej uczestniczyło w okolicznościowych wystawach). Przykładowe imprezy organizowane przez TOK: Festiwal Piosenki z Serduszkim, Święto Opolskiej Pisanki, Konkurs 5-metrowych palm wielkanocnych, Festiwal Sygnalistów Myśliwskich, Tułowicka Jesień Artystyczna ART-MIKST.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Tułowicach wraz z filią w Szydłowie. Biblioteki prowadzą szeroką działalność promującą wiedzę o książce. Dla uczniów organizowane są lekcje biblioteczne, wycieczki do bibliotek, spotkania autorskie, dyskusje wokół książki, konkursy tematyczne. Młodszym dzieciom biblioteki oferują wieczory baśni oraz co roku pasowanie na czytelnika i imprezy okolicznościowe. Zarówno na wakacje, jak i w czasie ferii zimowych biblioteka stara się proponować dzieciom szeroki program zajęć takich jak gry, zabawy, wycieczki czy konkursy. W miarę możliwości organizowane są wystawy tematyczne.

Tabela 6. Charakterystyka placówek bibliotecznych w gminie Tułowice w 2012 roku

PLACÓWKI BIBLIOTECZNE		
biblioteki i filie	ob.	2
księgozbiór	wolumin	23 699
czytelnicy w ciągu roku	osoba	544
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wolumin	10 696
BIBLIOTEKI - WSKAŹNIKI		
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	2640
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wolumin	4 488,4
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	104
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wolumin	19,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Gmina Tułowice może pochwalić się dobrym dostępem mieszkańców do bibliotek. Wskaźnik ten jest na lepszym poziomie niż jego odpowiednik dla powiatu opolskiego, województwa opolskiego oraz Polski. Spośród wymienionych jednostek gmina cechuje się również największym księgozbiorem przypadającym na 1 osobę oraz najwyższą liczbą wypożyczeń księgozbioru przypadającą na 1 czytelnika.

4.3. Sport i rekreacja

W gminie Tułowice istnieją dwa kluby piłki nożnej: KS "Unia Tułowice" oraz LZS "Zieloni Ligota Tułowicka". Klub "Unia" występuje w klasie "okręgowej", natomiast "Zieloni" w klasie "A".

Na terenie gminy znajdują się 4 boiska piłkarskie, w tym 2 boiska z szatniami wraz z zapleczem socjalnym o wysokim standardzie. W Tułowicach znajdują się również dwie hale sportowe oraz basen kryty. Ponadto w gminie istnieje "Orlik" oraz boisko wielofunkcyjne do tenisa ziemnego, siatkówki i koszykówki. Odbývają się tu rozgrywki mistrzowskie (mecze piłkarskie) oraz różne imprezy sportowe. Z infrastruktury sportowej korzystają również mieszkańcy gminy Tułowice nie związani z klubami sportowymi.

Stan wymienionych obiektów ocenia się jako bardzo dobry.

Cyklicznie od 19 lat odbywają się w gminie Tułowice Rekreacyjne Mistrzostwa Opolszczyzny w Kolarstwie Górskim Family Cup jako eliminacje do Mistrzostw Polski (obecnie w Skarbiszowicach).

Na Krytym basenie w Zespole Szkół organizowane są już po raz 8. Rekreacyjne Mistrzostwa Opolszczyzny w Pływaniu.

4.4. Bezpieczeństwo publiczne

Policja

W gminie Tułowice brak jest posterunku policji. Najbliższy posterunek znajduje się w Niemodlinie - około 6 km od Tułowic. Z danych policji wynika, że w roku 2013 odnotowano w gminie 93 przestępstwa, z czego 38 zostało wykrytych, 26 niewykrytych, pozostałe zawieszono lub umorzono wobec stwierdzenia, iż czynu nie popełniono lub nie miały znamion przestępstwa. Najliczniejszymi przestępstwami w gminie Tułowice są kradzieże (w 2013 roku zaistniało ich 19) oraz włamania (13). Do pozostałych zdarzeń można było zaliczyć: uszkodzenia mienia (3), przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu - bójki, pobicia, uszkodzenie ciała (4), handel narkotykami (3). W tym samym czasie zatrzymano 26 nietrzeźwych kierujących, w tym 19 pojazdami mechanicznymi i 7 rowerzystów, ujawniono 192 wykroczenia, w tym 100 uciążliwych społecznie (kradzieże, uszkodzenia mienia, zaśmiecanie, nieobyczajny wybryk, spożywanie alkoholu poza miejscami do tego wyznaczonymi), 74 drogowe (kolizje, prędkość, niestosowanie się do znaków) oraz 18 innych. Wykroczenia zakończono w 85 przypadkach mandatami, 84 pouczeniami, a w 23 przypadkach sporządzono wnioski do sądu o ukaranie. W 2013 roku policja odnotowała na terenie gminy Tułowice 2 wypadki drogowe, w tym 1 śmiertelny i 18 kolizji drogowych.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa policja prowadzi dodatkowe dyżury i patrole w weekendy, finansowane przez Gminę. Należy podkreślić, że gmina Tułowice należy do najbardziej bezpiecznych gmin w powiecie opolskim.

Straż pożarna

Ochronę przeciwpożarową w gminie Tułowice zapewniają trzy jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: w Tułowicach, Szydłowie i Goszczowicach. Wszystkie jednostki wyposażone są w samochody pożarnicze oraz sprzęt silnikowy (motopompy, pilarki, agregaty prądotwórcze). Sukcesywnie strażacy wyposażeni są w umundurowanie oraz indywidualne wyposażenie osobiste. W roku 2013 roku strażacy OSP uczestniczyli łącznie w 14 zdarzeniach.

W roku 2014 zaplanowana jest rozbudowa i modernizacja remizy OSP Goszczowice. Czynione są również starania w kierunku budowy remizy OSP w Szydłowie oraz gruntownej przebudowy remizy OSP w Tułowicach.

W związku z lokalizacją gminy w obszarze leśnym, Nadleśnictwo Tułowice prowadzi stały monitoring zagrożenia pożarowego. Najbliższa jednostka Państwowej Straży Pożarnej zlokalizowana jest w Niemodlinie.

4.5. Ochrona zdrowia

Podstawową opiekę zdrowotną mieszkańcom gminy Tułowice zapewnia jedna przychodnia, w której pacjentów przyjmuje dwóch lekarzy rodzinnych oraz dodatkowo lekarz ginekolog. Ponadto na terenie gminy znajdują się dwa prywatne gabinety stomatologiczne.

W 2012 roku lekarze udzielili 20 035 porad.

Mieszkańcy gminy mają do dyspozycji jedną aptekę, stację Caritas dofinansowaną przez Gminę i oraz gabinet rehabilitacyjny.

4.6. Opieka społeczna

Na terenie gminy działa Ośrodek Pomocy Społecznej w Tułowicach z Punktem Konsultacyjno-Terapeutycznym do Spraw Przeciwdziałania Przemocy i Terapii Uzależnień. OPS ma zapewnione odpowiednie warunki lokalowe w budynku Tułowickiego Ośrodka Kultury. Ośrodek podejmuje działania mające na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać. Pracownicy socjalni dokonują oceny zjawisk wywołujących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, diagnozują środowiska i sporządzają bilans potrzeb. Przeprowadzają także rodzinne wywiady środowiskowe, kompletują dokumenty i podejmują inne, niezbędne czynności związane ze świadczeniem różnorodnych form pomocy, prowadzą szeroko pojętą pracę socjalną. Do ich zadań należy także wydawanie decyzji administracyjnych w sprawie świadczeń pieniężnych. Pracownicy współpracują z lokalnymi instytucjami i organizacjami, w tym pozarządowymi oraz kościelnymi. Zajmują się także organizowaniem usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej – jednak gdy to nie jest możliwe, starają się o umieszczenie jej w Domu Pomocy Społecznej, czyli placówce pobytu stałego, która zapewnia całodobową opiekę.

W roku 2012 ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 129 gospodarstw domowych. Ich liczba w roku 2013 nieznacznie wzrosła i wynosiła 134. Charakterystyka świadczeń przyznanych rodzinom została zamieszczona w tabelach.

Tabela 7. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w gminie Tułowice w 2012 i 2013 roku

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną	2012		2013	
	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych i zleconych OGÓŁEM	129	340	134	334
świadczenia pieniężne	120	313	121	306
świadczenia niepieniężne	65	197	66	180
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	0	0	0	0
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	129	340	134	334
Pomoc udzielana w postaci pomocy socjalnej OGÓŁEM	69	201	62	153
wyłączenie w postaci pomocy socjalnej	5	18	4	8
Praca socjalna prowadzona w oparciu o KONTRAKT SOCJALNY	29	29	41	45

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Tułowicach

Kwota udzielanej pomocy w 2012 roku wynosiła 409 848 zł, z czego największa część została przeznaczona na "inne zasiłki celowe i w naturze". Z tego rodzaju pomocy korzystało najwięcej rodzin. Podobna sytuacja miała miejsce rok później, a więc w 2013 roku, kiedy to ogólna kwota świadczeń wynosiła 461 024 zł.

Należy zwrócić uwagę na dużą liczbę korzystających ze świadczeń z powodu bezrobocia, a także dużą liczbę korzystających z pomocy w formie posiłków.

Tabela 8. Kwota świadczeń w podziale na formy pomocy w gminie Tułowice (za rok 2012 i 2013)

Formy Pomocy	2012		2013	
	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
Razem	409 848	129	461 024	134
Zasiłki stałe	85 863	21	88 643	20
dla osoby samotnie gospodarującej	79 947	18	83 365	17
pozostającej w rodzinie	5 916	3	5 278	3
Zasiłki okresowe	80 183	51	102 557	47
z powodu bezrobocia	70 902	43	95 276	43
długotrwałej choroby	3 454	3	0	0
niepełnosprawności	3 130	3	2 293	2
możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	0	0	0	0
innego powodu	2 697	4	4 988	4
Schronienie	0	0	0	0
Posiłek	93 408	54	102 876	52
Ubranie	0	0	0	0
Usługi opiekuńcze	40 362	11	50 584	14
Zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu NFZ	0	0	0	0
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	0	0
Zasiłki celowe w formie biletu kredytowego	0	0	0	0
Sprawienie pogrzebu	0	0	0	0
Inne zasiłki celowe i w naturze	110 032	110	116 364	113
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	0	0	0	0
Poradnictwo specjalistyczne	x	0	x	3
Interwencja kryzysowa	x	0	x	0
Praca socjalna	x	69	x	62

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Tułowicach

W Tułowicach funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Jej zadaniem jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, a w szczególności:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych;
- udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;

- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- prowadzenie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy i promocji napojów alkoholowych;
- występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

4.7. Organizacje pozarządowe

Działalność organizacji pozarządowych w gminie Tułowice jest słabo rozwinięta. Niemniej jednak działa tu kilka organizacji pozarządowych, które prowadzą działania skierowane na obszary problemowe. Celem funkcjonowania tych inicjatyw obywatelskich jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców bądź podejmowanie problemów szczególnie o małym zasięgu. Działające organizacje pozarządowe opierają się w znacznej mierze na nieodpłatnej, wolontariackiej pracy członków. Do organizacji pozarządowych na terenie gminy należą:

- Ludowy Zespół Sportowy "Zieloni Ligota Tułowicka" (organizacja pożytku publicznego) – działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu;
- Klub Sportowy "Unia Tułowice" (organizacja pożytku publicznego) – działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu;
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Skarbiszowice – stowarzyszenie, którego celem jest wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego sołectwa Skarbiszowice.

Wszystkie miejscowości gminy Tułowice zostały włączone do opolskiego programu "Odnowa wsi".

Na terenie gminy działają oddziały i filie większych organizacji krajowych: Polski Związek Wędkarski, Polski Związek Łowiecki, Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują dwie Lokalne Grupy Działania:

- Lokalna Grupa Rybacka "Opolszczyzna", której celem jest zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, a w szczególności:
 - opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich (LSROR) dla obszaru gmin: Lasowice Wielkie, Lewin Brzeski, Murów, Niemodlin, Ozimek, Pokój, Popielów, Świerczów, Tułowice, Turawa, Zębówice;
 - wspieranie działań na rzecz realizacji LSROR;
 - promocję obszarów rybackich;
 - różnicowanie działalności gospodarczej na terenach rybackich;
 - lepsze wykorzystanie i ochrona zasobów lokalnych;
 - podniesienie atrakcyjności lokalnych terenów, szczególnie dla turystów;
 - wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju obszarów rybackich;
- Lokalna Grupa Działania "Bory Niemodlińskie" – porozumienie na rzecz zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych, kulturowych i ludzkich, będących podstawą tożsamości obszaru do wzmocnienia jakości życia. Swym działaniem obejmuje 7 gmin: Dąbrowa, Komprachcice, Łambinowice, Niemodlin, Prószków, Strzeleczyki, Tułowice.

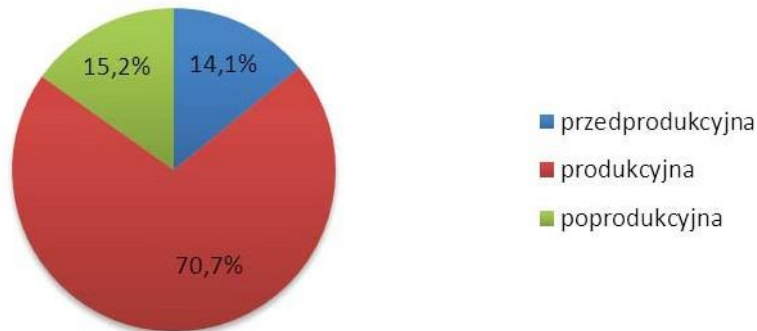

5. Sytuacja gospodarcza

5.1. Podmioty gospodarcze

Rynek pracy w gminie oparty jest o kopalnie bazaltu, zakłady usług leśnych oraz firmy przemysłowe. Wśród 5280 osób zamieszkujących gminę Tułowice są 3733 osoby w wieku zdolności do pracy. Stanowią one 70,7% mieszkańców gminy. Szczegółowy podział ludności ze względu na zajmowaną pozycję na rynku pracy przedstawia wykres.

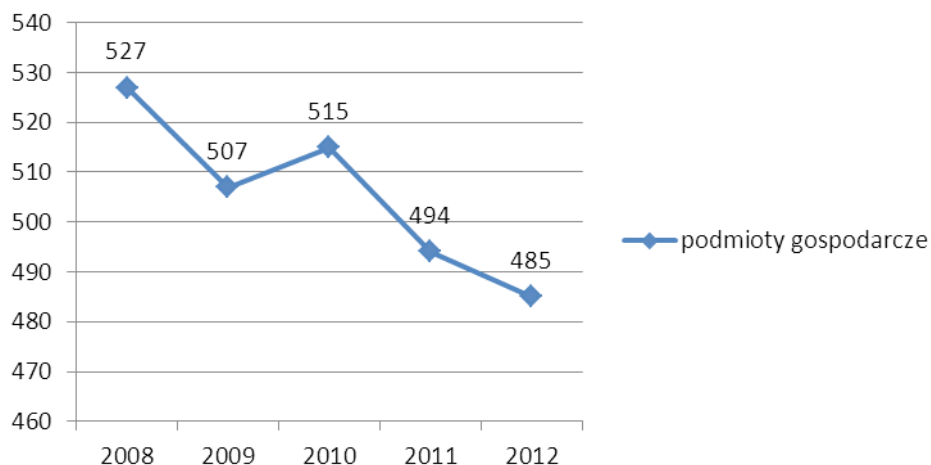
Wykres 5. Ludność w gminie Tułowice wg pozycji na rynku pracy (stan na 2012 rok)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na przestrzeni lat 2008-2012 spada. Wyjątkiem był rok 2010, w którym liczba podmiotów nieznacznie wzrosła. Dane na temat liczby zarejestrowanych podmiotów pokazane zostały na wykresie.

Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Tułowice w latach 2008-2012

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Pozarolnicze funkcje produkcyjne i usługowe obejmujące m.in. przemysł, budownictwo, składy, magazyny, usługi podstawowe skupione są głównie w Tułowicach.

Na terenie byłej fabryki porcelitu działają zatrudniające do kilkuset osób firmy produkujące m.in. wyroby aluminiowe, opakowania i meble. Także ceramika nie zniknęła zupełnie z Tułowic. Znakomicie radzą sobie tutejsze małe zakłady produkujące na rynki zagraniczne. Na sąsiadujących 40 hektarach mogą lokować się kolejne zakłady.

W gminie bardzo dobrze zorganizowana jest sieć handlowa. W samych Tułowicach zlokalizowanych jest kilka sklepów wielkopowierzchniowych, w których znajduje zatrudnienie liczna grupa osób.

Gospodarka gminy oparta jest o przemysł chemiczny, leśny, drzewny, wydobywczy oraz metalurgiczny. Lokalny ośrodek gospodarczo-przemysłowy stanowią Tułowice.

Do największych podmiotów gospodarczych gminy Tułowice w podziale na branże należą:

- branża ceramiczna:
 - Zakład Produkcji i Zdobienia Ceramiki w Tułowicach,
 - Zakład Ceramiki Szlachetnej w Tułowicach,
 - Ceramika Tułowice s.j. PPHU Hurtownia,
 - Wytwórnia Szkliva i Masy do Wytrobów Ceramicznych;
- branża drzewna:
 - Nadleśnictwo Tułowice,
 - Zakład Przetwórstwa Drewna "Stolar" Ligota Tułowicka,
- Śląski Klaster Drzewny w Tułowicach;
 - zakłady handlowo-usługowe:
 - sklepy wielkopowierzchniowe (Ledi, Dino, Biedronka, Super SAM),
 - cztery zakłady fryzjerskie w Tułowicach,
 - EURO TAM PHU w Tułowicach,
 - Kwiaciarnie w Tułowicach,
- Piekarnia w Tułowicach;
- inne:
 - Zakład Produkcji Odlewniczej "DOLMET",
 - Neo Plus Technology Sp. z o.o. (spółka z kapitałem koreańskim),
 - Kopalnia Odkrywkowa Surowców Drogowych - zakład w Ligocie Tułowickiej,
 - EPO,
 - PAKCER - zakład produkcji opakowań z papieru i tektury w Tułowicach,
 - Stolarska w Tułowicach,
 - Szwalnia w Tułowicach,
 - Przedsiębiorstwo Instalacyjno-Montażowe - INSTAL-TECH w Tułowicach,
 - Hetamech, Zakład Produkcji Wytrobów Metalowych w Skarbiszowicach,
 - Zakład kamieniarski w Skarbiszowicach,
 - MTM - Handel, hurtownia materiałów budowlanych w Tułowicach,
 - Zakład ślusarski w Tułowicach,
 - Kaye Aluminium (spółka hiszpańska);

Od roku 2003 w Urzędzie Gminy w Tułowicach działa punkt konsultacyjny dla małych i średnich przedsiębiorstw. Do głównych zadań punktu należy informowanie i pomoc osobom zamierzającym otworzyć własną działalność gospodarczą, udostępniane są aktualne przepisy prawne dotyczące działalności gospodarczej, jak również bieżące informacje z Powiatowego Urzędu Pracy o możliwościach zatrudnienia. Punkt konsultacyjny oferuje także pomoc już istniejącym podmiotom gospodarczym.

Na terenie gminy Tułowice została utworzona podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice (charakterystyka strefy została zamieszczona w podrozdziale 1.4. Tereny inwestycyjne). Podstrefa Tułowice jest w całości zagospodarowana.

5.2. Otoczenie biznesu

Na terenie Tułowic zlokalizowany jest Śląski Klaster Drzewny, którego celem jest:

- prowadzenie kampanii promującej drewno jako materiał przyjazny człowiekowi,
- optymalizacja produkcji w firmach celem wspólnej realizacji dużych projektów gospodarczych - rozwój specjalizacji firm,
- wykreowanie wspólnej marki,
- transfer nowoczesnych technologii i wiedzy,
- doskonalenie procesów technologicznych w firmach klastrowych,
- pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania,

- podnoszenie kwalifikacji zawodowych właścicieli firm i ich pracowników,
- organizacja targów, wystaw i ekspozycji promujących dorobek firm klastrowych i służących poszukiwaniu nowych rynków zbytu,
- organizacja wyjazdów studialnych, misji handlowych oraz giełd kooperacyjnych,
- doradztwo w zakresie prowadzenia firmy.

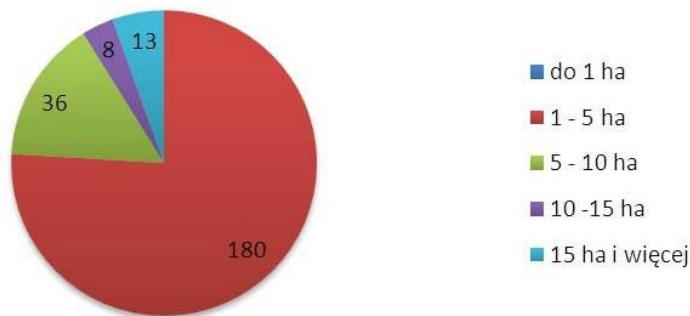
5.3. Rolnictwo

W gminie Tułowice rolnictwo ma drugorzędne znaczenie. Wynika to w zdecydowanej mierze z warunków glebowych, które przyczyniają się do małej wydajności rolnictwa.

Użytki rolne w gminie Tułowice stanowią 22,33% (1814 ha) jej całkowitej powierzchni. Największą powierzchnię wśród użytków stanowią grunty orne, które zajmują 14,4% (1170 ha) powierzchni gminy. Gospodarstwa rolne użytkują 1104,64 ha gruntów.

Na terenie gminy Tułowice funkcjonuje 237 gospodarstw rolnych¹. Cechą charakterystyczną rolnictwa gminnego jest duże rozdrobnienie gospodarstw. Wśród gospodarstw indywidualnych przeważają o powierzchni od 1 do 5 ha. Stanowią one 76% wszystkich gospodarstw. Gospodarstwa wielkopowierzchniowe (15 ha i więcej) stanowią tylko 5,5% gospodarstw rolnych w gminie Tułowice. Należy jednak podkreślić, że na terenie gminy nie występują gospodarstwa mniejsze niż 1 ha.

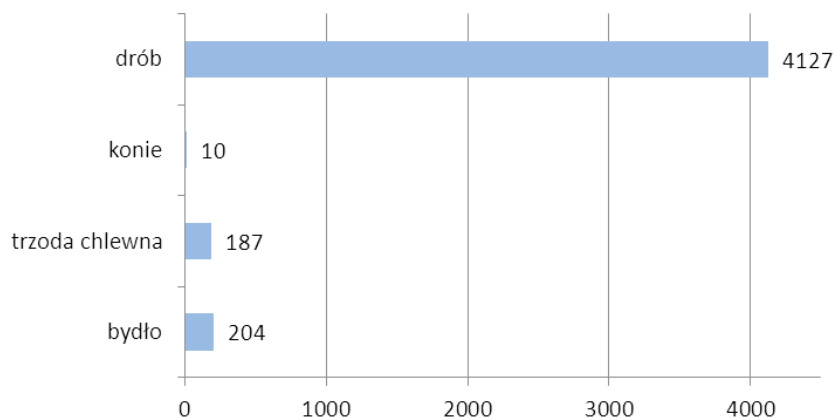
Wykres 7. Liczba gospodarstw rolnych wg wielkości w gminie Tułowice (stan na 06.02.2014 rok)

Źródło: Urząd Gminy Tułowice

Największą powierzchnię zasiewów zajmują zboża (z dominującą rolą pszenicy i jęczmienia), a najmniejszą rośliny strączkowe, warzywa oraz buraki cukrowe.

Wykres 8. Pogłowie zwierząt gospodarskich w gospodarstwach indywidualnych w gminie Tułowice (stan na rok 2012)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wśród zwierząt gospodarskich przeważa drób (w tym drób kurzy) oraz trzoda chlewna.

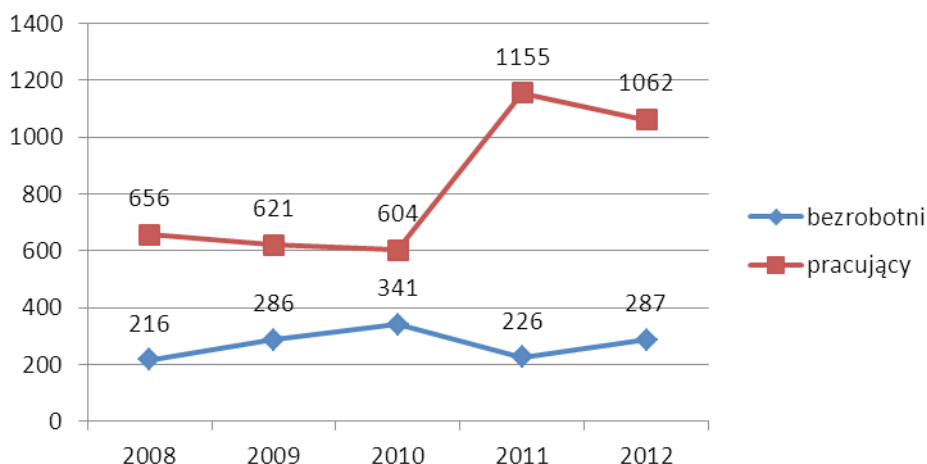
¹ Stan na 06.02.2014.

5.4. Bezrobocie

W gminie Tułowice w 2012 roku zarejestrowanych w Urzędzie Pracy było 287 bezrobotnych. Stanowili oni 5,4% wszystkich mieszkańców gminy. W tym samym czasie osób pracujących było 1062, stanowili oni 20,1% ludności gminy.

Wykres 9. Liczba bezrobotnych i pracujących w gminie Tułowice w latach 2008-2012

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Jak pokazano na powyższym wykresie, liczba bezrobotnych wzrasta na przestrzeni lat. Wyjątkiem jest rok 2011, kiedy to nastąpił spadek liczby osób pozostających bez pracy. Zjawisko to ma swoje przełożenie w ogólnej liczbie osób pracujących, których liczba na przestrzeni lat maleje, poza rokiem 2011, gdy nastąpił gwałtowny wzrost liczby osób pracujących.

Analizując szczegółowo strukturę bezrobotnych można stwierdzić, że bez pracy pozostaje więcej kobiet niż mężczyzn (ok. 51% ogółu bezrobotnych). Wyjątkiem był rok 2011, gdy liczba bezrobotnych mężczyzn nieznacznie przekraczała liczbę bezrobotnych kobiet.

Rozpatrując strukturę osób pracujących należy zaznaczyć, że liczba kobiet pracujących przewyższa w latach 2008-2012 liczbę pracujących mężczyzn (w 2012 roku kobiety stanowiły 62% pracujących osób).

Szczegółowy wykaz osób bezrobotnych i pracujących w podziale na płeć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Liczba bezrobotnych i pracujących według płci w gminie Tułowice w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
bezrobotni ogółem	216	286	341	226	287	267
mężczyźni	84	115	154	115	141	133
kobiety	132	171	187	111	146	134
pracujący ogółem	656	621	604	1155	1062	bd
mężczyźni	321	281	271	461	405	bd
kobiety	335	340	333	694	657	bd

* Stan na dzień 30.09.2013, bd - brak danych.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Zasadniczym problemem gminy Tułowice jest duży udział w liczbie bezrobotnych osób młodych (do 34 roku życia)², którzy niejednokrotnie wkraczą na rynek pracy. Stanowią oni 32,1% ogółu osób bezrobotnych. Drugą

² Opis dotyczy danych za rok 2012.

grupą stanowiącą duży odsetek bezrobotnych (17,8%) są osoby w wieku 55-59 lat. Ze względu na poziom wykształcenia największy problem ze znalezieniem pracy mają osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (33,1%), gimnazjalnym i niższym (22,8%). Natomiast biorąc pod uwagę staż pracy, najczęściej bezrobotnych cechuje się doświadczeniem od 1 do 5 lat (22%) oraz od 20 do 30 lat (17,8%). Mieszkańcy gminy pozostają bez pracy najczęściej od 1 do 3 miesięcy (25%) oraz od 6 do 12 miesięcy (21%).

Na koniec 2012 roku stopa bezrobocia w powiecie opolskim wynosiła 13,5% i była niższa niż stopa dla województwa opolskiego (14,4%), ale nieznacznie wyższa niż stopa bezrobocia dla Polski (13,4%).

5.5. Turystyka

Decydujące znaczenie dla rozwoju turystyki w gminie Tułowice mają lasy. Znaczna ich część predystynowana jest do rozwoju turystyki czynnej i zdrowotnej. Większa część obrębów Tułowice i Prószków (w granicach gminy Tułowice) to lasy uniwersalne pod względem bioterapeutycznym i psycho-regulacyjnym. Znaczne stężenie w nich substancji bakteriobójczych i bakteriostatycznych oraz małe zagrożenie alergenami powoduje, że lasy te nadają się do wypoczynku turystów w różnym wieku. Ponadto tułowickie lasy są odporne na użytkowanie rekreacyjne, wykazują się dobrą insolacją i przewietrzeniem. Lasy obrębów Tułowice i Prószków charakteryzują się dużymi wartościami filtracyjno-detoksykacyjnymi oraz korzystnym bioklimatem pobudzającym, odkażającym, wzmacniającym i posiadającym bardzo duże walory estetyczne.

Ponadto obszary na południe od stawu Ławnik cechuje duża produkcja tlenu, nawet do 35 ton/ha/rok, przez co przebywanie w tym obszarze poprawia krążenie tętnicze. Obszar ten ma wskazania do uprawiania na nim turystyki czynnej.

Wszystkie obszary torfowiskowe i bagienne zostały wyłączone z turystyki zdrowotnej, jednakże są one wartościowe dla turystyki ekologicznej jako bardzo cenne biocenotycznie.

Na terenie gminy Tułowice wyznaczono w 2000 roku 9 ścieżek pieszo-rowerowych, które wymagają odnowienia.

Są to:

- Bliskie Stawy - o długości 8,5 km. Stawy Tułowickie znacznie wpływają na kształtowanie mikroklimatu poprzez zwiększenie wilgotności gleby i powietrza, uatrakcyjniają walory miejscowego krajobrazu, służą rekreacji, a przede wszystkim są miejscem bytowania i żerowania licznych, w tym rzadkich i chronionych, gatunków ptactwa wodno-błotnego;
- Lasami, łąkami - o długości 14,5 km. Lasy na terenie gminy Tułowice stanowią północno-wschodnią część pradawnej Puszczy Niemodlińskiej, obecnie największego kompleksu leśnego po lewobrzeżnej stronie rzeki Odry;
- Zakamarki - o długości 16 km;
- Ukojenie - o długości 14 km;
- Złote Bagna - o długości 10 km;
- Barwne Krzyże - o długości 13,5 km;
- Bazaltowa Droga - o długości 8 km. W północnej i północno-wschodniej części Tułowic utwory czwartorzędowe zalegają bezpośrednio na osadach kredowych, natomiast na południe od Tułowic - w obrębie Rutek i Ligoty Tułowickiej - wąskim pasem ciągnie się komin bazaltu, który stanowi fragment trzeciorzędowej formacji bazaltowej w formie wulkanicznych potoków, żył, kominów i pokryw; złoża bazaltu do II wojny światowej były eksploatowane przede wszystkim na potrzeby lokalne, natomiast obecnie wydobycie jest wykorzystywane w większości na budowę dróg;
- Ukryte w Lesie - o długości 19,5 km;
- Wielka Jazda - o długości 18 km.

Obszar Gminy Tułowice jest przyjazny turystom pieszym i rowerowym. Z myślą o nich został wydany przez Urząd Gminy informator - przewodnik zawierający szczegółowy opis wyżej wymienionych tras.

Na obszarze gminy Tułowice występują obiekty, które ze względu na swą wartość historyczną stanowią cenne zabytki:

- zespół pałacowy (neorenesansowy) obejmujący zabudowania gospodarcze, czworak, stajnię, park krajo-
brazowy, pawilon myśliwski oraz bażaniarnię;
- dawne zabudowania fabryki Schlegelmilchów obejmujące budynek fabryczny, administracyjny i portiernię;
- późnoklasycystyczny kościół parafialny z lat 1829-1840 pw. św. Rocha;
- kościół poewangelicki z zachowaną zakrystią z XV lub XVI w.;
- budynek mieszkalny na rogu ulic 1 Maja i T. Kościuszki;
- budynek starej kuźni przy ul. Zamkowej 3;
- kaplica przydrożna z rzeźbą św. Jana Nepomucena przy ul. Szkolnej;
- willa Schlegelmilchów z końca XIX w.;
- epitafium rycerza Henryka von Dreske, właściciela Tułowic z roku 1596.

W gminie Tułowice można zobaczyć również takie zabytki kultury jak np. pomniki poświęcone ludności miejscowej poległej na frontach wojen światowych, płyty nagrobne sprzed 1945 r. (niejednokrotnie z końca XIX wieku, usytuowane na cmentarzach przykościelnych lub miejscach wydzielonych), kaplice oraz krzyże. Tereny cmentarne obejmują cenne zabytki sztuki sepulkralnej, zachowane układy alejek i ścieżek cmentarnych w otoczeniu okazałego starodrzewu. Do elementów zachowanego dziedzictwa kulturowego należą również stanowiska archeologiczne. Na terenie gminy Tułowice znaleziono m.in. zabytki krzemienne, fragmenty naczyń, toporki kamienne oraz bryły żużla. W gminie rozważana jest możliwość utworzenia muzeum ceramiki tułowickiej na bazie istniejących kolekcji i w oparciu o długotrwałą tradycję związaną z tą gałęzią przemysłu.

W gminie Tułowice brak jest usług hotelowych oraz gastronomicznych. Nie istnieją również gospodarstwa agroturystyczne. Miejsca noclegowe oferuje jedynie Internat Technikum Leśnego w Tułowicach, a posiłek można spożyć w jedynym lokalu gastronomicznym "Finezja".

6. Infrastruktura techniczna

6.1. Mieszkalnictwo

Gmina Tułowice posiada w swoim zasobie mieszkania komunalne oraz lokale, które mogą służyć jako lokale socjalne po opuszczeniu ich przez dotychczasowych najemców. Lokale te wykazane są jako lokale nie podlegające sprzedaży. Ich stan techniczny nie jest dobry (część lokali znajduje się w blokach z lat 70. i 80., a część w budynkach przedwojennych).

W zasobie gminy znajduje się 216 mieszkań. Posiadane przez gminę lokale nie zaspokajają potrzeb mieszkaniowych ludności, a okres oczekiwania na lokal komunalny wynosi kilka lat.

W 2014 roku gmina Tułowice oddała do użytku dwa lokale socjalne znajdujące się w kontenerach mieszkalnych. W planach jest również budowa 4-lokalowego budynku mieszkalnego.

Zabudowa mieszkaniowa jest zróżnicowana, z przewagą domków jednorodzinnych. Na obszarze gminy znajduje się ogółem 1695 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 75,4m². Należy zwrócić uwagę na fakt, że powierzchnia użytkowa mieszkań z roku na rok wzrasta. Gmina posiada dobre warunki dla budownictwa wielo- i jednorodzinnego.

6.2. Sieć komunikacyjna

Przez teren gminy przebiegają ważne drogi mające znaczenie dla powiązania gminy z innymi jednostkami gminnymi i ośrodkami administracyjno-kulturalnymi i gospodarczymi regionu. Układ drogowy tworzą:

- autostrada A-4 przebiegająca po północno-wschodniej części gminy;
- droga wojewódzka nr 405 relacji Niemodlin-Korfantów;
- drogi powiatowe:
 - nr 1512 - Skarbiszowice-Grodziec-Niemodlin;
 - nr 1513 - Tułowice-Skarbiszowice;
 - nr 1516 - Skarbiszowice-Niemodlin;
 - nr 1519 - Ligota Tułowicka do drogi 405;
 - nr 1520 - od drogi 405 do Ligoty Tułowickiej;
 - nr 1522 - od drogi 405-Goszczowice-Łambinowice;
 - nr 1717 - od drogi nr 46-Skarbiszowice-Szydłów-Ochodze;
- drogi gminne o łącznej długości 17,19 km.

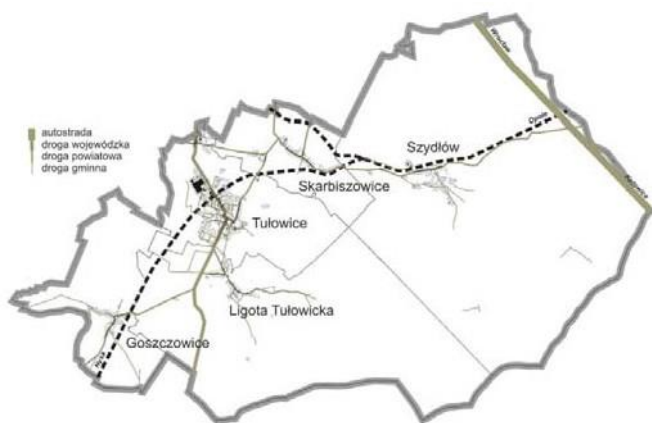
Mapa 3. Autostrada A4 na terenie gminy Tułowice

Źródło: Urząd Gminy Tułowice

Na terenie gminy Tułowice znajduje się 17,19 km dróg gminnych. Największy odsetek stanowią drogi asfaltowe (70,8%) oraz z kostki brukowej (15,5%). Pozostałe to drogi betonowe (4,2%) i gruntowe (9,5%). Sieć dróg i ulic w gminie Tułowice jest dobrze rozwinięta, jednakże należy ją modernizować i rozbudowywać do potrzeb wzrastającego ruchu drogowego i rozwoju gminy. Przebudowy wymagają w szczególności drogi gminne. W tym celu planuje się podjęcie inwestycji finansowanych ze środków własnych gminy oraz środków zewnętrznych.

Mapa 4. Sieć dróg w gminie Tułowice

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tułowice na lata 2007-2013

Transport kolejowy tworzą przebiegające przez obszar gminy linie kolejowe II klasy:

- nr 287 relacji Opole-Szydłów-Nysa;
- nr 329 relacji Szydłów-Gracze (nieczynna).

Gmina Tułowice ze względu na położenie ma również dostęp do lotniska i Aeroklubu Opolskiego.

Mieszkańcy oraz turyści odwiedzający gminę Tułowice mają do dyspozycji drogi rowerowe:

- droga rowerowa łącząca Tułowice z przysiółkiem Tułowice Małe;
- droga rowerowa z Ligoty Tułowickiej do Tułowic;
- droga pomiędzy Komprachciami a Szydłowem.

6.3. Sieć energetyczna, wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa

Gminę Tułowice charakteryzuje bardzo wysoki procent ludności posiadającej dostęp do sieci wodociągowej (95,5%) oraz kanalizacyjnej (87,1). Z sieci gazowej korzysta znacznie mniejsza liczba użytkowników (54,9%).

Tabela 10. Długość sieci oraz liczba korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej w gminie Tułowice w 2012 roku

Wyszczególnienie	Długość czynnej sieci [km]	Korzystający z sieci	
		osoby	%
Sieć wodociągowa	32,00	5040	95,5
Sieć kanalizacyjna	34,20	4597	87,1
Sieć gazowa	18,37	2898	54,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Gmina posiada uregulowany system zaopatrzenia ludności w wodę. Wszystkie wsie są wyposażone w sieć wodociągową zaopatrywaną w wodę ze Stacji Uzdatniania Wody w Tułowicach. Wydajność ujęcia wody "Tułowice" zapewnia pokrycie zapotrzebowania na okres perspektywny.

Na terenie gminy długość sieci wodociągowej wynosi 32 km. Wyposażenie poszczególnych wsi w sieć wodociągową sięga już prawie 100%. Oznacza to, że prawie wszystkie gospodarstwa domowe mają dostęp do wodociągu komunalnego i zdecydowanie zwiększyły w ostatnich latach zużycie wody na potrzeby socjalno-bytowe.

W Tułowicach istnieje oczyszczalnia ścieków mechaniczno-biologiczna, do której podłączona jest zabudowa mieszkaniowa. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Ścinawy Niemodlińskiej. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki z obrębu całej gminy.

Przez teren Gminy Tułowice przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia:

- gazociąg relacji Tułowice - Opole DN 200 CN - 4.0 Mpa
- gazociąg relacji Tułowice - Kopice DN 100 CN - 4.0 Mpa

Gazociągi te dostarczają gaz ziemny do stacji redukcyjno-pomiarowej zlokalizowanej w północnej części wsi Tułowice. Pozostała część gminy nie jest zgazyfikowana.

Głównym punktem zasilania energetycznego na terenie gminy Tułowice jest stacja GPZ Tułowice oparta o dwa transformatory o mocy po 10 MVA każdy. Włączenie GPZ w układ sieci 110 KV odbywa się jednotorową linią energetyczną wysokiego napięcia 110 KV relacji Tułowice-Gracze. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są za pośrednictwem stacji transformatorowych 15/04 KV powiązanymi liniami kablowymi i napowietrznymi 15 KV z GPZ Tułowice.

Na całym obszarze gminy jest zapewniona łączność telefoniczna. Sytuację w tym zakresie należy ocenić jako zadowalającą. Istniejąca sieć telefoniczna pozwala na rozwój dodatkowych usług telefonicznych i internetowych. W zakresie telefonii bezprzewodowej można stwierdzić, że Tułowice znajdują się w zasięgu stacji bazowych wszystkich operatorów GSM, jednak zasięg jest częściowo utrudniony z uwagi na lesistość gminy.

Gmina Tułowice nie posiada samodzielnego składowiska odpadów.

7. Powiązania zewnętrzne

Gmina Tułowice współpracuje z czterema gminami:

- gmina Wendeburg (Niemcy, Dolna Saksonia),
- gmina Bela pod Pradziadem (Czechy, Euroregion Pradziad),
- gmina Turgiele – Litwa,
- gmina Kałusz – Ukraina.

Współpraca z niemiecką gminą Wendeburg rozpoczęła się w 2006 roku, a jej celem jest wymiana doświadczeń w szczególności w obszarze administracji, realizacji gospodarczych, społecznych i kulturalnych przedsięwzięć, wymiana doświadczeń pomiędzy organizacjami, wymiana młodzieży, zainicjowanie partnerskich kontaktów na płaszczyźnie wsi oraz przygotowanie i prowadzenie wspólnych projektów w wymienionych zakresach przy współudziale innych partnerów.

W ramach partnerstwa z gminą Bela pod Pradadem co roku realizowane są liczne imprezy kulturalne i sportowe. Największą imprezą są zawsze dożynki, które organizowane są przez obie miejscowości. Nawiązano współpracę również pomiędzy szkołami podstawowymi, które systematycznie organizują wspólne turnieje, olimpiady i inne imprezy.

Gmina Tułowice oraz Bela pod Pradadem należą do Euroregionu Pradziad, którego celem jest współpraca w zagadnieniach planowania przestrzennego, środowiska naturalnego, podnoszenia na wyższy poziom gospodarki i wzrost poziomu życia, budowy i przysposabiania struktur transgranicznych, współpracy przy likwidacji pożarów i katastrof, współpracy w rozwoju turystyki i przejść granicznych dla ruchu osobowego i towarowego, wymiany kulturalnej i dbania o wspólne dziedzictwo kulturowe, polepszania możliwości kontaktów międzyludzkich oraz współpracy w zakresie pomocy społecznej i humanitaryzmu.

Gmina jest członkiem Związku Gmin Śląska Opolskiego i stowarzyszenia Euroregionu Pradziad.

ZAŁĄCZNIK NR 2. ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT - POŁOŻENIE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Niewielka odległość od Opola i Nysy• Autostrada A4• Położenie między Dolnym a Górnym Śląskiem• Duża lesistość• Strefy inwestycyjne	<ul style="list-style-type: none">• Przewaga gruntów leśnych• Mała powierzchnia gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Promocja gminy Tułowice• Rozwój turystyki zdrowotnej	<ul style="list-style-type: none">• Wzrost zanieczyszczenia powietrza• Emigracja ludności

Mocne strony

Gmina Tułowice położona jest między Dolnym a Górnym Śląskiem. Regiony te są połączone autostradą A4, która przebiega przez obszar gminy. Stwarza to ogromne możliwości rozwojowe pod względem lokowania na terenie gminy Tułowice nowych inwestycji zarówno polskich, jak i zagranicznych. Sprzyja temu bliskość ośrodków naukowo-technicznych, takich jak Wrocław, Katowice oraz istnienie w gminie stref inwestycyjnych. Gmina jest również położona w niewielkiej odległości od Opola i Nysy. Bliskość większych ośrodków miejskich stwarza szanse na podjęcie tam pracy przez mieszkańców gminy Tułowice.

Obszar gminy charakteryzuje wysoki stopień lesistości. Wpływa to na charakter terenów oraz jego walory przyrodnicze, stwarzając duże możliwości rozwoju turystyki czynnej i zdrowotnej.

Słabe strony

Słabą stroną gminy Tułowice jest dość mała powierzchnia mogąca wpływać negatywnie na decyzje władz powiatowych, wojewódzkich i krajowych dotyczące np. zakresu rozdysponowania środków pieniężnych.

Drugim czynnikiem mogącym mieć negatywne oddziaływanie na rozwój gminy jest duży udział gruntów leśnych w ogólnej powierzchni. Lasy poza ich korzystnymi właściwościami mogą utrudniać podejmowanie inwestycji czy też korzystanie z odnawialnych źródeł energii.

Szanse

Gmina Tułowice powinna wykorzystać swoje walory przyrodnicze i geograficzne w celu promocji gminy jako korzystnej lokalizacji inwestycji oraz dogodnego miejsca zamieszkania. Dzięki temu nastąpi rozwój gospodarczy obszaru, poprawi się jakość życia, co z kolei spowoduje wzrost liczby mieszkańców.

Zagrożenia

Zagrożeniem dla rozwoju gminy płynącym z położenia geograficznego może być wzrost zanieczyszczenia powietrza spowodowany wzmożonym ruchem na autostradzie A4 oraz potencjalnym rozwojem przemysłu w strefie inwestycyjnej gminy.

Negatywny wydzźwięk na rozwój może mieć również emigracja ludności do ośrodków miejskich lub za granicę w celu znalezienia pracy czy w celach edukacyjnych.

ANALIZA SWOT - ZASOBY NATURALNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Łagodny klimat• Długi okres wegetacyjny• Woda użytkowa• Bogaty system wód powierzchniowych i stojących• Brak zagrożenia powodziowego• Złóża bazaltu, iłów i piasków• Duża lesistość• Czyste środowisko• Obszary chronione	<ul style="list-style-type: none">• Słabe jakościowo gleby• Brak warunków sprzyjających wykorzystaniu energii odnawialnej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Utworzenie planowanych obszarów chronionych• Inicjatywy proekologiczne	<ul style="list-style-type: none">• Klęski żywiołowe (np. pożar)• Degradacja środowiska• Brak inicjatyw proekologicznych• Wycinka lasów• Wyczerpanie złóż surowców

Mocne strony

Korzystną cechą obszarów gminy Tułowice jest łagodny klimat z długim okresem wegetacyjnym, co sprzyja uprawie roślin oraz rozwojowi turystyki czynnej. Gmina posiada predyspozycje do rozwoju turystyki czynnej i zdrowotnej nie tylko dzięki sprzyjającemu klimatowi, ale również dzięki czystemu, nieskażonemu środowisku oraz wysokiej lesistości. Cały obszar gminy wchodzi w skład Borów Niemodlińskich, co dodatkowo podwyższa rangę tułowickich lasów.

Pozytywnym aspektem jest również system wodny. Gmina posiada bogaty system wód powierzchniowych i stojących, a także zasoby wody użytkowej, zaspokajające potrzeby mieszkańców. Obszar gminy nie jest zagrożony powodzią.

Zaletą terenu gminy są również zasoby surowców, które są eksploatowane przez lokalne kopalnie. Dzięki temu rozwija się w gminie przemysł wydobywczy, co z kolei zapewnia wiele miejsc pracy dla mieszkańców.

Słabe strony

Do słabych stron gminy Tułowice można zaliczyć słabe jakościowo gleby, które nie sprzyjają rozwojowi rolnictwa, w tym uzyskiwaniu wysokich plonów. Oprócz złych warunków glebowych niekorzystnie przedstawiają się również możliwości wykorzystywania w gminie energii odnawialnej. Aspekt ten wymusza korzystanie z tradycyjnej, uciążliwej dla środowiska naturalnego energii.

Szanse

Szansą na rozwój gminy Tułowice w zakresie środowiska naturalnego jest realizacja planów utworzenia obszarów chronionych. Pozwoli to na ochronę różnorodności środowiska oraz podniesie rangę terenów gminnych, co z kolei będzie sprzyjać rozwojowi turystyki. Samo tworzenie obszarów chronionych nie jest wystarczające. Należy również podejmować inicjatywy proekologiczne mające na celu uświadomienie ludności (dzieciom i dorosłym) jak ważnym aspektem jest dbanie o środowisko naturalne.

Zagrożenia

Zagrożeniem dla środowiska naturalnego mogą być klęski żywiołowe - głównie pożary. Ze względu na dużą lesistość mogą one spowodować wysokie straty drzewostanu, a także zachwiać równowagę ekosystemów. Negatywny wpływ na środowisko może mieć również degradacja środowiska oraz brak działań (inicjatyw proekologicznych) jej zapobiegających, wycinka lasów i wyczerpanie złóż surowców (stwarzające konieczność rekultywacji terenów zdegradowanych).

ANALIZA SWOT-DEMOGRAFIA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">Niewielka gęstość zaludnieniaWzrastająca liczba mieszkańcówWysoki przyrost naturalny	<ul style="list-style-type: none">Ujemne saldo migracjiNiekorzystna struktura wiekowa
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">Polityka prorodzinna na szczeblu gminnym i krajowymPromocja gminy TułowicePoprawa jakości życiaPoprawa sytuacji na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none">Emigracja ludnościSpadek przyrostu naturalnegoBrak odpowiedniej polityki prorodzinnej PaństwaBrak odpowiedniej polityki w zakresie stosunku pracyKryzys gospodarczyPogarszająca się jakość życia ludności

Mocne strony

Korzystną cechą demografii w gminie Tułowice jest dodatni, wzrastający przyrost naturalny, który może świadczyć o wysokiej jakości życia ludności oraz niewielka gęstość zaludnienia mogąca stanowić zachętę dla potencjalnych mieszkańców gminy. Pozytywnym aspektem jest również wzrastająca liczba ludności, co przyczyniać się może do rozwoju gospodarczego i społecznego gminy Tułowice.

Słabe strony

Ludność gminy cechuje dobra struktura wiekowa. W miarę rozwoju tego zjawiska może dojść do starzenia się społeczeństwa, co pociągnie za sobą duże konsekwencje (wzrośnie zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i opiekuńcze, spadnie zapotrzebowanie na nauczycieli, zmniejszy się liczba ludności i spowolni się rozwój gminy). Negatywnym zjawiskiem w gminie jest ujemne saldo migracji. Ludność migruje przede wszystkim w celach zarobkowych i edukacyjnych. Może to spowodować spadek liczby ludności oraz osłabienie możliwości rozwojowych gminy Tułowice.

Szanse

W celu zapobiegania skutkom starzenia się społeczeństwa konieczne jest podejmowanie odpowiednich działań i prowadzenie odpowiedniej polityki prorodzinnej zarówno na szczeblu lokalnym, jak i krajowym. Wpłynie to na warunki oraz jakość życia ludności, a w konsekwencji przyczyni się do wzrostu prokreacji. Wpływ na strukturę wiekową ma również napływ ludności. Sprzyjać temu będzie poprawa jakości życia mieszkańców, sytuacji na rynku pracy oraz promocja gminy jako dogodnego miejsca zamieszkania.

Zagrożenia

Pogorszenie sytuacji demograficznej gminy Tułowice może nastąpić w wyniku emigracji ludności, spadku przyrostu naturalnego, braku odpowiedniej polityki prorodzinnej, pogorszenia się jakości życia ludności gminnej oraz kryzysu gospodarczego.

ANALIZA SWOT - INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Dobre wyposażenie placówek edukacyjnych• Wysoka jakość kształcenia• Niewielka odległość od Opoli oraz dobry dojazd do Wrocławia, Katowic i Krakowa• Działalność bibliotek oraz TOK• Infrastruktura sportowa• Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego• Działalność OSP, LGD	<ul style="list-style-type: none">• Słaba baza przychodni• Rosnąca liczba rodzin korzystających z Pomocy Społecznej• Słabo rozwinięta działalność organizacji pozarządowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Nowe formy działalności TOK• Aktywizacja ludności gminnej• Pozyskanie środków pieniężnych na działalność kulturalną i edukacyjną• Aktywna działalność Urzędu Gminy	<ul style="list-style-type: none">• Spadek liczby urodzeń• Emigracja ludności• Brak środków pieniężnych na świadczenie Pomocy Społecznej• Ubożenie społeczeństwa• Brak środków pieniężnych na remonty i modernizację jednostek organizacyjnych gminy

Mocne strony

Placówki edukacyjne na terenie gminy Tułowice są dobrze wyposażone, a jakość kształcenia uczniów jest wysoka. Dzięki temu absolwenci mogą kontynuować dalszą naukę bez problemów wynikających z różnic poziomów nauczania. Mieszkańcy gminy mają również ułatwiony dostęp do studiów wyższych. Sprzyja temu położenie w niewielkiej odległości od Opoli oraz dobry dojazd do Wrocławia, Katowic i Krakowa, czyli miast oferujących szereg uczelni wyższych.

Mieszkańcy gminy są aktywni dzięki działalności Tułowickiego Ośrodka Kultury, bibliotek oraz infrastruktury sportowej, z której mogą korzystać. Należy również podkreślić wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, gdyż gmina Tułowice należy do najbardziej bezpiecznych gmin w powiecie opolskim. Ważnym aspektem jest funkcjonowanie Ochotniczych Straży Pożarnych, które zapewniają ochronę przeciwpożarową, szczególnie istotną ze względu na dużą powierzchnię lasów. W gminie funkcjonują również Lokalne Grupy Działania, wspierające rozwój gminy Tułowice.

Słabe strony

Słabą stroną gminy Tułowice jest działalność tylko jednego publicznego ośrodka zdrowia. Przy rosnącej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym oraz przy 6 sołectwach jest to zdecydowanie za mało. Problemem jest również rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej, co świadczyć może o pogarszającej się sytuacji bytowej mieszkańców gminy.

Działalność organizacji pozarządowych na terenie gminy jest słabo rozwinięta, przez co nie są wykorzystywane możliwości, jakie mogą płynąć z ich funkcjonowania.

Szanse

W celu wykorzystania potencjału społecznego gminy Tułowice należałoby wprowadzić nowe formy działalności kulturalnej, które wpłyną na zainteresowanie oraz aktywizację mieszkańców. W tym celu warto pozyskać środki z zewnętrznych źródeł finansowania.

Ważna jest również dalsza aktywna działalność Urzędu Gminy umożliwiająca korzystanie z różnorodnych form wsparcia dla samorządów i programów unijnych, które znacznie wpłyną na rozwój gminy.

Zagrożenia

Zagrożeniem dla infrastruktury społecznej jest spadek liczby urodzeń mogący powodować konieczność likwidacji etatów nauczycieli lub zamykanie szkół. Negatywnym zjawiskiem będzie również ujemne saldo migracji, przez co zmniejszy się liczba ludności, nastąpi ubożenie intelektualne oraz spadek aktywności społeczeństwa.

ANALIZA SWOT - SYTUACJA GOSPODARCZA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Rozwój branży ceramicznej i drzewnej• Kapitał zagraniczny• Punkt konsultacyjny• Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice Podstrefa Tułowice• Śląski Klaster Drzewny• Ścieżki pieszo-rowerowe• Duża lesistość• Zabytki	<ul style="list-style-type: none">• Bezrobocie• Mała jeszcze ilość podmiotów gospodarczych• Słaba jakość gleb• Rozdrobnienie gospodarstw rolnych• Słaba baza noclegowa i gastronomiczna
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Rozwój agroturystyki• Promocja gminy i terenów inwestycyjnych• Rozwój istniejącego przemysłu w gminie• Programy wspierające przedsiębiorczość• Rozbudowa bazy noclegowej i gastronomicznej	<ul style="list-style-type: none">• Brak ofert pracy dla absolwentów i ich ucieczka poza gminę• Kryzys gospodarczy• Brak wykwalifikowanej siły roboczej

Mocne strony

Gmina Tułowice posiada dobre warunki do rozwoju działalności gospodarczej. Sprzyja temu istniejąca Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice Podstrefa Tułowice, na której inwestorzy mogą ulokować swoje firmy oraz Śląski Klaster Drzewny. Nie bez znaczenia jest również działalność punktu konsultacyjnego dla małych i średnich przedsiębiorstw, który wspiera inwestorów w prowadzeniu działalności. W gminie Tułowice prężnie rozwija się branża ceramiczna i drzewna. Na jej terenie zlokalizowane są również przedsiębiorstwa z zagranicznym kapitałem.

Ze względu na uwarunkowania terenu gminy, posiada ona predyspozycje do rozwoju turystyki czynnej i zdrowotnej. Przyczyniają się do tego lasy o walorach estetycznych i zdrowotnych, ciekawe zabytki oraz liczne ścieżki pieszo-rowerowe.

Słabe strony

Tereny gminne nie posiadają korzystnych warunków do uprawy roli. Wiąże się to ze słabą jakością gleb, która może obniżyć wielkość plonów. Wydajności rolnictwa nie sprzyja również rozdrobnienie agrarne.

Rozwojowi turystyki na terenie gminy Tułowice nie sprzyja słaba baza noclegowa i gastronomiczna. Czynniki te, będące często kryterium wyboru miejsca wypoczynku, mogą zniechęcać potencjalnych turystów do odwiedzenia gminy.

Szanse

Szansą na rozwój jest podjęcie szeregu działań mających na celu wspieranie przedsiębiorczości w gminie, promocję terenów inwestycyjnych i rozwój istniejących zakładów. Spowoduje to ożywienie gospodarcze. Sprzyjać temu będzie również rozwój agroturystyki oraz rozbudowa bazy noclegowej i gastronomicznej, gdzie mieszkańcy znajdą pracę, a turyści będą mogli wypocząć z inicjatywy podmiotów prywatnych.

Zagrożenia

Zagrożeniem dla sytuacji gospodarczej gminy jest brak promocji terenów inwestycyjnych, jak i samej gminy oraz brak ofert pracy, w szczególności dla absolwentów, a co za tym idzie migracja wykształconych osób do większych miast lub za granicę. Wyjazd młodych, wykwalifikowanych osób spowoduje osłabienie kapitału ludzkiego gminy, jak również osłabienie siły roboczej.

Wpływ na rozwój będzie miała również degradacja środowiska naturalnego, która spowoduje osłabienie walorów przyrodniczych gminy oraz zniechęci potencjalnych turystów do odwiedzenia gminy.

ANALIZA SWOT - INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Położenie przy autostradzie A4• Ścieżki rowerowe• Linie kolejowe• Wysoki stopień zwodociągowania i skanalizowania• Zasoby wody użytkowej	<ul style="list-style-type: none">• Mały zasób mieszkań komunalnych• Zły stan lokali komunalnych• Mały stopień korzystania z sieci gazowej• Utrudniony zasięg GSM
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Remont i rozbudowa bazy lokali komunalnych• Rozbudowa sieci gazowej• Pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none">• Brak środków pieniężnych na podjęcie inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej• Kryzys gospodarczy

Mocne strony

Mocną stroną gminy Tułowice jest dobre położenie – sieć dróg (wraz z autostradą A4) oraz linie kolejowe sprawiają, że obszar gminy jest atrakcyjny inwestycyjnie, jak również sprzyja podejmowaniu przez mieszkańców pracy w oddalonych ośrodkach miejskich.

Obszar gminy Tułowice jest przyjazny turystom pieszym i rowerowym. W celu ułatwienia zwiedzania stworzono trasy turystyczne, do których wydany został przez Urząd Gminy informator – przewodnik.

Pozytywną cechą gminy jest wysoki poziom zwodociągowania i skanalizowania gminy. Wpływa to na jakość życia mieszkańców oraz stan środowiska naturalnego. Ważnym aspektem jest także posiadanie przez gminę zasobów wody użytkowej zaspokajającej potrzeby mieszkańców.

Słabe strony

Gmina Tułowice dysponuje stosunkowo małą ilością mieszkań komunalnych, o średnim stanie technicznym, które nie zaspokajają bieżących potrzeb.

Szanse

W celu poprawy stanu infrastruktury technicznej należy przeprowadzić remont oraz rozbudować bazę mieszkań komunalnych, a także rozbudować sieć gazową. Elementy te wpłyną pozytywnie na jakość życia w gminie. Do ich realizacji warto pozyskać środki finansowe z zewnętrznych źródeł finansowania.

Zagrożenia

Rozwój gminy w zakresie infrastruktury technicznej może zostać zachwiany z powodu braku środków pieniężnych (np. z powodu kryzysu gospodarczego) na podjęcie koniecznych inwestycji.

ANALIZA SWOT - POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Współpraca z gminami zagranicznymi	<ul style="list-style-type: none">• Brak partnerstwa z jednostkami krajowymi oraz sektorem prywatnym
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Rozszerzenie partnerstwa o jednostki z kraju i z za granicy• Poszerzenie współpracy z partnerskimi gminami	<ul style="list-style-type: none">• Bariera kulturowa i językowa

Mocne strony

Gmina Tułowice współpracuje z czterema zagranicznymi gminami. Stwarza to ogromne możliwości rozwoju i promocji gminy.

Słabe strony

Negatywnym zjawiskiem w zakresie powiązań może być brak partnerstwa z jednostkami terytorialnymi w Polsce. Może to wpływać na ograniczenie możliwości realizacji wspólnych projektów, inwestycji oraz rozwoju gminy.

Szanse

Ważnym aspektem rozwoju jednostki samorządu terytorialnego, jakim jest gmina, jest współpraca z jednostkami samorządowymi oraz sektorem prywatnym z kraju i z za granicy. W związku z tym współpraca gminy Tułowice powinna zostać poszerzona o nowe jednostki (samorządowe/prywatne) oraz o różne zakresy współpracy (kultura, edukacja, sport, bezpieczeństwo itp.).

Zagrożenia

Rozwojowi współpracy międzynarodowej może zaszkodzić bariera kulturowa i językowa. Może to znacznie utrudnić komunikację między jednostkami i zburzyć pozytywne relacje.

ZAŁĄCZNIK NR 3. SPRAWOZDANIE Z PRZEBIEGU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH BUDOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY TUŁOWICE NA LATA 2014-2020

WSTĘP

W celu zagwarantowania szerokiego udziału społeczeństwa w procesie budowania Strategii Rozwoju Gminy Tułowice, zorganizowano konsultacje społeczne w formie spotkania - warsztatu. Spotkanie umożliwiło wskazanym interesariuszom Gminy Tułowice przedstawienie uwag, opinii i propozycji zapisów do dokumentu strategicznego na lata 2014-2020. Niewątpliwie takie podejście jest istotne z punktu widzenia budowania pozytywnego wizerunku, transparentności oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Celem niniejszego sprawozdania jest udokumentowanie procesu konsultacji społecznych oraz przedstawienie zgłoszonych sugestii, opinii, uwag osób w nich uczestniczących.

BADANIE ANKIETOWE

Spotkanie w ramach konsultacji społecznych poprzedziło badanie ankietowe zrealizowane w marcu 2014 r., w ramach którego przygotowano 3 rodzaje ankiet:

- dla mieszkańca gminy Tułowice,
- dla przedsiębiorcy działającego na terenie gminy Tułowice,
- dla organizacji pozarządowej z terenu gminy Tułowice.

Kwestionariusze były dystrybuowane wieloma kanałami komunikacyjnymi, w tym poprzez:

- Urząd Gminy w Tułowicach - ankietę udostępnioną mieszkańcom w formie papierowej na terenie urzędu,
- jednostki organizacyjne Gminy Tułowice - ankietę udostępnioną mieszkańcom w formie papierowej na terenie szkoły, biblioteki,
- stronę internetową Gminy Tułowice www.tulowice.pl - ankietę udostępnioną w formie elektronicznej od 14.02.2014 do 22.03.2014 r.

Do ostatecznej analizy statystycznej zakwalifikowano wszystkie przesłane drogą elektroniczną, jak i w wersji papierowej ankiety. Łącznie zebrano **264 wypełnionych kwestionariuszy**, z czego w wersji papierowej: 243 ankiety dla mieszkańca, 5 ankiet dla przedsiębiorstw; a także w wersji elektronicznej: 9 ankiet dla mieszkańca, 2 dla organizacji pozarządowej, 4 dla przedsiębiorstw.

Wyniki badania ankietowego były elementem programu konsultacji społecznych. Raport z badania stanowi załącznik do niniejszego sprawozdania.

PRZEBIEG KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Spotkanie odbyło się 8 kwietnia 2014 r. w godzinach 13.00-16.00 w sali widowiskowej Tułowickiego Ośrodka Kultury przy ul. K. Świerczewskiego 6 w Tułowicach. Spotkanie miało charakter zamknięty. Adresatami konsultacji były następujące grupy interesariuszy:

- Wójt i Rada Gminy Tułowice,
- urzędnicy, przedstawiciele administracji i jednostek gminnych - pracujących w poszczególnych obszarach: infrastruktury drogowej, ochrony zdrowia, edukacji, rynku pracy,
- organizacje pozarządowe,
- przedsiębiorcy,
- instytucje otoczenia biznesu,
- inne organizacje, osoby zainteresowane uczestnictwem w procesie budowy strategii rozwoju.

W spotkaniu uczestniczyła grupa 20-25 osób – głównie przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, radni gminy Tułowice, sołtysi, pracownicy Urzędu Gminy na czele z Wójtem Tułowic.

Spotkanie odbyło się według następującego porządku:

1. Omówienie wyników badań ankietowych;
2. Warsztaty:
 - próba sformułowania wizji regionu,
 - identyfikacja celów i kierunków rozwoju w podziale na kluczowe obszary problematyczne,
 - weryfikacja kluczowych inwestycji w okresie 2014-2020;
3. Podsumowanie wszystkich wypracowanych podczas spotkań warsztatowych założeń.

PRZEBIEG WARSZTATÓW PODCZAS KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Zadania, które zostały zrealizowane podczas warsztatów to:

- I. wyznaczenie wizji rozwoju gminy Tułowice – indywidualna praca oraz omówienie wyników;
- II. wyznaczenie celów strategicznych oraz operacyjnych dla rozwoju gminy Tułowice – drzewo celów – praca w grupach oraz omówienie rezultatów;
- III. wyznaczenie zadań priorytetowych do realizacji w okresie 2014-2020 – lista 10 zadań opracowana wspólnie z grupą.

WIZJA ROZWOJU GMINY TUŁOWICE

Uczestnicy spotkania indywidualnie próbowali stworzyć wizję rozwoju gminy Tułowice. W tym celu zapisywali jedno zdanie, które prezentuje cechy rozwoju gminy za 7-10 lat.

Wypracowano takie propozycje jak:

- Pomoc w rozwoju turystyki i stworzeniu bazy hotelowej,
- rozwój strefy ekonomicznej,
- edukacja najmłodszych dzieci poprzez budowę przedszkola,
- próba podjęcia działań zapobiegających migracji młodych ludzi,
- polepszenie poziomu opieki zdrowotnej i dostępności służby zdrowia (wizyty domowe),
- rozwój transportu i komunikacji zbiorowej a także infrastruktury (np. parkingi),
- podjęcie działań wspierających promowanie kultury na terenie gminy Tułowice (np. powstanie Centrum Historii Ceramiki),
- gmina turystyczna – z nowymi miejscami pracy w turystyce,
- budowa infrastruktury sportowej,
- mieszkalnictwo wielorodzinne,
- gmina wspierająca osoby starsze i czas wolny seniorów,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- budowa ścieżek rowerowych,
- rekreacja z wykorzystaniem środowiska naturalnego,
- edukacja i organizacja zajęć pozalekcyjnych wyrównujących szanse na naukę wszystkich dzieci.

Wobec powyższego oraz mając na względzie dobro wspólnoty lokalnej Gminy Tułowice zaproponowano dwa sformułowania WIZJI GMINY TUŁOWICE:

Integracja kulturowa i pokoleniowa poprzez rozwój działalności gospodarczej w tym małej przedsiębiorczości rodzinnej i mieszkalnictwa.

Równoległy rozwój tradycji ceramicznych z funkcją kulturalną i turystyczną jako podstawa rozwoju społeczno-gospodarczego Tułowic.

CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE ZADANIA DO REALIZACJI

Uczestnicy spotkania mieli za zadanie wyznaczenie celów strategicznych i operacyjnych dla rozwoju gminy Tułowice. W tym celu zostali podzieleni na grupy, które miały za zadanie opracować drzewa celów, wychodząc od założenia celu strategicznego, przechodząc stopniowo do celów operacyjnych. Wśród uczestników konsultacji społecznych wyodrębniono pięć grup roboczych, które analizowały pod względem celów jeden wskazany obszar. Wskazane obszary poddane pod dyskusję to:

1. kultura,
2. edukacja,
3. infrastruktura,
4. rynek pracy,
5. służba zdrowia.

Czas przeznaczony na realizację zadania to 15 minut. Po zakończeniu pracy, przedstawiciel danej grupy roboczej prezentował wszystkim zebranym wypracowane cele w ramach danego obszaru. Po zaprezentowaniu swoich pomysłów, pozostali uczestnicy konsultacji społecznych mogli uzupełnić listę celów, zgłaszając pomysły na forum. Poniżej przedstawiono rezultaty pracy zespołowej.

GRUPA 1

Cel strategiczny: **ROZWÓJ KULTURY**

Cele operacyjne i zadania:

1. Wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej i patriotyzmu poprzez stworzenie Centrum Historii Ceramiki w Tułowicach:
 - budowa interaktywnego muzeum z bogatymi zbiorami ceramiki, projekcja filmów i wystawa zdjęć ceramiki, ekspozycja wzorcowni Fabryki Porcelitu Stołowego oraz prywatnych zbiorów R. Schlegelmicha,
 - organizacja warsztatów ceramicznych,
 - budowa sali audiowizualnej wykorzystywanej na cele kulturalne.
2. Poprawa jakości infrastruktury kulturalnej poprzez remont sali widowiskowej Tułowickiego Ośrodka Kultury z uwzględnieniem bazy noclegowej na strychu.
3. Organizacja imprez kulturalnych, integracja mieszkańców.
4. Reaktywacja koła gospodarstw wiejskich.

GRUPA 2

Cel strategiczny: **PODNIESIENIE JAKOŚCI EDUKACJI**

Cele operacyjne i zadania:

1. Zapewnienie wszystkim dzieciom miejsc w przedszkolu.
2. Wspieranie instytucji dziennego opiekuna.
3. Podniesienie jakości kompetencji kluczowych:
 - wzmocnienie potrzeby efektywnego uczenia się,
 - dbanie o rozwój różnych form zajęć pozalekcyjnych zgodnie z potrzebami uczniów,
 - promowanie w środowisku uczniów zdolnych,
 - efektywne uczenie się języków obcych,
 - udział w projektach edukacyjnych.
4. Elastyczność kadry pedagogicznej - podnoszenie kwalifikacji.

GRUPA 3

Cel strategiczny: MODERNIZACJA I BUDOWA INFRASTRUKTURY ISTNIEJĄCEJ

Cele operacyjne i zadania:

1. Pomoc w gazyfikacji reszty ulic w Tułowicach oraz sołectwach.
2. Uzbrojenie w sieć wodno-kanalizacyjną kolejnych terenów pod zabudowę.
3. Modernizacja i budowa powierzchni ulic w gminie Tułowice.
4. Budowa chodników.
5. Budowa ścieżek rowerowych pomiędzy sołectwami.
6. Opracowanie wniosków o dofinansowanie w wyżej wymienionych zakresach rzeczowych.
7. Budowa mieszkań wielorodzinnych.
8. Budowa parkingów.

GRUPA 4

Cel strategiczny: POPRAWA RYNKU PRACY

Cele operacyjne i zadania:

1. Wprowadzenie ulg podatkowych.
2. Utworzenie świetlicy dla seniorów.

GRUPA 5

Cel strategiczny: POLEPSZENIE JAKOŚCI SŁUŻBY ZDROWIA

Cele operacyjne i zadania:

1. Zapewnienie opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy na poziomie zabezpieczającym podstawowe potrzeby.
2. Oferta dodatkowych usług profilaktycznych dofinansowanych przez Gminę – Gmina dofinansowuje Caritas.

ZADANIA DO REALIZACJI

Uczestnicy spotkania zostali poproszeni o zastanowienie się nad zadaniami, inwestycjami do realizacji na lata 2014-2020. Pomocne przy pracy nad zadaniami do realizacji były drzewa celów, wypracowane w ramach poprzedniego zadania. Pracując wspólnie, prowadząc żywą dyskusję uczestnicy konsultacji społecznych opracowali listę priorytetowych inwestycji do realizacji:

1. Utworzenie na terenie gminy Centrum Historii Ceramiki.
2. Utworzenie Klubu Seniora z pobytem dziennym.
3. Modernizacja parkingu przy domu pogrzebowym.
4. Budowa mieszkań wielorodzinnych.
5. Remont dróg gminnych.
6. Modernizacja remiz strażackich.
7. Budowa Centrum Rekreacji i Sportu przy ul. Sportowej.
8. Pomoc w gazyfikacji sołectw.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzone konsultacje społeczne miały na celu otwarcie dyskusji nt. celów i kierunków rozwoju gminy Tułowice, wytyczenie wizji, a także zaproponowanie konkretnych zadań do realizacji w okresie 2014-2020. Proces ten nie jest zamknięty. W dalszej części prac nad budową Strategii Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020 zainteresowane podmioty będą miały możliwość wypowiedzenia się w niniejszej sprawie, zgłaszania uwag, opinii poprzez elektroniczny formularz uwag.

ZAŁĄCZNIK NR 4. RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH

1. WSTĘP

Badanie ankietowe zostało zrealizowane na zlecenie Wójta Gminy Tułowice w ramach opracowywanej Strategii Rozwoju Gminy Tułowice. Objęto nim reprezentatywną grupę mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, pochodzących z obszaru gminy.

Raport powstał w oparciu o dane z niniejszego badania ankietowego przeprowadzonego na terenie gminy Tułowice w lutym i marcu 2014 r., na potrzeby którego przygotowano 3 rodzaje ankiet:

- dla mieszkańców gminy Tułowice,
- dla przedsiębiorstw posiadających siedzibę lub działających na obszarze gminy Tułowice,
- dla organizacji pozarządowych posiadających siedzibę lub działających na obszarze gminy Tułowice.

W tak sformułowanym kształcie badania ankietowego przyjęto możliwość wypełnienia więcej niż jednej ankiety. Dla przykładu, jeśli mieszkaniec jest równocześnie właścicielem firmy oraz członkiem stowarzyszenia, to miał możliwość wypełnienia trzech ankiet. Przyjęto, że inna jest percepcja mieszkańca, przedsiębiorcy oraz organizacji pozarządowej, gdyż podmioty te mają inne problemy, cele, zakres działań, potrzeby, oczekiwania, a także relacje z samorządem terytorialnym.

Układ przedstawionych wyników stanowi odzwierciedlenie zrealizowanych ankiet. Opracowanie składa się z uwag metodologicznych, charakterystyki badanej populacji oraz tabel zawierających wyniki udzielonych odpowiedzi na pytania zawarte w arkuszach formularzy.

1.1. CEL I METODA BADAŃ

Realizacja niniejszego projektu badawczego stanowi integralną część prac nad Strategią Rozwoju Gminy Tułowice na lata 2014-2020. Zgodnie z założeniem, dokument ten ma nakreślać najważniejsze cele, do których dążyć będzie gmina Tułowice w perspektywie 2014-2020¹.

Kształt kwestionariuszy użytych do badania ankietowego i problematyka zawarta w poszczególnych formularzach wychodzi naprzeciw problemom istotnym z punktu rozwoju gminy Tułowice.

Celem ankiety skierowanej dla mieszkańca było przede wszystkim zbadanie poziomu jakości życia w gminie Tułowice. A zatem w szczególności istotne było zebranie informacji o problemach, potrzebach i jakości życia w gminie. Było to badanie ukierunkowane na zgromadzenie danych o subiektywnych odczuciach mieszkańców – z założeniem, że nie chodzi o poznanie indywidualnych potrzeb, lecz o opinie społeczeństwa gminy Tułowice w ogóle. Respondenci odpowiadali m.in. na pytania dotyczące oceny realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy – w podziale na kategorie: edukacja, bezpieczeństwo, rekreacja, kultura. Odpowiadający ponadto mogli wskazać, który obszar rozwoju powinien stanowić ich zdaniem priorytet działań Gminy w latach 2014-2020.

Ankieta dedykowana przedsiębiorcom była narzędziem badawczym do zobrazowania oceny prowadzenia działalności gospodarczej pozarolniczej / rolniczej oraz możliwości jej rozwoju na obszarze gminy Tułowice.

Kwestionariusz przeznaczony dla organizacji pozarządowych miał na celu przedstawienie problematyki dotyczącej prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, zebranie informacji o ich sytuacji, możliwościach rozwoju, a także o współpracy z administracją publiczną w gminie Tułowice.

Należy przy tym zaznaczyć, że kategorie wyżej wskazanych ankiet nie dotyczyły tylko zadań realizowanych przez samorząd terytorialny na poziomie gminy, ale także poruszały kwestie, za które odpowiedzialność spoczywa na

¹ Termin 'gmina' rozumiany jest w niniejszym Raporcie jako obszar terytorialny. Nie należy go mylić z organem administracji publicznej jakim jest Burmistrz oraz Urzędem Gminy, który jest jednostką pomocniczą dla Burmistrza. Z wyjątkiem pytania w ankiecie dla mieszkańca, w którym Gmina rozumiana jest jako organ administracji publicznej o przypisanych kompetencjach i obowiązkach, pozostałe terminy odnoszą się do gminy w kontekście geograficznym, wspólnoty celów.

poziomie powiatu czy innych jednostek centralnych realizujących zadania kluczowe dla mieszkańców. Dla przykładu, zadano pytania o edukację na poziomie zarówno podstawowym, gimnazjalnym jak i ponadgimnazjalnym, mimo że ten ostatni leży w gestii odpowiedzialności Powiatu. Takie podejście związane jest z podstawowym założeniem badania, którego celem było kompleksowe spojrzenie na ogół życia mieszkańców – obywateli w danym regionie zawężonym jego granicami administracyjnymi, a nie ocena stopnia wywiązywania się Gminy z przypisanych jej zadań własnych.

Każda osoba wypełniająca ankietę – niezależnie od tego czy był to mieszkaniec, przedstawiciel przedsiębiorstwa czy organizacji pozarządowej – mogła zaproponować zadanie w swoim odczuciu priorytetowe do realizacji na obszarze objętym badaniem. W owym otwartym pytaniu proszono respondenta o podanie tematu zadania wraz z krótkim jego opisem oraz wskazaniem miejsca jego realizacji. Celem pytania była możliwość szerszego zaangażowania mieszkańców gminy Tułowice w proces uspołeczniania i wspólnego budowania jej strategii rozwoju. Miało ono również na celu zweryfikowanie potrzeb oraz oczekiwań respondentów w zakresie przyszłości gminy, a także nakreślenie ważnych kierunków rozwojowych z poziomu operacyjnego.

Kwestionariusze do przeprowadzenia badania ankietowego w formie cyfrowej zostały przygotowane zarówno jako pliki w formacie *.doc czy *.pdf, jak i w wersji elektronicznego formularza, udostępnionego na portalu www.ebadania.pl. Dokumenty w formacie *.doc miały utworzone i włączone makra, celem ułatwienia i zautomatyzowania wyboru preferowanej przez respondenta odpowiedzi.

Kwestionariusze były dystrybuowane wieloma kanałami komunikacyjnymi, w tym m.in. poprzez Urząd Gminy w Tułowicach oraz jednostki organizacyjne Gminy. Informacja o przeprowadzaniu ankiety została rozpowszechniona przez pracowników urzędu.

Do ostatecznej analizy statystycznej zakwalifikowano wszystkie przesłane drogą elektroniczną, jak i w wersji papierowej ankiety. Łącznie zebrano **264 wypełnionych kwestionariuszy**, z czego w wersji papierowej: 243 ankiety dla mieszkańca, 5 ankiet dla przedsiębiorstw; a także w wersji elektronicznej: 9 ankiet dla mieszkańca, 2 dla organizacji pozarządowej, 4 dla przedsiębiorstw.

Wszystkie ankiety, tj. dla mieszkańca, przedsiębiorstwa, organizacji pozarządowej, przeznaczone były do samodzielnego wypełnienia. Struktura kwestionariuszy uwzględniała zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte. Przeważał typ pytania zamkniętego. W wybranych pytaniach o charakterze zamkniętym proponowano gotowe odpowiedzi. Pytania otwarte umożliwiały doszczegółowienie odpowiedzi. Ponadto pojawiły się również pytania z uwzględnieniem skali ocen w odpowiedzi.

Sposób pozyskiwania respondentów warunkował strukturę próby badawczej.

Wyłożenie ankiet w urzędach czy też zamieszczenie ich w internecie powodowało, że wypełniały je osoby raczej zainteresowane gminą Tułowice – bardziej aktywne i lepiej zorientowane w sprawach swojej miejscowości.

W części pytań odpowiedzi mogą nie sumować się do 100%. Spowodowane jest to występowaniem pytań, w których respondenci mogli nie udzielić odpowiedzi. W przedstawionych tabelach są również takie, w których wynik może przekroczyć wartość 100%. Spowodowane jest to możliwością udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi na pytanie.

Niniejsze opracowanie stanowi raport z przeprowadzonych badań. Przy jego opracowaniu kierowano się zasadą precyzyjnego przedstawienia wyników i unikania ich interpretacji. Dzięki temu potencjalnie zainteresowany tą problematyką czytelnik będzie miał możliwość dokonania samodzielnej analizy.

2. GMINA TUŁOWICE W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

W niniejszym rozdziale zaprezentowane zostaną dane ilościowe i jakościowe pozyskane w badaniu ankietowym. Pierwsza część dotyczy ankiet skierowanych do mieszkańców gminy Tułowice, druga koncentruje się na przedsiębiorstwach, a ostatnia na organizacjach pozarządowych funkcjonujących w granicach gminy.

2.1. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA MIESZKAŃCÓW

Ankieta dla mieszkańców zawierała 8 pytań oraz metryczkę. Autorzy ankiety sformułowali 6 pytań zamkniętych oraz 2 pytania otwarte.

Zakres badania ankietowego obejmował następujące obszary tematyczne:

1. Ocena potrzeby posiadania Strategii Rozwoju Gminy Tułowice.
2. Ogólna ocena życia w gminie.
3. Ocena sytuacji w gminie.
4. Ocena poczucia przynależności do gminy.
5. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy.
6. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie gminy w latach 2014-2020.
7. Propozycja zadania do realizacji na terenie gminy w okresie 2014-2020 z punktu widzenia respondenta.
8. Plany zmiany miejsca zamieszkania w okresie najbliższych 5-7 lat.
9. Metryczka - informacje o respondentach.

METRYCZKA - INFORMACJE O RESPONDENTACH

Istotne jest, aby scharakteryzować grupę docelową, która wzięła udział w badaniu ankietowym skierowanym do mieszkańców. W tej części ankiety należało odpowiedzieć na pytania o to, jaka jest struktura płci, wieku, wykształcenia oraz zatrudnienia respondentów.

Tabela 1. Struktura płci respondentów

PŁEĆ RESPONDENTÓW	LICZBA WYPEŁNIONYCH ANKIET
Kobieta	184
Mężczyzna	63
Brak danych	5
Razem	252

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość uczestników badania to kobiety. Stanowią one 73% ogółu badanych. Mężczyźni stanowią X badanych.

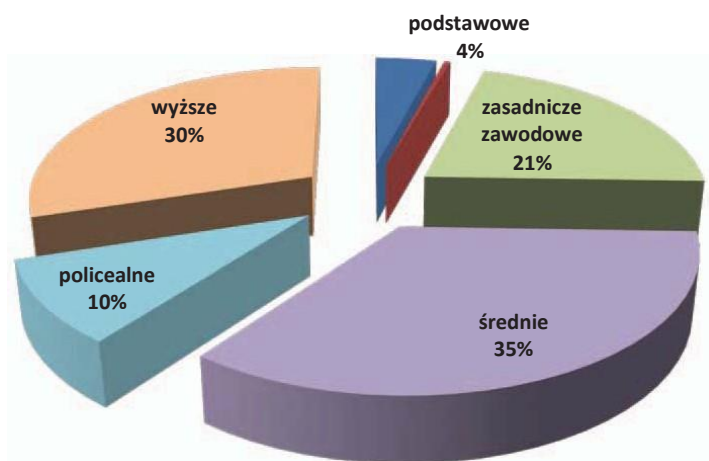
Tabela 2. Struktura wiekowa respondentów

WIEK	LICZBA WYPEŁNIONYCH ANKIET
15-20	1
21-30	31
31-40	126
41-50	52
51-60	31
Powyżej 60	5
Brak danych	6
Razem	252

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największa grupa ankietowanych to osoby w wieku 31-40 lat. Stanowią one dokładnie połowę wszystkich badanych. Drugą liczną grupę stanowią mieszkańcy w wieku 41-50 lat, tj. 21% ogółu. Osoby w przedziale wiekowym 21-30 oraz 51-60 mają udział w badaniu na poziomie 12%. Odsetek procentowy dwóch skrajnych grup wiekowych, tj.: powyżej 60 lat oraz między 15 a 20 rokiem życia jest najmniejszy i stanowi poniżej 10%. Jest to ważna informacja z perspektywy aktywizowania osób najmłodszych oraz najstarszych do zaangażowania w życie społeczne gminy. Należałoby się zastanowić przy okazji tej informacji m.in. nad poszukianiem innych kanałów informacyjnych dla tych grup wiekowych, a także nad diagnozą problemów w zakresie kapitału społecznego gminy. Tym bardziej, iż sytuację w tym zakresie w gminie Tułowice odzwierciedla badanie realizowane w skali ogólnopolskiej przez Instytut Spraw Publicznych dotyczące społeczeństwa obywatelskiego oraz kapitału społecznego w Polsce, które wskazuje, że udział osób w wieku 15-20 oraz powyżej 60 roku w miejscowościach poza aglomeracjami miejski ma tendencje do utrzymywania się na stosunkowo niskim poziomie².

Wykres 1. Struktura wykształcenia respondentów

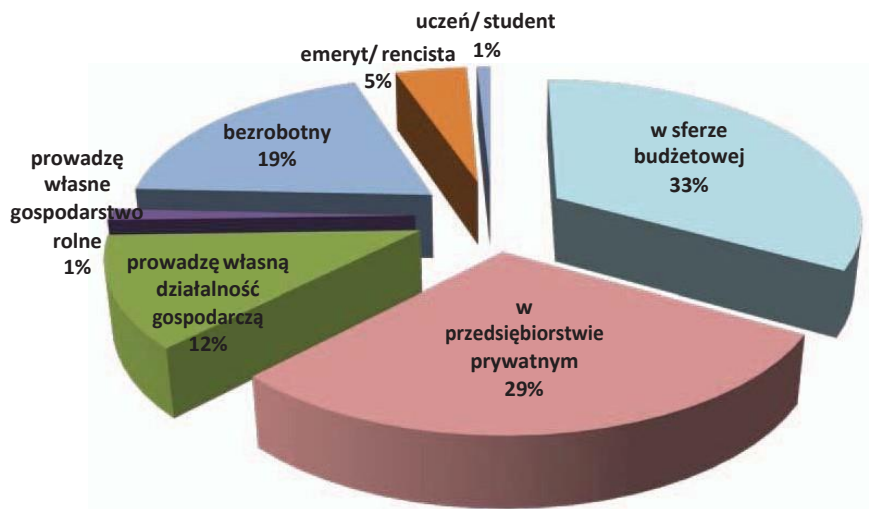
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największa grupa badanych to osoby z wykształceniem średnim – ponad 80 osób. Na drugim miejscu są osoby z wykształceniem wyższym (30% ogółu). Liczny udział mają także mieszkańcy z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Najmniej jest osób z wykształceniem podstawowym. Ankiety nie wypełniły osoby z wykształceniem gimnazjalnym. Jest to także skorelowane z niewielką reprezentacją osób młodych, w wieku 15-20 lat.

² Zob. szerzej: *Partycypacja publiczna w praktyce*, red. Anna Olech, Warszawa 2013; *Przepis na uczestnictwo. Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce*, red. Anna Olech, Warszawa 2013. Raporty dostępne są: <http://www.isp.org.pl/publikacje,25.html>

Wykres 2. Struktura zatrudnienia

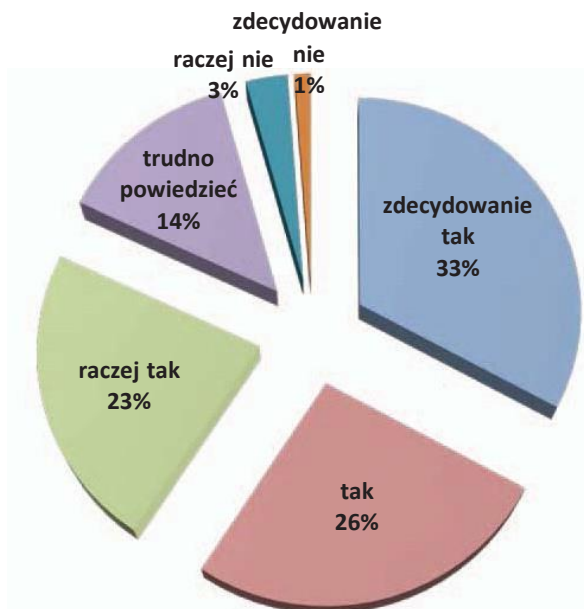
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największy udział w badaniu reprezentują osoby zatrudnione w sferze budżetowej. Stanowią oni 33% ogółu badanych. Na drugim miejscu są osoby pracujące w przedsiębiorstwach prywatnych. Znacząca jest także reprezentacja bezrobotnych, wynosząca 19%, a także osób prowadzących własną działalność gospodarczą - 12%. Poniżej 10% stanowią: emeryci / renciści, uczniowie / studenci, a także prowadzący własne gospodarstwa rolne.

OCENA POTRZEBY POSIADANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY TUŁOWICE

Uznano za zasadne zapytanie respondentów indywidualnie o subiektywne odczucie, czy uważają za potrzebne zbudowanie Strategii Rozwoju. Celem pytania było zaprezentowanie podejścia mieszkańców do tworzenia dokumentu strategicznego, a także pośrednio ich angażowania w wytyczanie kierunków rozwoju Gminy Tułowice.

Wykres 3. Ocena potrzeby posiadania Strategii Rozwoju

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

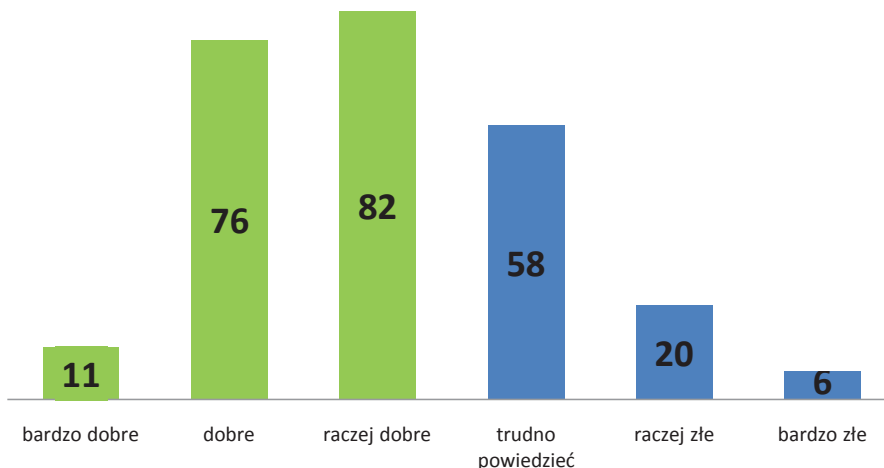
Ponad 80% osób uważa za potrzebne, aby zrealizować Strategie Rozwoju Gminy Tułowice. Negatywnie jest ustosunkowanych do budowania Strategii Rozwoju łącznie 4% badanych, z tym, że zdecydowane "nie" dla tego procesu deklarują 3 osoby. Trudno się określić 14% badanych mieszkańców, czy uważają za celowe tworzenie strategii.

OGÓLNA OCENA ŻYCIA W GMINIE TUŁOWICE

Celem pytania była próba zaprezentowania ogólnego poziomu zadowolenia z życia w gminie Tułowice. Ważne było tutaj zebranie indywidualnych opinii o gminie.

Wykres 4. Ogólna ocena życia w gminie Tułowice

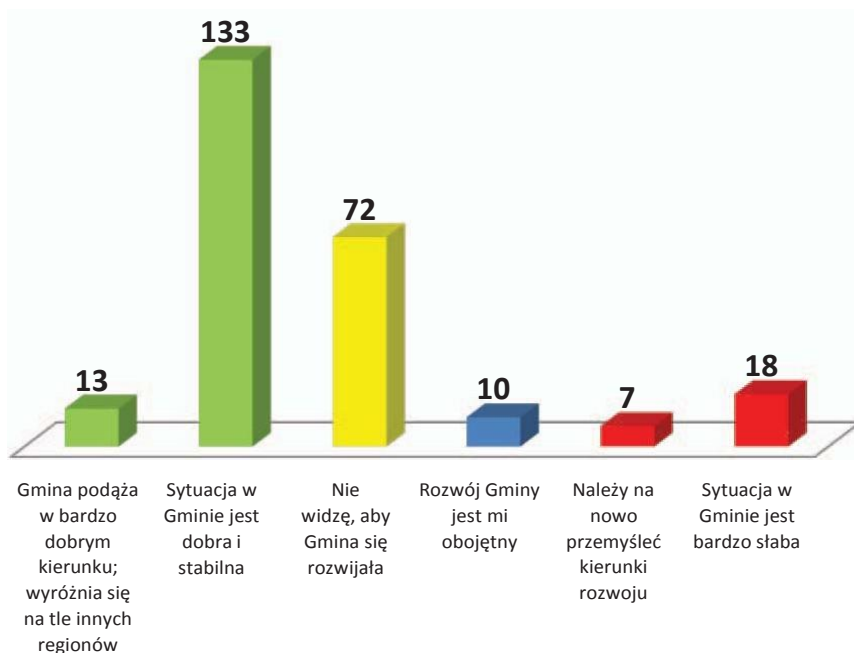

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Prawie 70% badanych jest zadowolonych z jakości życia na terenie gminy Tułowice. Największa liczba osób określiła swój poziom życia jako dobry. Najmniej osób deklaruje bardzo dobry poziom życia (11 osób) oraz bardzo zły (6 osób). Z kolei 23% nie potrafi określić do której grupy należy – czy osób zadowolonych czy niezadowolonych ze standardów życia na terenie gminy Tułowice.

OCENA SYTUACJI W GMINIE

Wykres 5. Ocena sytuacji w gminie Tułowice

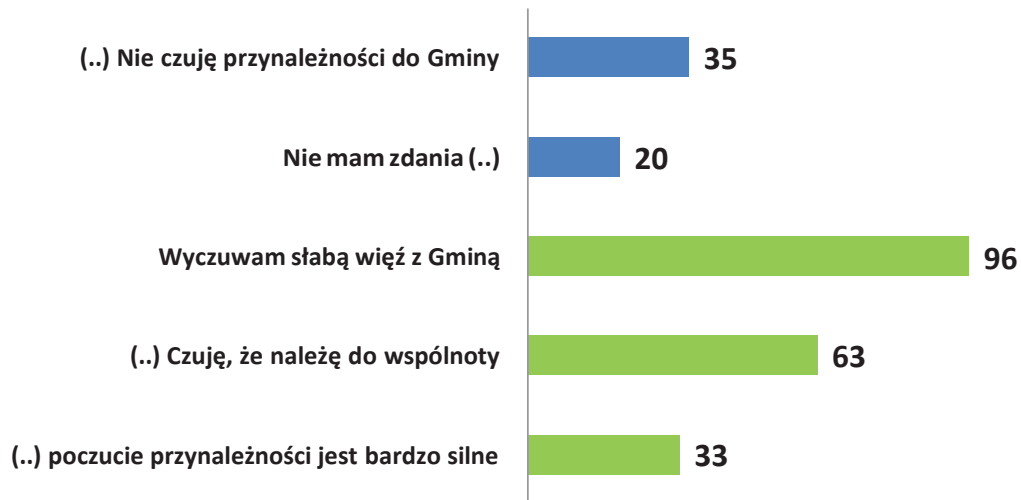
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największa grupa osób postrzega sytuację w gminie Tułowice jako dobrą i stabilną. Stanowią oni ponad 50% ogółu ankietowanych. Ponad X badanych nie dostrzega obszarów, które się rozwinęły w gminie; jest to obraz neutralny. Odsetek osób, które postrzegają negatywnie sytuację w gminie to łącznie 10% ankietowanych.

OCENA POCZUCIA PRZYNALEŻNOŚCI DO GMINY

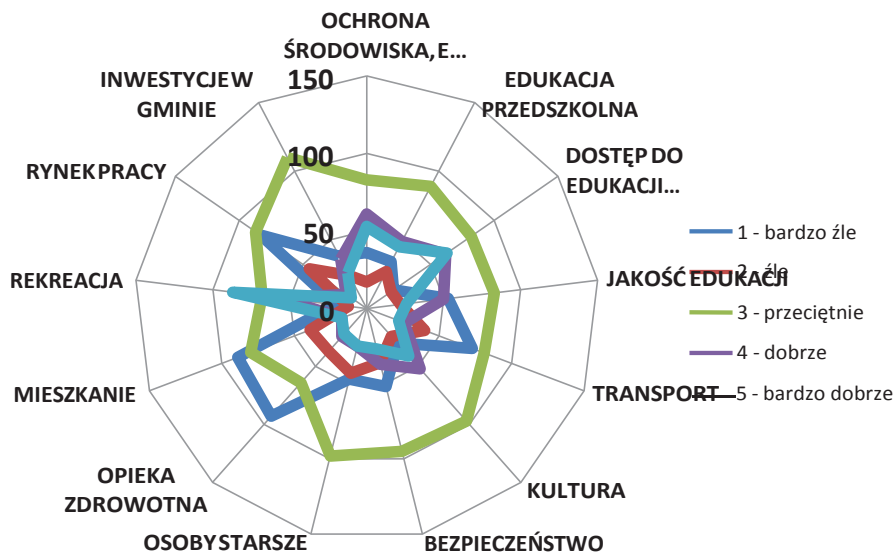
Wykres 6. Ocena poczucia przynależności do gminy Tułowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Spośród ogółu ankietowanych do poczucia przynależności do gminy Tułowice przyznaje się łącznie 76% respondentów. Największa grupa to mieszkańcy, którzy deklarują słabą więź. Stanowią oni 38% badanych. Osoby, które twierdzą, że nie czują żadnego poczucia przynależności do gminy to 14% respondentów.

Wykres 7. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy Tułowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres radarowy przedstawia ocenę zadań i inwestycji w podziale na poszczególne kategorie. Ustalona została skala od 1 do 5, gdzie 1 oznacza bardzo źle, a 5 - bardzo dobrze. Obszary zadań, które były oceniane w tym pytaniu to:

1. Ochrona środowiska, ekologia
2. Edukacja przedszkolna
3. Edukacja
4. Transport
5. Kultura
6. Bezpieczeństwo

7. Pomoc społeczna
8. Opieka zdrowotna
9. Mieszkanie
10. Rekreacja
11. Rynek pracy
12. Inwestycje w gminie

Liczby 0, 20, 40. aż do 120 oznaczają liczbę ocen wyrażonych przez mieszkańców w danej kategorii.

Najlepiej została oceniona rekreacja. Otrzymała 87 odpowiedzi bardzo dobrych. Najwięcej kategorii otrzymało ocenę przeciętnie. Średnia ocen od 3,0 do 3,5 kształtuje się odnośnie: ochrony środowiska, edukacja przedszkolna, kultura, pomoc społeczna, inwestycje w gminie.

Spośród kategorii **najbardziej** zostały ocenione: rynek pracy, mieszkanie, opieka zdrowotna oraz transport. Opieka zdrowotna jest postrzegana przez 93 osoby bardzo źle. Rynek pracy 83 osoby oceniły na bardzo źle. Z kolei zadania realizowane na terenie gminy Tułowice w ramach budownictwa mieszkaniowego zostały określone przez 89 mieszkańców bardzo źle. Nieco lepiej jest postrzegany transport publiczny (73 osoby oceniło transport bardzo źle, 93 - przeciętnie). Jest to bardzo znaczący sygnał, że muszą to być kluczowe obszary w diagnozowaniu problematyki, celów, kierunków rozwojowych, a także zadań operacyjnych.

PRIORYTETOWE OBSZARY ROZWOJU NA TERENIE GMINY TUŁOWICE

Kolejne pytanie bezpośrednio wynika z poprzedniego, tj. oceny zadań oraz inwestycji na terenie gminy. Respondenci mieli tutaj za zadanie przedstawić, które obszary są według nich priorytetowymi w okresie 2014-2020.

Tabela 3. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie gminy w latach 2014-2020

NAZWA OBSZARU ROZWOJU	LICZBA WSKAZAŃ W ANKIETACH
Ochrona środowiska, ekologia	14
Edukacja przedszkolna	30
Dostępność do edukacji szkolnej i przedszkolnej	61
Jakość edukacji	14
Transport	52
Kultura	18
Bezpieczeństwo	33
Osoby starsze	22
Opieka zdrowotna	86
Mieszkanie	64
Rekreacja	9
Rynek pracy	98
Inwestycje w gminie Tułowice	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

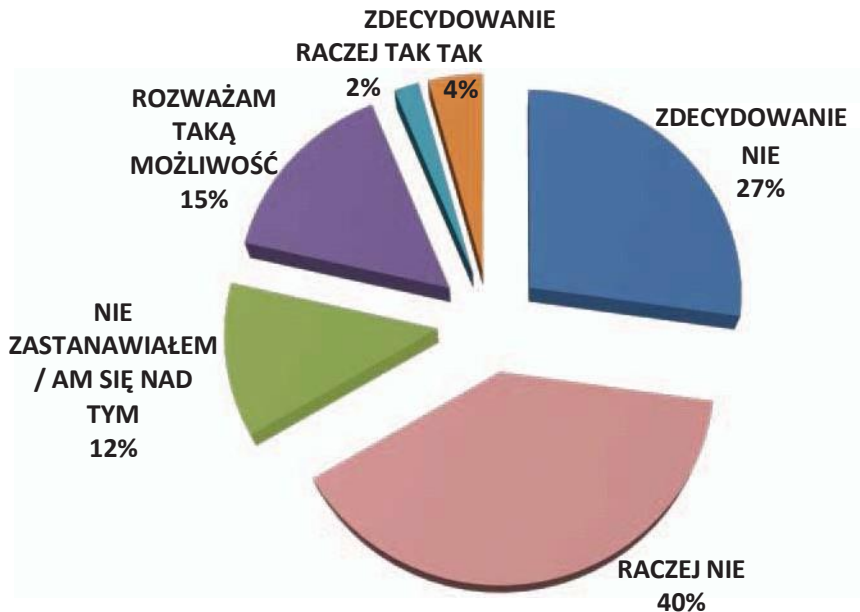
Wyróżnione zostały obszary, które według mieszkańców stanowią priorytet do rozwoju w okresie 2014-2020. Najwięcej wskazań w zakresie konieczności skoncentrowania się na szukaniu rozwiązań otrzymały takie obszary jak: dostępność do edukacji szkolnej i przedszkolnej, transport, opieka zdrowotna, mieszkanie, rynek pracy.

PLANY RELOKACYJNE MIESZKAŃCÓW GMINY TUŁOWICE

Badani odpowiadali na pytania dotyczące planów związanych ze zmianą miejsca zamieszkania poza obszar gminy. Jest to istotne pytanie w kontekście odczuć, opinii społeczeństwa o ogólnym poziomie życia, warunków, możliwości rozwoju na terenie gminy.

Wykres 8. Plany zmiany miejsca zamieszkania w okresie najbliższych 5-7 lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość ankietowanych (67% udzielonych odpowiedzi) nie zamierza zmienić swojego miejsca zamieszkania poza obszar gminy. Z tej grupy 27% respondentów zdecydowanie nie zamierza tego zrobić. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że 21% osób biorących udział w badaniu rozważa możliwość przeprowadzki. Wśród osób, które pozytywnie odpowiedziały na pytanie o relokację, zdecydowanych jest 4% respondentów.

Taki rozkład odpowiedzi oznacza, iż zdecydowana większość respondentów uważa, że ich życie w gminie jest na takim poziomie, że nie zamierzają oni zmienić miejsca zamieszkania poza jej obszar. Przy wytyczaniu kolejnych kierunków rozwoju gminy Tułowice należy jednak zwrócić uwagę na głosy tej części społeczeństwa, która na chwilę obecną nie widzi szans dalszego prosperowania w jej granicach i rozważa, albo w ogóle podjęła już decyzję, o zmianie miejsca zamieszkania.

2.2. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA PRZEDSIĘBIORSTW

Kolejną grupą docelową badania ankietowego byli przedstawiciele przedsiębiorstw. Ankietyzacji poddano nie tylko firmy, które mają swoje siedziby na terenie gminy Tułowice, ale także te, które prowadzą w jej granicach działalność gospodarczą. Ważne było wydzielenie tematu **rynek pracy, prowadzenie działalności gospodarczej**, gdyż już na etapie diagnozy społeczno-gospodarczej ten obszar pojawił się jako problematyczny. Ponadto przedstawiciele przedsiębiorstw mają inną perspektywę oceny gminy niż pozostałe grupy interesariuszy.

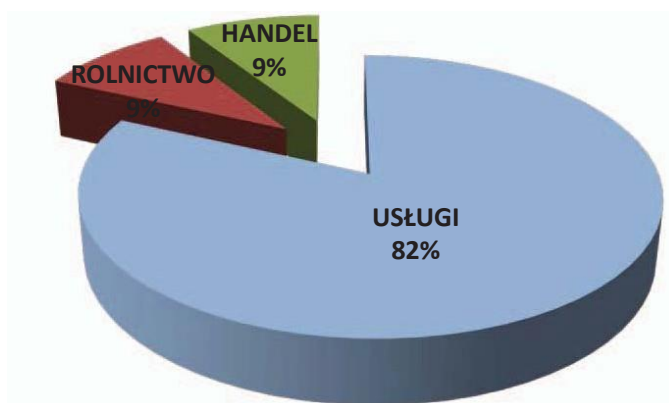
Zakres badania ankietowego obejmował następujące obszary tematyczne:

1. Dane o firmie: branża, rok rozpoczęcia działalności, wielkość zatrudnienia, siedziba firmy, miejsce wykonywania działalności.
2. Ocena rozwoju prowadzonej działalności.
3. Ocena bieżącej sytuacji finansowej.
4. Korzystanie z zewnętrznych form wsparcia finansowego.
5. Warunki prowadzenia działalności.
6. Wsparcie lokalnej działalności.
7. Propozycja zadania do realizacji na terenie gminy Tułowice w okresie 2014-2020 z punktu widzenia respondenta.
8. Podejście przedstawicieli samorządu terytorialnego do przedsiębiorstwa.

DANE O FIRMIE

Na początku należy scharakteryzować grupę przedstawicieli przedsiębiorstw, które wzięły udział w badaniu ankietowym.

Wykres 9. Rodzaje branż

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość przedstawicieli przedsiębiorstw, która wzięła udział w badaniu ankietowym reprezentuje branże usługowe (82% ankietowanych). Wśród kolejnych wskazań znalazły się: rolnictwo wraz z handlem (po 9%).

Tabela 4. Rok rozpoczęcia działalności

ROK ROZPOCZĘCIA DZIAŁALNOŚCI	LICZBA WYPEŁNIONYCH ANKIET
Do 1989 r.	1
1990-2004	0
2005-2013	8
2014	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość przedstawicieli firm pracuje w przedsiębiorstwach założonych w latach 2005-2013. Jeden respondent deklaruje rok założenia firmy przed rokiem 1989.

Wykres 10. Struktura wielkości zatrudnienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wszyscy przedstawiciele firm prowadzą działalność jednoosobową na terenie gminy Tułowice. Warto w dalszym procesie uspołecznienia zebrać opinie o funkcjonowaniu na terenie gminy wśród co najmniej mikroprzedsiębiorstw.

Wykres 11. Pierwsza siedziba firmy / pierwsze miejsce wykonywania działalności

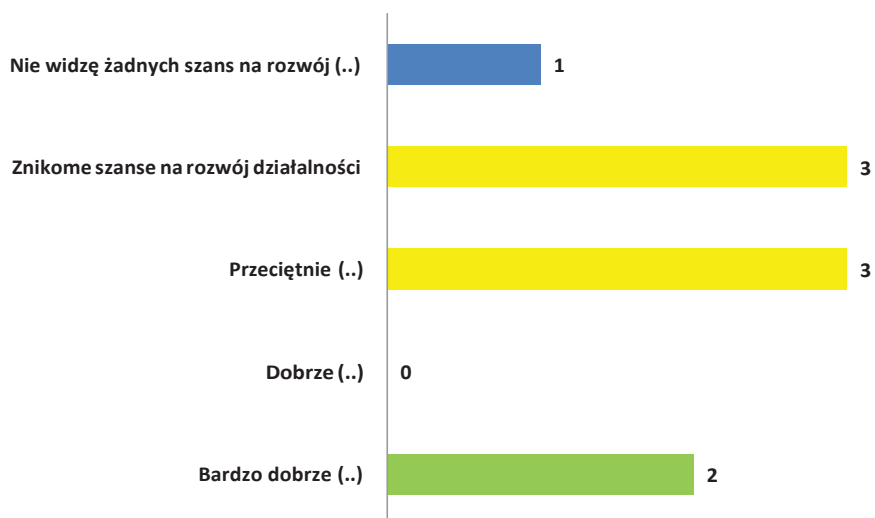

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Z danych wynika, że wszyscy przedstawiciele firm, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym, reprezentują firmy, które działają lub posiadają siedzibę od początku na terenie gminy Tułowice. Należałoby w dalszym procesie uspołecznienia zastanowić się nad zagadnieniem, co jest jej słabą, a co mocną stroną w rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Tułowice.

OCENA ROZWOJU PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

Wykres 12. Jak ocenia Pan / Pani możliwość rozwoju prowadzonej działalności rolniczej / pozarolniczej na obszarze gminy?

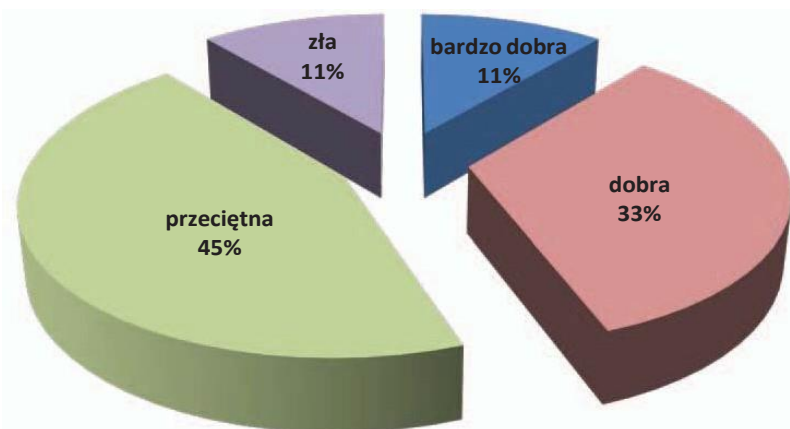

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Taka sama grupa respondentów deklaruje, że ma przeciętne możliwości rozwoju na terenie gminy, a także, że te szanse są znikome. Z kolei X respondentów oceniło te warunki jako bardzo dobre. Zatem ogólna ocena możliwość rozwoju prowadzonej działalności rolniczej / pozarolniczej na obszarze gminy jest raczej neutralna. Nie należy jednak traktować tego pytania jako podsumowania analizy, a wstęp do dialogu przedsiębiorstw, samorządu terytorialnego oraz instytucji otoczenia biznesu.

OCENA BIEŻĄCEJ SYTUACJI FINANSOWEJ

Wykres 13. Jak oceniają Państwo bieżącą sytuację finansową gospodarstwa / firmy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ocena sytuacji finansowej firmy jest ogólnie pozytywna. Zaledwie 11% przedstawicieli firm deklaruje, że ich sytuacja finansowa jest na złym poziomie. Najwięcej osób uznaje, że obraz ich finansów jest przeciętny (45%). Na drugim miejscu są osoby, które oceniają poziom finansów jako dobry (33%).

KORZYSTANIE Z ZEWNĘTRZNYCH FORM WSPARCIA FINANSOWEGO

Tabela 5. Czy korzystali Państwo w ramach prowadzonej działalności rolniczej / pozarolniczej z zewnętrznych źródeł finansowania?

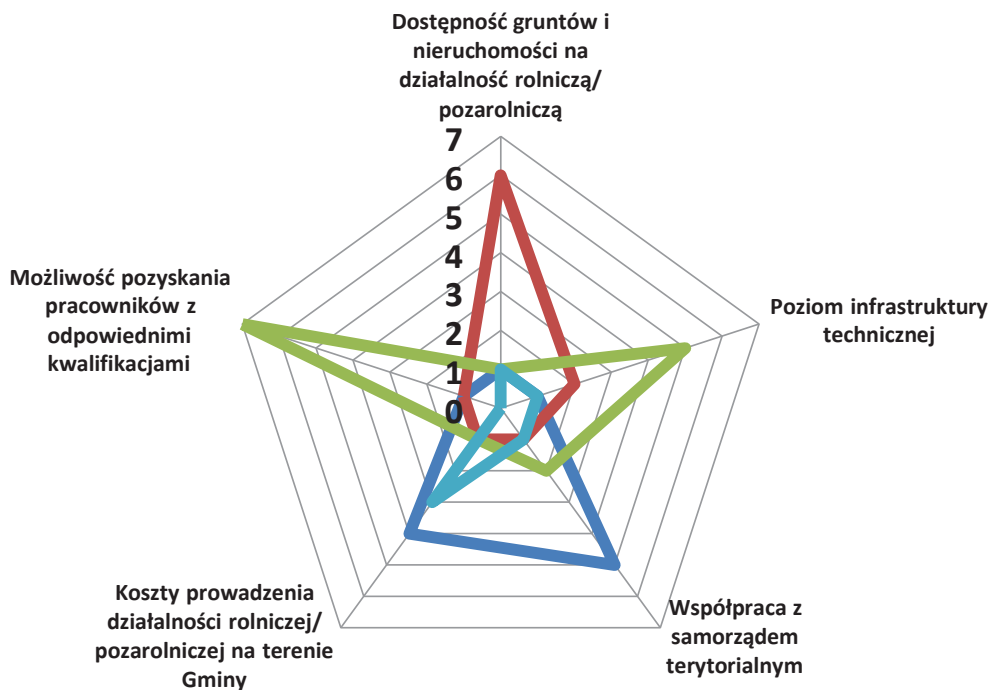
KATEGORIA	TAK	NIE
Instrumenty finansowe o charakterze komercyjnym (pożyczki, kredyty, inne)	1	3
Finansowanie ze środków europejskich (np. POKL, PO IG, pożyczki Jeremie)	1	3
Dotacje z budżetu Skarbu Państwa (np. Funduszu Pracy, PFRON, inne)	2	2
Inne - jakie, wymień	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej respondentów deklaruje, że nie korzystało z instrumentów finansowych o charakterze komercyjnym (pożyczek, kredytów). Nieco mniejsza grupa starała się o dofinansowanie ze środków Skarbu Państwa oraz z instrumentów finansowych budżetowych. W dalszym etapie uspołeczniania Strategii Rozwoju należałoby poruszyć kwestie dotyczące możliwości pozyskiwania środków finansowych.

WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI

Wykres 14. Jak ocenia Pan / Pani warunki prowadzenia działalności rolniczej / pozarolniczej na terenie gminy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość respondentów wskazuje, że jest problem związany ze współpracą z samorządem terytorialnym (5 ocen niedostatecznych), a także z dostępem do gruntów i nieruchomości (6 ocen niedostatecznych). Najlepiej jest postrzegana przez przedsiębiorców możliwość pozyskania pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami. Pozostałe kategorie związane z warunkami prowadzenia działalności gospodarczej zostały ocenione jako przeciętne.

WSPARCIE LOKALNEJ DZIAŁALNOŚCI

Tabela 6. Które z niżej przedstawionych propozycji wsparcia lokalnej działalności są realizowane na terenie gminy?

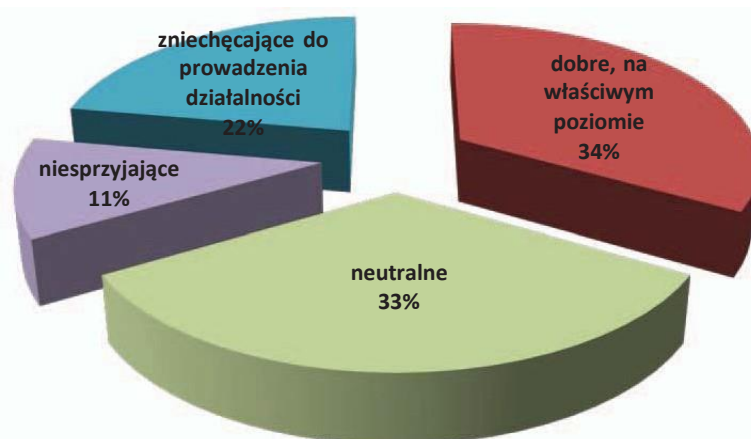
KATEGORIA	TAK	NIE
Tworzenie stref ekonomicznych	7	2
Zrzeszanie przedsiębiorców, rolników, rzemieślników	2	7
Wsparcie finansowe przedsiębiorców, rolników, rzemieślników	0	9
Poziom infrastruktury technicznej	7	2
Poziom infrastruktury logistycznej	3	6
Pomoc formalna przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej	6	3
Promocja przedsiębiorców, rolników, rzemieślników	2	7
Pomoc w znalezieniu lub wyszkoleniu kadry	1	8
Wsparcie w zatrudnianiu pracowników, doposażeniu stanowisk pracy	1	8
Pomoc w znalezieniu odpowiednich nieruchomości	1	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Respondenci określili, że na terenie gminy Tułowice jest utworzona strefa ekonomiczna oraz jest odpowiedni poziom infrastruktury technicznej. Ponadto większość respondentów dostrzega na terenie gminy prowadzenie doradztwa w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej.

PODEJŚCIE PRZEDSTAWICIELI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO DO PRZEDSIĘBIORSTWA

Wykres 15. Jak oceniają Państwo podejście przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność rolniczą / pozarolniczą?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej respondentów uznało, że podejście i relacje przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność gospodarczą jest dobre, na właściwym poziomie (34% wskazań). Natomiast 33% badanych twierdzi, że jest ono neutralne. Należy zwrócić jednak uwagę na fakt, iż 11% ankietowanych uważa podejście to za niesprzyjające, a w 22% przypadków nawet za zniechęcające do prowadzenia działalności gospodarczej.

2.3. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Ostatnia grupa docelowa, która poddana została badaniom ankietowym, to przedstawiciele organizacji pozarządowych. Środowiska organizacji pozarządowych są ważnym **źródłem informacji o funkcjonowaniu społeczeństwa obywatelskiego, zrzeszaniu się mieszkańców i poziomie rozwoju kapitału społecznego w gminie Tułowice.**

Zakres badania ankietowego obejmował następujące obszary tematyczne:

1. Obszar działalności organizacji pozarządowej.
2. Ocena kondycji organizacji pozarządowej.
3. Mocne strony organizacji pozarządowej.
4. Słabe strony organizacji pozarządowej.
5. Rozwój regionu, a fundusze pozyskiwane przez organizacje pozarządowe.
6. Współpraca z samorządem terytorialnym.
7. Formy współpracy organizacji pozarządowej z samorządem terytorialnym.
8. Rada działalności organizacji pozarządowej.
9. Potrzeby organizacji pozarządowych.
10. Propozycja zadania do realizacji na terenie gminy w okresie 2014-2020 z punktu widzenia respondenta.

Na początku należy określić do jakich organizacji pozarządowych należą respondenci niniejszego badania ankietowego oraz jaki jest ogólny obraz środowiska NGO w gminie Tułowice. A zatem należy odpowiedzieć na pytania dotyczące obszaru działań (tutaj można wskazać więcej niż jeden), kondycji trzeciego sektora, jego słabych i mocnych stron.

Tabela 7. Proszę zaznaczyć właściwy obszar działalności Państwa organizacji pozarządowej.

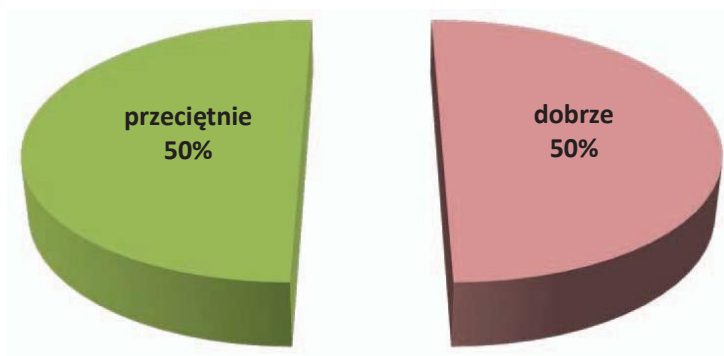
KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ
Pomoc społeczna	0
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	0
Upowszechnienie kultury fizycznej i sportu	1
Edukacja i wychowanie	1
Ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego	1
Ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich	0
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	2
Ochrona i promocja zdrowia	1
Profilaktyka uzależnień	0
Wspomaganie i / lub zrzeszanie organizacji	0
Wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości	0
Wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Respondenci deklarują zaangażowanie przede wszystkim w takich obszarach jak: kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji, a także upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, edukacji i wychowania czy ochrony i promocji zdrowia.

OCENA KONDYCJI ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Wykres 16. Jak ocenia Pan / Pani kondycję swojej organizacji pozarządowej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ocena kondycji organizacji pozarządowej z terenów gminy Tułowice jest generalnie pozytywna. Połowa respondentów deklaruje, że jest ona przeciętna, druga połowa, że dobra.

MOCNE STRONY ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Tabela 8. Jakie są mocne strony Państwa organizacji pozarządowej?

KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ W ANKIETACH
Wysokie przychody	0
Duża liczba członków / pracowników	0
Rozpoznawalność organizacji w otoczeniu	0
Owocna współpraca ze społecznością lokalną	0
Wysokie kwalifikacje pracowników	0
Zaangażowanie członków / pracowników	2
Realizacja ciekawych projektów	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Jako mocne strony przedstawiciele organizacji pozarządowych z terenu gminy Tułowice wskazali przede wszystkim: zaangażowanie członków / pracowników, a także realizację ciekawych projektów. Głównymi zaletami środowiska NGO jest zatem społeczność lokalna, jej kapitał społeczny, chęć do angażowania się w sprawy społeczne, kulturalne.

SŁABE STRONY ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Tabela 9. Jakie są słabe strony Państwa organizacji pozarządowej?

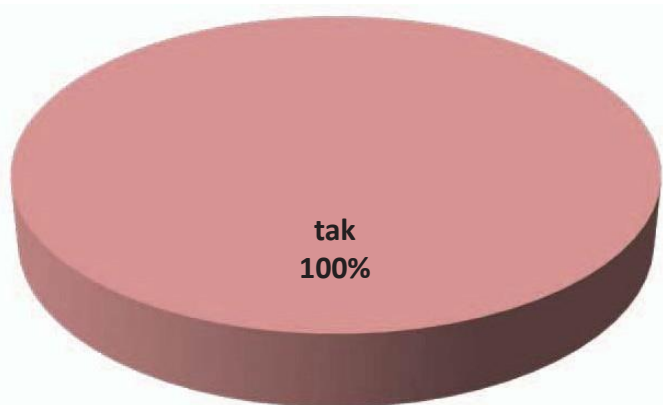
KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ W ANKIETACH
Niskie przychody	3
Mała liczba członków / pracowników	1
Niska rozpoznawalność organizacji w otoczeniu	0
Słaba współpraca ze społecznością lokalną	0
Niskie kwalifikacje pracowników	0
Niskie zaangażowanie członków / pracowników	1
Brak realizacji ciekawych projektów	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ankietowani wskazali, że głównymi słabymi stronami organizacji pozarządowych funkcjonujących w granicach gminy Tułowice są przede wszystkim: niskie przychody, a także mała liczba członków / pracowników oraz niskie zaangażowanie członków / pracowników.

ROZWÓJ REGION, A FUNDUSZE POZYSKIWANE PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Wykres 17. Czy widzą Państwo szansę na rozwój regionu dzięki funduszom pozyskiwanym przez organizacje pozarządowe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Respondenci w 100% zadeklarowali, że fundusze pozyskiwane przez organizacje pozarządowe są szansą na rozwój regionu. Jest to istotne w kontekście także silnych i słabych stron organizacji pozarządowych. Ocena, że fundusze mają ważny wpływ na rozwój regionu, świadczy o tym, iż należy ten proces wspierać w ramach współpracy samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. Środki te nie są postrzegane jako pozyskiwane na własne cele organizacji, ale dla dobra ogółu społeczności lokalnej, która będzie korzystała z produktów realizowanych działań.

WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDEM TERYTORIALNYM

Wykres 18. Czy Państwa organizacja pozarządowa dąży do współpracy z samorządem terytorialnym?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Pytanie dotyczyło postrzegania samorządu terytorialnego jako partnera w realizowanych działaniach, w którym respondenci jednoznacznie wskazali na chęć współpracy z samorządem, nawiązanie lub też kontynuowanie współpracy. Ankieterzy badania w 100% deklarują, że mają zamiar lub współpracują z samorządem terytorialnym. Warto by w takim razie przemyśleć w jaki sposób do tej pory była prowadzona współpraca jednostek samorządu gminnego ze środowiskiem NGO i na odwrót, a także jak poprawić te relacje, jak rozwinąć działania partnerskie.

FORMY WSPÓŁPRACY ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ Z SAMORZĄDEM TERYTORIALNYM

Tabela 10. Zaznacz formy współpracy dotyczące Państwa organizacji pozarządowej z samorządem terytorialnym, które są stosowane w gminie Tułowice. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ
Konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych	1
Tworzenie wspólnych zespołów - doradczych, opiniujących, inicjatywnych	0
Doradztwo i udzielanie organizacjom pomocy merytorycznej w przygotowywaniu projektów i pisaniu wniosków	0
Wspieranie akcji promującej przekazywanie 1% podatku dochodowego od osób fizycznych organizacjom pożytku publicznego	0
Prowadzenie i udostępnianie bazy danych o organizacjach pozarządowych	0
Popularyzacja działalności organizacji pozarządowych	0

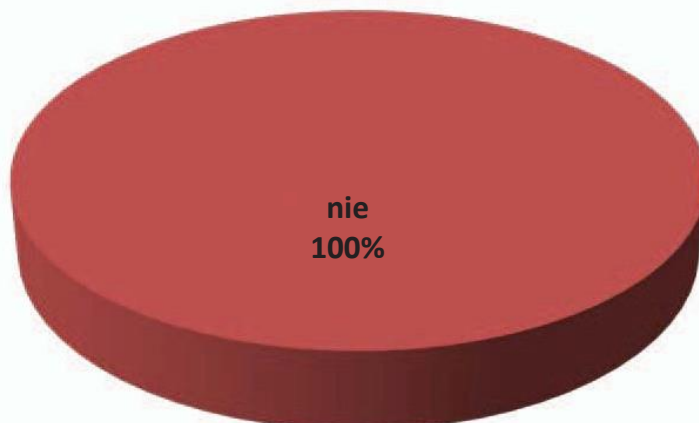
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Przedstawiciele organizacji pozarządowych wskazali, że w gminie Tułowice prowadzone są konsultacje z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych.

RADA DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Wykres 19. Czy w Państwa gminie działa rada działalności pożytku publicznego?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wszyscy respondenci badania udzielili odpowiedzi, że na terenie gminy Tułowice nie działa rada pożytku publicznego. Odpowiedź taka może wskazywać na faktyczny brak tego typu działalności, może jednak oznaczać brak danych o działaniach rady na terenie gminy lub na słaby przepływ informacji między Radą a członkami organizacji pozarządowych.

POTRZEBY ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Tabela 11. Jakie są zgłaszane potrzeby organizacji pozarządowych z Państwa gminy?

KATEGORIE	LICZBA WSKAZAŃ
Brak odpowiedniej liczby członków / pracowników / wolontariuszy lub niedostateczne ich kwalifikacje	0
Trudności we współpracy, angażowaniu społeczności lokalnej, w nawiązywaniu do partnerstw z innymi podmiotami z gminy / spoza gminy	0
Trudności we współpracy z samorządem terytorialnym	2
Brak środków finansowych na działalność statutową	1
Trudności w sprostaniu wszystkim obowiązkom formalnym	1
Niewystarczająca liczba szkoleń, doradztwa dla organizacji pozarządowych	0
Braki lokalowe lub w wyposażeniu	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najczęściej zgłaszane potrzeby przez organizacje pozarządowe, które deklarują respondenci, to: trudności we współpracy, angażowaniu społeczności lokalnej, a także trudności we współpracy z samorządem terytorialnym; brak środków finansowych na działalność statutową.

3. SUGEROWANE KIERUNKI ROZWOJU GMINY TUŁOWICE

Każda ankieta – zarówno skierowana do mieszkańców, przedsiębiorstw jak i organizacji pozarządowych – zawierała tzw. kartę zadania, w której poproszono respondentów o zaproponowanie priorytetowego zadania do realizacji na terenie gminy Tułowice w okresie programowania na lata 2014-2020. Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie nazwy zadania, krótkiego opisu oraz miejsca jego realizacji.

Zamieszczenie pytania w każdej ankiecie, do wszystkich grup docelowych badania ankietowego, miało na celu zbadanie potrzeb w zakresie zadań o charakterze inwestycyjnym lub nieinwestycyjnym (miękkim). Uwzględniono indywidualną perspektywę spojrzenia na potrzeby na terenie gminy Tułowice. Ponadto uwzględniono zróżnicowanie potrzeb u różnych grup docelowych, gdyż inne potrzeby ma przedsiębiorstwo, które działa na terenie Tułowice, inne zaś mieszkańiec, a jeszcze inne organizacja pozarządowa. Jest to także ważna informacja dla władz lokalnych, powiatowych oraz wojewódzkich odnośnie potrzeb gminy.

Celem karty zadań było także wytyczenie przykładowych kierunków rozwoju gminy Tułowice. Z pewnością propozycje zawarte w karcie zadania należy traktować jak pewną próbę wskazania kierunku rozwoju dla gminy Tułowice. Elementem uzupełniającym będą m.in. konsultacje społeczne, na które zaproszeni zostaną wszyscy zainteresowani. Sam sposób dotarcia do respondentów sprawia, że katalog zadań na lata 2014-2020 należy potraktować jako otwarty. Informację podawały osoby, które są aktywne, zainteresowane sprawami regionu, uczestniczą w sprawach swojego regionu, mają kontakt ze administracją publiczną.

Respondenci wskazali, że ich zdaniem priorytetowe do realizacji w okresie 2014-2020 są takie zadania jak:

PROPOZYCJE ZADAŃ DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY -PROPOZYCJE ZANKIET DLA MIESZKAŃCÓW

INWESTYCJE

- Modernizacja infrastruktury drogowej. Naprawa i budowa chodników. Oświetlenie ulic. Obniżenie studzienek.
- Budowa parkingów m.in. koło domu pogrzebowego. Brukowanie miejsc parkingowych kostką betonową.
- Poprawa oznakowania. Postawienie tablic informacyjnych na osiedlu domków jednorodzinnych.
- Dostosowanie infrastruktury do osób niepełnosprawnych.
- Modernizacja budynku ośrodka kultury – budowa schodów, remont sal.
- Poprawa infrastruktury dla turystów i przyjeźnych – m.in. toalety, gastronomia, parkingi.
- Powołanie Centrum Historii Ceramiki lub Izby Ceramicznej. Mamy długą historię ceramiczną, muzeum można urządzić w starej willi Schlegelmilchów.
- Działania marketingowe, zniżki i ulgi, pomoc w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej.
- Budowa centrum – rynku.
- Poprawa infrastruktury do rekreacji i sportu. Budowa basenu odkrytego, lodowiska.
- Budowa stacji paliw.
- Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy.
- Rewitalizacja placów zabaw, konserwacja sprzętu do zabaw, zabezpieczenie piaskownic.
- Remont budynków komunalnych.
- Rewitalizacja parku obok oczyszczalni ścieków.
- Czystość na terenie gminy – większa ilość pojemników do segregacji śmieci i pojemników na chodnikach.
- Wybudowanie osiedla domków szeregowych, możliwie jak najbardziej ekologicznie i ekonomicznie, budowa bloków czy budynków wielorodzinnych.
- Mieszkania dla młodych, dla osób w ciężkich sytuacjach materialnych.
- Budowa nowej remizy, zakup nowego sprzętu ppoż.
- Remont przedszkola, chodnik przed przedszkolem.
- Doprowadzenie sieci gazowej w miarę możliwości do wszystkich sołectw.
- Budowa żłobka.
- Zamontować monitoring.
- Poprawa krajobrazu gminy, tereny zielone.
- Zakupienie książek do biblioteki szkolnej, ponieważ brakuje lektur.

- Zorganizowanie dodatkowego transportu np. PKS lub uzupełnienie z PKP.
- Obiekty sportowe, zagospodarowanie placu za stadionem Unia Tułowice, budowa obiektu sportowego w Szydłowie.
- Budowa chodnika w Ligocie Tułowickiej, budowa chodnika w Szydłowie.
- Stworzenie dobrze oznakowanych tras turystycznych na terenach leśnych.
- Zwiększenie intensywności kursowania pociągów relacji Nysa-Opole i lepsze ich dopasowanie do godzin pracy.
- Stały posterunek policji 24 h/dobę.
- Dom opieki dla dorosłych, chorych, starszych, aby nie siedzieli sami w domach, dom dziennego pobytu.
- Budowa świetlic środowiskowych.

ZADANIA NIEINWESTYCYJNE

- Dodatkowe zajęcia dla dzieci mających trudności w nauce.
- Bezpłatna edukacja - kursy, szkolenia dla bezrobotnych, dla starszych osób.
- Bezpłatna opieka stomatologiczna dla dzieci, bezpłatny dojazd dzieci do szkoły.
- Zajęcia pozalekcyjne dla dzieci, kółka zainteresowań, dodatkowe zajęcia dla dzieci mających trudności w nauce.
- Koła zainteresowań dla młodych matek.
- Szkolenia, kursy dla osób bezrobotnych.
- Kurs języka obcego dla dzieci, dorosłych, młodzieży.
- Szkolenia dla osób 50+ w celu uniknięcia wykluczenia społecznego.
- Ulgi dla rodzin wielodzietnych.

PROPOZYCJE ZADAŃ DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY -PROPOZYCJE Z ANKIET DLA PRZEDSIĘBIORCÓW

INWESTYCJE

- Postawienie nowych tablic do ogłoszeń.
- Posterunek policji.
- Poprawa drogi między gminami Tułowice i Niemodlin.
- Parking przylegający do ul. Szpitalnej przy kaplicy pogrzebowej w Tułowicach.
- Oświetlenie solarowe ulic i ścieżek w gminie, korzystanie z nowych technologii.

ZADANIA NIEINWESTYCYJNE

- Tworzenie grup zrzeszeń przedsiębiorców.
- Promocja gminy i jej przedsiębiorców.
- Organizacja kółek zainteresowań (typu spotkania gospodyń wiejskich).
- Wsparcia przy pozyskaniu informacji o możliwych dofinansowaniach i pomoc w wypełnianiu wniosków, zwiększanie wiedzy w tym zakresie pracowników i mieszkańców zainteresowanych taką formą wsparcia na terenie gminy.

PROPOZYCJE ZADAŃ DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY - PROPOZYCJE Z ANKIET DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

INWESTYCJE

- Remont sali ośrodka kultury przy dworcu PKP i zaplecza kuchennego na wesela i uroczystości.
- Zaprojektowanie pokoi gościnnych na strychu sali dla gości weselnych i turystów.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
METODOLOGIA	3
WIZJA ROZWOJU GMINY TUŁOWICE	6
KIERUNKI ROZWOJU, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	6
ZADANIA I WSKAŹNIKI DO REALIZACJI	12
FINANSOWANIE	19
KOHERENTNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	20
SYSTEM MONITORINGU, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII	21
ZAKOŃCZENIE	30
ZAŁĄCZNIK NR 1.	
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY TUŁOWICE	31
1. Położenie	31
1.1. Lokalizacja	31
1.2. Własność gruntów	32
1.3. Zagospodarowanie terenu	33
1.4. Tereny inwestycyjne	33
2. Zasoby naturalne	35
2.1. Klimat	35
2.2. Zasoby wodne	35
2.3. Gleby	36
2.4. Surowce mineralne	37
2.5. Obszary zielone	37
2.6. Odnawialne źródła energii	38
3. Ludność	39
3.1. Procesy demograficzne	39
4. Infrastruktura społeczna	41
4.1. Edukacja	41
4.2. Kultura i sztuka	42
4.3. Sport i rekreacja	44
4.4. Bezpieczeństwo publiczne	44
4.5. Ochrona zdrowia	44
4.6. Opieka społeczna	45
4.7. Organizacje pozarządowe	47
5. Sytuacja gospodarcza	48
5.1. Podmioty gospodarcze	48
5.2. Otoczenie biznesu	49
5.3. Rolnictwo	50
5.4. Bezrobocie	51
5.5. Turystyka	52

6. Infrastruktura techniczna	54
6.1. Mieszkalnictwo	54
6.2. Sieć komunikacyjna	54
6.3. Sieć energetyczna, wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa	55
7. Powiązania zewnętrzne	57
ZAŁĄCZNIK NR 2.	
ANALIZA SWOT	58
ZAŁĄCZNIK NR 3.	
SPRAWOZDANIE Z PRZEBIEGU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	
DOTYCZĄCYCH BUDOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY TUŁOWICE NA LATA 2014-2020	67
WSTĘP	67
BADANIE ANKIETOWE	67
PRZEBIEG KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	67
PRZEBIEG WARSZTATÓW PODCZAS KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	68
WIZJA ROZWOJU GMINY TUŁOWICE	68
CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE ZADANIA DO REALIZACJI	69
ZADANIA DO REALIZACJI	71
PODSUMOWANIE	71
ZAŁĄCZNIK NR 4.	
RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH	72
1. WSTĘP	72
1.1. Cel i metoda badań	72
2. GMINA TUŁOWICE W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORSTW	
I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	74
2.1. Analiza na podstawie ankiet dla mieszkańców	74
2.2. Analiza na podstawie ankiet dla przedsiębiorstw	81
2.3. Analiza na podstawie ankiet dla organizacji pozarządowych	86
3. SUGEROWANE KIERUNKI ROZWOJU GMINY TUŁOWICE	91

SPIS ILUSTRACJI I MAP

Rysunek 1. Harmonogram prac	4
Rysunek 2. Struktura organizacyjna procesu monitoringu Strategii Rozwoju Lokalnego	23
Rysunek 3. Schemat procesu monitoringu Strategii Rozwoju Lokalnego	24
Rysunek 4. Schemat procesu aktualizacji Strategii Rozwoju Lokalnego	26
ZAŁĄCZNIK NR 1.	
Mapa 1. Położenie gminy Tułowice w powiecie opolskim	31
Mapa 2. Strefy inwestycyjne w gminie Tułowice	34
Mapa 3. Autostrada A4 na terenie gminy Tułowice	54
Mapa 4. Sieć dróg w gminie Tułowice	55

SPIS TABEL

Tabela 1. Matryca kierunków rozwoju oraz pól strategicznych i operacyjnych	6
Tabela 2. Wskaźniki ogólne	12
Tabela 3. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju "Kapitał Ludzki"	14
Tabela 4. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju "Gospodarka"	16
Tabela 5. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju "Infrastruktura techniczna"	17
Tabela 6. Terminy dotyczące przekazywania dokumentów stanowiących narzędzia monitoringu i ewaluacji uczestnikom procesu	26
Tabela 7. Szczegółowy plan postępowania przy okazji przygotowania Rocznej Raportu Monitoringowego ...	27
ZAŁĄCZNIK NR 1.	
Tabela 1. Własność terenów gminy Tułowice (stan na 01.01.2013)	32
Tabela 2. Zagospodarowanie terenów gminy Tułowice (stan na 01.01.2013)	33
Tabela 3. Liczba ludności i gęstość zaludnienia gminy Tułowice w porównaniu z powiatem i województwem opolskim oraz Polską (stan na rok 2012)	39
Tabela 4. Liczba urodzeń i zgonów w gminie Tułowice w latach 2008-2012	40
Tabela 5. Liczba uczniów w placówkach oświatowych gminy Tułowice w latach 2008-2012	42
Tabela 6. Charakterystyka placówek bibliotecznych w gminie Tułowice w 2012 roku	43
Tabela 7. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w gminie Tułowice w 2012 i 2013 roku	45
Tabela 8. Kwota świadczeń w podziale na formy pomocy w gminie Tułowice (za rok 2012 i 2013)	46
Tabela 9. Liczba bezrobotnych i pracujących według płci w gminie Tułowice w latach 2008-2012	51
Tabela 10. Długość sieci oraz liczba korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej w gminie Tułowice w 2012 roku	55
ZAŁĄCZNIK NR 4.	
Tabela 1. Struktura płci respondentów	74
Tabela 2. Struktura wiekowa respondentów	75
Tabela 3. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie gminy w latach 2014-2020	79
Tabela 4. Rok rozpoczęcia działalności	81
Tabela 5. Czy korzystali Państwo w ramach prowadzonej działalności rolniczej / pozarolniczej z zewnętrznych źródeł finansowania?	84
Tabela 6. Które z niżej przedstawionych propozycji wsparcia lokalnej działalności są realizowane na terenie gminy?	85

Tabela 7. Proszę zaznaczyć właściwy obszar działalności Państwa organizacji pozarządowej.	86
Tabela 8. Jakie są mocne strony Państwa organizacji pozarządowej?	87
Tabela 9. Jakie są słabe strony Państwa organizacji pozarządowej?	88
Tabela 10. Zaznacz formy współpracy dotyczące Państwa organizacji pozarządowej z samorządem terytorialnym, które są stosowane w gminie Tułowice.	89
Tabela 11. Jakie są zgłaszane potrzeby organizacji pozarządowych z Państwa gminy?	90

SPIS WYKRESÓW

ZAŁĄCZNIK NR 1.

Wykres 1. Klasy bonitacyjne gruntów ornych w gminie Tułowice	36
Wykres 2. Liczba ludności w gminie Tułowice w latach 2008-2012	39
Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Tułowice w latach 2008-2012	40
Wykres 4. Struktura wiekowa ludności w gminie Tułowice w latach 2008-2012	40
Wykres 5. Ludność w gminie Tułowice wg pozycji na rynku pracy (stan na 2012 rok)	48
Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Tułowice w latach 2008-2012	48
Wykres 7. Liczba gospodarstw rolnych wg wielkości w gminie Tułowice (stan na 06.02.2014 rok)	50
Wykres 8. Pogłowie zwierząt gospodarskich w gospodarstwach indywidualnych w gminie Tułowice (stan na rok 2012)	50
Wykres 9. Liczba bezrobotnych i pracujących w gminie Tułowice w latach 2008-2012	51

ZAŁĄCZNIK NR 4.

Wykres 1. Struktura wykształcenia respondentów	75
Wykres 2. Struktura zatrudnienia	76
Wykres 3. Ocena potrzeby posiadania Strategii Rozwoju	76
Wykres 4. Ogólna ocena życia w gminie Tułowice	77
Wykres 5. Ocena sytuacji w gminie Tułowice	77
Wykres 6. Ocena poczucia przynależności do gminy Tułowice	78
Wykres 7. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy Tułowice	78
Wykres 8. Plany zmiany miejsca zamieszkania w okresie najbliższych 5-7 lat	80
Wykres 9. Rodzaje branż	81
Wykres 10. Struktura wielkości zatrudnienia	82
Wykres 11. Pierwsza siedziba firmy / pierwsze miejsce wykonywania działalności	82
Wykres 12. Jak ocenia Pan / Pani możliwość rozwoju prowadzonej działalności rolniczej / pozarolniczej na obszarze gminy?	83
Wykres 13. Jak oceniają Państwo bieżącą sytuację finansową gospodarstwa / firmy?	83
Wykres 14. Jak ocenia Pan / Pani warunki prowadzenia działalności rolniczej / pozarolniczej na terenie gminy? ...	84
Wykres 15. Jak oceniają Państwo podejście przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność rolniczą / pozarolniczą?	85
Wykres 16. Jak ocenia Pan / Pani kondycję swojej organizacji pozarządowej?	87
Wykres 17. Czy widzą Państwo szansę na rozwój regionu dzięki funduszom pozyskiwanym przez organizacje pozarządowe?	88
Wykres 18. Czy Państwa organizacja pozarządowa dąży do współpracy z samorządem terytorialnym?	89
Wykres 19. Czy w Państwa gminie działa rada działalności pożytku publicznego?	90